

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ESRA GÖKÇE ŞAHİN

BİR AĞUSTOS FESTİVALİ VE JAPON EDEBİYATINDA KORKUTMA SANATI

ISSN 2146-2127

9 772146 212005 >

HER KİTAP BİR YOLCULUKTUR

KAMILA SHAMSIE TAŞLARDA GİZLİ TANRILAR

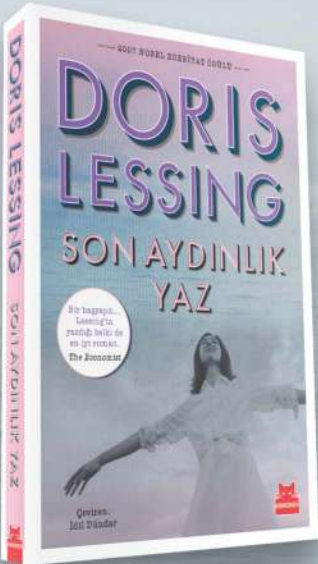
Birinci Dünya Savaşı yıllarında mitolojik bir tacın peşine düşen İngiliz bir kadın arkeologun, Türkiye'den Hindistan'a uzanan yolculuğunda kendi ülkesinin karanlık yüzünü ve çocukluğundan beri aradığı sevgiyi keşfetmesinin parlayan genç yıldızından, sömürgecilik, direniş ve aşk üzerine epik bir roman. Çeviren: OLCAY BOYNUDELİK

GLENN MEADE İKİNCİ MESİH

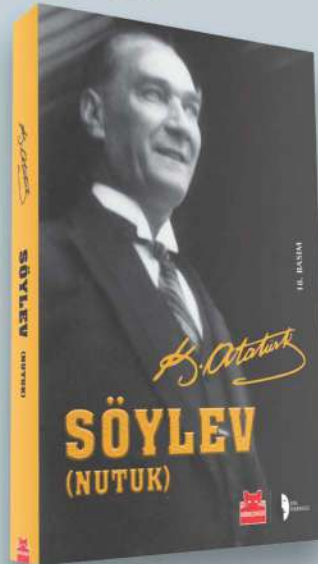
Bir ucu Roma'ya ve Vatikan'a, Amerikalı Papa'ya, kardinallere ve din adına çevrilen entrikalara, bir ucu Kudüs'e, İsrail'in Mossad örgütüne, Suriye gizli polisine ve Lut Gölü'nde kazılar yapan arkeologlara dayanan *İkinci Mesih*, gerilim dolu bir roman. Çeviren: ALİ CEVAT AKKOYUNLU

DORIS LESSING SON AYDINLIK YAZ

1973 yılında yayımlandıktan sonra feminist bir manifesto olarak nitelenen *Son Aydınlik Yaz*, Doris Lessing'in en sert ve çarpıcı romanlarından biri. Çeviren: İDİL DÜNDAR

H. Atatürk

SÖYLEV (NUTUK)

"Söylev" yaşanmış bir efsanenin, bugüne ve yarına ışık tutan bir öyküsüdür.

Değişen koşullar... Evrenseli yakaladığı için eskimeyen, ölümsüzleşen bir başyapıt...

NE KEDİSİZ NE KİTAPSIZ

www.kirmizikedikitap.com

sabitfikir

Yayın Türü: Aylık Yayın Süreli Yayın
Sayı: 66- Ağustos 2016
ISSN: 2146-2127

İmtiyaz sahibi: Doğan Müzik Kitap Mağazacılık Pazarlama A.Ş. adına
Bora Ekmekci

Genel Koordinatör ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Bora Ekmekci

Genel Yayın Yönetmeni
Ceyhan Usanmaz

Düzeltili
İrem Ertuğrul

Kapak Tasarımı
Eren Erkalkan, Şerif Ali Ünal

Sayfa Tasarımı
Myra (Deniz Kuşunlu)

Sayfa Uygulama
**Cansu Ortaç
Gülçin Şen**

Kapak İllüstrasyonu
Akif Kaynar

Reklam
Nalan Demircioğlu Yavuz
(0212) 997 00 00
ndemircioğlu@dr.com.tr

Basım Yeri
Görsel Dizayn Ofset Matbaacılık Tic. Ltd. Şti.
Atatürk Bulvarı Deposite İş Merkezi A5 Blok K: 4 No: 405
İkitelli OSB / Başakşehir / İSTANBUL
Tel: (0212) 671 91 00
Faks: (0212) 671 91 90
Matbaa Sertifika No: 16269

SabitFikir, Idefix'in yayınıdır.

Yönetim Yeri:
Doğan Müzik Kitap Mağazacılık Pazarlama A.Ş.
Trump Towers Kule 2 Mecidiyeköy Yolu Caddesi No: 12 K: 32
Şişli / İstanbul
Telefon : (0212) 997 00 00 - Faks : (0212) 997 01 91-93-94

SABİTFİKİR'E NASIL ULAŞIRSINIZ?

Basılı isterseniz:
Tüm D&R'lardan 3 TL karşılığında
Tüm Idefix siparişlerinizden ücretsiz olarak

Dijital isterseniz:
Türkcell Dergilik'ten ücretsiz olarak
Idefix'ten 2 TL'ye satın alarak

Bizi takip edin!
www.facebook.com/sabitifikircom
www.twitter.com/SabitFikir

Ne düşündüğünüzü bilmek istiyoruz,
editor@sabitifikir.com'a yazın!

© Her hakkı saklıdır.

Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve
illüstrasyonların elektronik ortamlar da dahil olmak üzere çoğaltma hakları
Doğan Müzik Kitap Mağazacılık Pazarlama A.Ş.'ye aittir. Yazılı izin olmaksızın kullanılamaz.

BİR MODAYDI GEÇTİ, DİYE BİLİR MİYİZ?

Önce güneş tutulmasını andıran bir halka beliriyor ekranda, ardından köpüklere kanların karıştığı hareketli bir deniz. Boş bir sandalyenin siyah beyaz görüntüsünü, daha çok bir resim çerçevesine benzeyen oval bir ayna karşısında saçlarını özenle tarayan esmer bir kadın takip ediyor. Çarpık ve hatta mide bulandırıcı kareler art arda sökün ediyor... Ve en sonunda, o unutulmaz kuyu görüntüsü. Tam da o anda bir telefonun çaldığını duymuşsanız, yerinizden sıçramanız işten bile değil!

İşte her şey, 2002 yapımı *Halka/Ring* filminden böylesi görüntülerle başladı diyebiliriz sanırım. En azından, Uzakdoğu'dan "rahatsız edici" hikayelere olan yoğun ilginin yakın dönemdeki fitilini ateşledi *Halka*. (Filmden görüntüler, eminim bugün bile izleyenlerin hafızasında tazeliğini koruyordur. Üstelik o kuyu boş değil, biliyorsunuz!)

Bir süre daha *Halka* benzeri filmler izledik; o günlerde, Uzakdoğulu herhangi bir çocuk görmek bile ürpermemize neden oluyordu neredeyse! Çok geçmeden, Koci Suzuki'nin *Halka* serisinin dayandığı romanlarının Türkçe çevirisini okuma imkanı bulduk... Türkiye'de olduğu gibi dünyada da bir endüstri haline gelmiş gibidiydi ki, sonrasında, neredeyse bıçak gibi kesildi ya da ilgimiz sona erdiği için öyle zannettik.

Bir modaydı geçti, diyebiliriz belki ama Esra Gökçe Şahin'in *SabitFikir*'in bu sayısı için hazırladığı dosya konusunda da bahsettiği gibi, Japon kültüründe "korkutma" meselesi aslında bir geleneği ifade ediyor. Sözlü kültür dönemlerinden bu yana üstelik... Uzun yıllar Japonya'da yaşayan Esra Gökçe Şahin, her yıl ağustos ayında düzenlenen Bon Festivali'nden yola çıkarak işte bu kültürü mercek altına alıyor yazısında; tiyatrodaki, sinemadaki ve elbette edebiyattaki izlerini sürerek...

Obon Festivali için fener yakılırken, Shibata Zeshin, 1860

ELEŞTİRİ 34

İtalyan "kara"sı

A. Ömer Türkeş

ELEŞTİRİ 38

Ya içindesindir çemberin
ya da epey içinde

Aydın Baran Gürpınar

ELEŞTİRİ 58

Bir yazar-gezerin metinleri

Hayati Roman

HABERLER 04

DÜŞÜNCE ÖZGÜRLÜĞÜ BÜLTENİ 08

ÇİZGİROMAN 10

Tepe'nin kayıp rüyası *Levent Cantek*

DÜNYADAN 12

Çeviri-doğanlar *Mert Tanaydın*

SİNEMA 16

Tüketim toplumunun marazları *F. Cihan Akkartal*

NESNEKİTAP 18

Nesneleşmeli bazı klasikler *H. Burak Kuyaş*

DOSYA 20

Bir ağustos festivali ve Japon edebiyatında
"korkutma" sanatı *Esra Gökçe Şahin*

SÖYLEŞİ 28

Esin Esen ile söyleşi:

"Sözün ruhu" İstanbul'da *Ece Karaağaç*

KARARSIZ OKUR 30

Korkusuz Japon kitaplığı *Oylum Yılmaz*

ELEŞTİRİ 32

Rapp accini'nin kızı Havva ise... *Irmak Zileli*

ŞAHANEBİRKİTAP 40

Gölgelerin hikayesi *Oylum Yılmaz*

ELEŞTİRİ 42

Birbirine ulanan karşılaşmalar... *Melisa Kesmez*

ELEŞTİRİ 44

Afrika güneşi altında *Ece Karaağaç*

ELEŞTİRİ 46

Bir Amerikalı, iki farklı dünya *Ali Bulunmaz*

BAŞKADÜNYALAR 48

Uygarlığın arızaları *Yankı Enki*

ELEŞTİRİ 50

"SON", filmlerde olur *Nazan Maksudyan*

ELEŞTİRİ 52

Deniz adam arıyor *Burcu Bayer*

ELEŞTİRİ 54

Dünya üzerindeki tek "yırtıcı" hayvan: İnsan *Burcu Arman*

DEĞİNİ 56

Türkçede bilimkurgu yapıtlarının
sayısını artırmak *Ceyhan Usanmaz*

KUŞBAKİŞİ 60

Hıfzı Topuz'un masasından

Everest'ten yaz okumaları...

#kitapsatılanheryerde

MELİH CEVDET ANDAY // DÜNYADA GEÇİRDİM ÇOCUKLUĞUMU - ONUR BİLGE KULA // YAZINSAL YAPIT VE AHMET ÜMİT NASIL OKUNABİLİR?
HASAN ALİ TOPTAŞ // HEBA - ÇETİN ALTAN // TRAPEZ

ZEYNEP ALPASLAN // PAGODA - ABDULLAH AREN ÇELİK // İLERDE HEP YALNIZ
OCTAVIO PAZ // ÇİFTE ALEV - RONI MARGULIES // THE TERRIBLE TÜRK - ALİ KARABAYRAM // EN ZORU, BAY SAUL LEITNER, GÜNEŞİĞİNDA SAKLANMAK

YAKINDA

JEFFREY WEEKS // CİNSELLİK - SEVAN NİŞANYAN // KELİMEBAZ - AUGUST STRINDBERG // AÇIK DENİZ KENARINDA
FLANNERY O'CONNOR // ZORBALARIN ELİNDE - JOHN CHEEVER // WAPSHOT KAYITLARI

Kamuoyu anketinde şaşırtan sonuç

Amerikan Kongre Kütüphanesi, geçtiğimiz günlerde bir anket düzenledi ve Amerikalılara, onların yaşamında derin etkisi bulunan ABD'li yazarları sordu. Anket, bazı sürprizlerle sonuçlandı.

Kamuoyu anketi sonucunda oluşturulan listede William Faulkner, Toni Morrison, Philip Roth, John Updike ve Tom Wolfe gibi edebiyatın önemli isimleri yer almıyor. (Toni Morrison ve William Faulkner'in kitaplarına "güvenli bir mesafe"de yaklaşılmıyordu.) Frank Herbert'in *Dune* isimli kült bilimkurgu romanı, Robert M. Pirsig'in *Zen ve Motorsiklet Bakım Sanatı* kitabı ve çocuk edebiyatı favorilerinden *The Cat in the Hat* ise listede görünen kitaplardan... Üretken yazar Stephen King de *Mahşer* romanıyla listede yer almış.

162'den fazla bölümü bulunan, dünyanın en büyük kütüphanesi, bu listenin kesin olarak edebiyatın en önemli isimlerinden oluştuğuna dair bir iddiada bulunmadığının altını özellikle çizmiş. Yine de, sonuç olarak ankete katılan kişi sayısı 17.200.

65 kitaplık listenin 40 kitabı, doğrudan bu kamusal anket sonuçları arasından; geriye kalan 25 kitabı da, 2012'de Kongre Kütüphanesi'ndeki bir sergide, halk tarafından oluşturulan listedeki kitaplardan seçilmiş. Bu 25 arasında, önemi herkes tarafından kabul edilen şu metinler yer alıyor: *Bülbülü Öldürmek* (Harper Lee), *Huckleberry Finn'in Maceraları* (Mark Twain), *Tom Amca'nın Kulübesi* (Harriet Beecher Stowe), *Çavdar Tarlasında Çocuklar* (J. D. Salinger), *Muhteşem Gatsby* (F. S. Fitzgerald) ve *Moby Dick* (Herman Melville).

Harry Potter değil, Winnie the Pooh!

J. K. Rowling'in kitaplarına ve bu kitaplardan uyarlanan filmlere gösterilen ilgiden yola çıkarak Birleşik Krallık'ta, çocuklar arasındaki en popüler kitap karakterinin Harry Potter olduğunu düşünüyor olabilirsiniz. Ancak, Reading Agency'nin yaklaşık 1200 isimle gerçekleştirdiği bir ankete göre Winnie-the-Pooh karakteri, Harry Potter'ı geride bırakmış görünüyor.

Yapılan anket sonucu sıralama şöyle çıkmış:

- Winnie the Pooh - A. A. Milne
- Harry Potter - J. K. Rowling
- George (*Afacan 5'ler*'den) - Enid Blyton
- Bilbo Baggins (*Hobbit*'ten) - JRR Tolkien
- Matilda - Roald Dahl
- Lucy (*Narnia Günlükleri*'nden) - C. S. Lewis
- The Cat in the Hat (Şapkalı Kedi) - Dr Seuss
- Spot the Dog - Eric Hill
- Charlotte (Örümcek Ağı'ndan) - E. B. White
- Tracy Beaker - Jacqueline Wilson

Türkiye'de de benzer bir anket yapılsa sonuç nasıl çıkardı diye düşünmeden edemiyoruz elbette. Bizim aklımıza gelen ilk karakter Cin Ali oldu...

Kitaplar için fazladan bagaj hakkı

Ucuza uçak bileti bulmak, hem de tam planladığınız tatil günlerine denk geliyorsa, çoğu zaman loto tutturmuş hissi uyandırabiliyor. Fakat her gülün bir diken de var elbette; mesela, kısıtlı bagaj hakkı!

Bu kısıtlama, yanınıza almayı düşündüğünüz kitapların bazılarında feraget etmek anlamına da geliyor hiç kuşkusuz. Almanya'da hayata geçirilen bir kampanya ise, buna bir çözüm üretmiş gibi görünüyor...

Publishing Perspectives'in haberine göre, Almanya'daki Condor Havayolları ile Vorsicht! Buch isimli inisiyatif bir anlaşmaya vararak kitaplar için el bagajında ekstra bir kilo hak tanınacağını açıklamış.

Sistem şöyle işliyor: Kampanyaya katılan Almanya'daki yerel kitapçılarından kitap aldığınızda, el bagajınıza yapıştırmak üzere bir çıkartma da veriliyor. İşte bu çıkartma, o havayolu şirketini tercih ettiğinizde bir kilo bagaj hakkı demek oluyor. Küçük bir adım olarak nitelendirilebilir belki ama havayollarındaki "katı" kuralların birazcık olsun esnemesi bile sevindirici. Üstelik kitaplar söz konusuysa...

Gerçi e-reader'lar da kısıtlı bagaj için bir çözüm olabilir elbette!

Kirsten Dunst'tan Sylvia Plath uyarlaması...

Bir Hollywood oyuncusuyla edebiyatın kesiştiği noktada, özellikle "genç" kuşak arasında, şu sıralar en çok aklımıza gelen isim James Franco belki de. Birçok önemli kitabın film haklarını alan Franco, söz konusu uyarlamalarda oyunculuğu kadar yönetmen kimliğiyle de ön plana çıkıyor; William Faulkner'ın *Döşeğimle Ölürken* ile *Ses ve Öfke* romanlarından Cormac McCarthy'nin *Tanrının Oğlu*'na, ya da bir Bukowski biyografisine kadar...

Bugünlerde benzer bir haber daha dolanıyor ama bu sefer başrolde James Franco değil, bir başka genç oyuncu, Kirsten Dunst var. Özellikle *Melankoli* filmindeki performansıyla çokça ödül kazanan Kirsten Dunst, yönetmenliğe de adım atmak üzereymiş. Ve bu ilk yönetmenlik denemesini de Sylvia Plath'ın *Sırça Fanus*'uyla gerçekleştirecek gibi görünüyor.

Sylvia Plath'ın kendi yaşamından yola çıkarak kaleme aldığı ve ilk kez 1963 yılında, ölümünden bir ay önce, başka bir isim altında yayımlatmayı başardığı *Sırça Fanus*, yalnızca anlattığı 50'li yılların değil, bugünün insanının da metropol yaşamındaki yabancılaşmasını ele alan modern bir klasik olarak nitelendiriliyor.

Uyarlamayla ilgili gelen haberler arasında, romanın merkezindeki Esther Greenwood karakterini de Dakota Fanning'in canlandıracağı da var. Ancak izlemek için biraz bekleyeceğiz, çünkü filmin çekimlerine ancak 2017 başında başlanacağı söyleniyor.

2016 Man Booker Ödülü'nün uzun listesi açıklandı

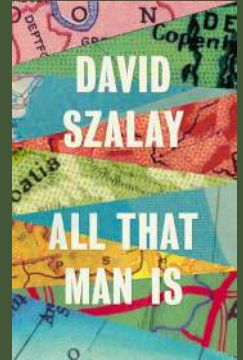
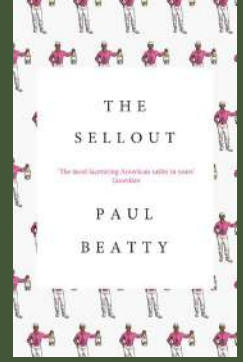
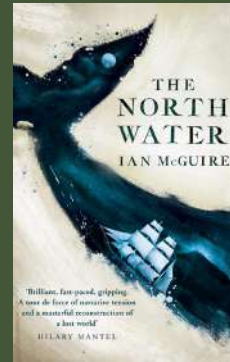
İngilizce yazılmış romanlara verilen prestijli Man Booker Ödülü'nün bu yılki adaylarının uzun listesi açıklandı. Ödül 40 yıldır İngiliz İmparatorluğu'na mensup ülkelerden ve İrlanda'dan yazarlara veriliyordu. 2013 yılında kuralların değişmesinden bu yana ise daha uluslararası bir kimliğe kavuşan Man Booker'a bu yıl ABD, Kanada, Güney Afrika, Avustralya gibi ülkelerden aday olan yazarlar da bulunuyor.

Açıklanan uzun listede adı geçen yazarlar ve eserleri şöyle:

- Paul Beatty, *The Sellout* (Oneworld)
- J.M. Coetzee, *The Schooldays of Jesus* (Harvill Secker)
- A.L. Kennedy, *Serious Sweet* (Jonathan Cape)
- Deborah Levy, *Hot Milk* (Hamish Hamilton)
- Graeme Macrae Burnet, *His Bloody Project* (Contraband)
- Ian McGuire, *The North Water* (Scribner)
- David Means, *Hystopia* (Faber & Faber)
- Wyl Menmuir, *The Many* (Salt)
- Ottessa Moshfegh, *Eileen* (Jonathan Cape)
- Virginia Reeves, *Work Like Any Other* (Scribner)
- Elizabeth Strout, *My Name Is Lucy Barton* (Viking)
- David Szalay, *All That Man Is* (Jonathan Cape)
- Madeleine Thien, *Do Not Say We Have Nothing* (Granta Books)

Ödülün kısa aday listesi de 13 Eylül'de açıklanacak. Ödülü kazanan isim, 50 bin sterlin ile ödüllendiriliyor.

(Ayrıntılı bilgi için themanbookerprize.com)

Hemingway'e en çok bir Hemingway benzer!

ABD'nin Florida eyaletinde geleneksel olarak 36

yıldır düzenlenen bir yarışma var: Ernest Hemingway'e en çok benzeyenler yarışması...

Zaten başlı başına "ilginç" olan bu yarışmayı, bu yıl daha da ilginç kılacak bir gelişme yaşandı. *The Guardian*'ın haberine göre, yarışmayı ilk kez Hemingway adlı biri kazanıyor.

Yarışmanın kazananı David (Dave) Hemingway'in açıklamasına göre, kendisinin Ernest Hemingway'le herhangi bir akrabalık ilişkisi yok ama -özellikle o krem rengi yün kazağıyla- Ernest Hemingway'i andırdığına şüphe yok!

(*The Guardian*, 24 Temmuz)

Stephenie Meyer'dan yeni bir roman!

37 farklı dilde 40 milyondan fazla satan *Alacakaranlık* serisinin yazarı Stephenie Meyer'ın, kasım ayı ortasında yeni bir roman yayımlayacağı açıklandı. Meyer'ın yayıncısı Little Brown, *The Chemist* isimli bu romanın bir casusluk hikayesi olduğunu söylüyor. (Romanla ilgili ön bilgiye, yazarın resmi internet sitesinden de ulaşmak mümkün: stepheniemeyer.com) *Alacakaranlık*'ın ardından, Stephenie Meyer'ın *The Chemist* ile yaratacağı yeni "evren" in ne kadar ilgi göreceği merak konusu...

"Gece Yarısı Korku Hikayeleri"

Pera Müzesi Blog, Fantazya ve Bilimkurgu Sanatları Derneği (FABİSAD) iş birliğiyle, "Gece Yarısı Korku Hikayeleri" isimli yeni ve tüyler ürpertici bir hikaye dizisi sunuyor! FABİSAD üyesi yazarların Pera Müzesi'nin "Mario Prassinos: Bir Sanatçının İzinde, İstanbul-Paris-İstanbul" başlıklı sergisindeki eserlerden ilhamla yazdıkları korku hikayeleri sergi boyunca yayımlanacak.

Gece yarısı tam 00:00'da yayımlanan hikayelerin sayısı şimdilik üç; "Cadıların Güneşi" isimli ilk hikaye Mehmet Berk Yaltırık'a aitti, ardından Hakan Bıçakçı'nın "Ev Sahibi" ve Murat Başekim'in "Polen, Fotosentez & Rock'n Roll" hikayeleri yayımlandı - şimdilik.

Bu arada "Mario Prassinos, Bir Sanatçının İzinde: İstanbul-Paris-İstanbul" sergisi, 14 Ağustos'a kadar Pera Müzesi'nde ziyaret edilebilir.

(Ayrıntılı bilgi için: blog.peramuzesi.org.tr)

PERA MÜZESİ

GECE YARISI
KORKU
HİKAYELERİ

Yazarlarla kitap turları

Prontotour, edebiyat dünyasının tanınmış isimlerinden Ayşe Kulin, Yekta Kopan, Gülşah Elikbank ve Tuna Kiremitçi ile birlikte kitap turları düzenleyeceğini duyurdu.

Kitap turlarının ilki, 14 Ağustos'ta Gülşah Elikbank'ın *Yalancılar ve Sevgililer* romanıyla başlıyor. Romanın hikayesi gibi bu tura katılan gezginler de, Drakula'nın peşinde Romanya'nın Bükreş, Braşov, Bran ve Sinia şehirlerini gezecekler. Diğer bir deyişle Transilvanya'nın sokaklarında Vlad Tepeş'in izini sürecekler. Aynı zamanda proje koordinatörü de olan Gülşah Elikbank, söz konusu kitap turlarıyla ilgili şu açıklamayı yaptı: "Bu projeyle klasik seyahat algısını farklı bir boyuta taşıyoruz. Her iyi okuyucu, kitabı okurken yazarla birlikte hikayenin içerisinde bir yolculuğa çıkar. Biz de Prontotour ile birlikte bu yolculuğu

gerçeğe dönüştürüyoruz." Prontotour Yönetim Kurulu Başkanı Ali Onaran da, "Çok gezen mi çok okuyan mı" sorusuna, "hem okuyan hem gezen" cevabını verdikleri için bu kitap turlarını başlattıklarını söylüyor...

Projenin ikinci ayağını da, Yekta Kopan ile birlikte Kafka'nın izinde Prag turu oluşturuyor. 22-25 Eylül'de yapılması planlanan bu turun ardından, 6 Ekim'de Ayşe Kulin'in *SevdaLinka* romanı çerçevesinde Bosna Hersek turu gerçekleştirilecek. Proje çerçevesinde son tur da, kasım ayı içerisinde Tuna Kiremitçi ile birlikte Selanik ziyareti.

Turlarla ilgili ayrıntılı bilgi almak isteyenler www.prontotour.com adresini ziyaret edebilirler.

Kara Kule'den ilk fotoğraflar

Uzun zamandır bir söylenti gibi kulaktan kulağa dolaşan uyarlamanın nihayet gerçekleşeceğini ve Stephen King'in magnum opus'u kabul edilen *Kara Kule* serisinin, sonunda beyazperdeye aktarılacağı haberini daha önce paylaşmıştık. Üstelik, iki önemli karakteri canlandıracak oyuncular da o zamandan belirlenmişti; Idris Elba'yı Silahşor Roland Deschain rolünde, Oscar ödüllü oyuncu Matthew McConaughey ise Siyahlı Adam (Randall Flagg) rolünde seyirciyle buluşacaktı.

Film daha 24 Şubat 2017'de gösterime girecek Amerika'da ama şimdiden ufak ufak ipuçları sunuluyor. Mesela, filmin bazı sahnelerinden fotoğraflar, *Entertainment Weekly* aracılığıyla dolaşıma sokuldu bile.

Brooklyn'in ardından Saka Kuşu

Yine bir roman uyarlaması olan *Brooklyn*'in yönetmeni John Crowley'nin, şimdi de Donna Tartt'ın *Saka Kuşu* isimli romanını beyazperdeye aktaracağı haberi geldi. IndieWire'in haberine göre, uyarlama senaryoda da, yine daha önce LeCarre'nin *Köstebek* romanını uyarlayan Peter Straughan'ın imzası bulunuyormuş.

Donna Tartt'ın *Saka Kuşu* (*Goldfinch*) romanı yakın bir zaman önce Pegasus Yayınları tarafından Türkçede de yayımlanmıştı ve tanıtımında şu cümleler yer alıyordu: "*Saka Kuşu* ruhani bir yolculuk gibi. Oradan oraya sürüklenen bir hayatın, kaybın, ölümün, takıntının, bağımlılığın, aşkın, kaderin ve kadersizliğin romanı. Tablonun içinden bakan o küçük kuş, size evreni, iyiyi, kötüyü, güzeli, benliğin ve zaman kavramının derinliklerinde yatan sırrı sorgulatacak kadar güçlü ve tüneğine zincirlenmiş olmasına rağmen alabildiğine özgür."

• Türkiye Yayıncılar Birliği, “parlamentar sisteme ve demokrasiye yönelik darbe girişimini kınıyoruz” başlıklı bir basın duyurusu yaptı. Duyurunun tam metni şöyle: “15 Temmuz gecesi yaşanan parlamentar sisteme ve demokrasiye yönelik darbe girişimi ile başta demokrasi ve insan hakları olmak üzere, insanlığın evrensel değerlerinin, düşünce ve ifade özgürlüğünün yaşamın her alanında ne kadar gerekli ve korunması gereken değerler olduğunu bir kez daha kanıtlamıştır. Demokrasiye, insan haklarına yönelik girişimlere her zaman karşı olduğumuz gibi bu darbe girişimine de karşıyız. Bu vesileyle düşünce ve ifade özgürlüğüne, yayınlama ve haberleşme özgürlüğüne yönelik baskıların sadece demokrasi düşmanlarının, darbecilerin

işine yarayacağını bir kez daha hatırlatıyoruz. Darbe girişimi sırasında ölen vatandaşlarımızın ve güvenlik güçlerinin ailelerine baş sağlığı diliyor, yaralanan vatandaşlarımıza, basın mensuplarına ve güvenlik güçlerine ‘geçmiş olsun’ diyoruz.”

• 4 Temmuz tarihli *BirGün*’de, Serbay Mansuroğlu imzalı şu haber yayımlanmıştı: “İstanbul Kartal’da öğrencilerine Buket Uzuner’in *Kumral Ada Mavi Tuna* isimli kitabı öneren öğretmen hakkında soruşturma açıldığı ortaya çıktı. Geçen eğitim öğretim dönemi içinde öğrencilerine kitabı öneren öğretmene açılan soruşturmanın gerekçesi ise kitapta ‘cinsel yönden sapkın ifadelerin yer alması’ olarak gösterildi. Kartal İlçe Milli Müdürlüğü öğretmenden konuyla ilgili savunma yapmasını

istedi.” Söz konusu soruşturma hakkında yazar Buket Uzuner de şöyle bir basın açıklaması yaptı: “1997 yılında yayımlanan *Kumral Ada Mavi Tuna* adlı romanımı öğrencilerine öneren bir öğretmene ‘...içinde cinsel sapkınlık ifadeleri yer aldığı ve kızlı erkekli sınıfın zihin ve düşüncelerini sağlıksız etkileyecek’ olması nedeniyle soruşturma açıldığını bugün öğrenmiş bulunmaktayım. (*BirGün* Gazetesi; Serbay Mansuroğlu haberi) Neredeyse 20 yıldır yayımlandığı yabancı diller de dâhil (yasal baskısı) 500.000’den fazla okunan, okullarda, derslerde işlenen ve kurgu kahramanları Ada, Tuna ve Aras’ın adını yüzlerce çocuğa verecek kadar okurlarınca sevilen bu romanın meselesi ‘cinsel sapkınlık’ değil, kardeşi kardeşe düşman eden siyasî atmosferlerin yarattığı ‘iç savaş’tır. Biz yazarlar romanlarımızı açıklamayı sevmeyiz ama “AŞK’ın da bir iç savaş olduğu” tezi üzerine kurulu romanımın hiç anlaşılmamış olması kadar, ‘cinsel sapkınlık’ iddiasıyla bir öğretmenin canının yakılması insanı gerçekten üzüyor! Çünkü onlarca küçük evlâdımızın ‘cinsel sapıklarca’ taciz edildiği ve çocuk gelinlerin yaşlı adamlarla zorla evlendirildiği ülkemizde asıl mücadele edilmesi gereken bunların üzerini örten, bunları koruyan, kollayan sapkın zihniyettir. Yoksa kitaplar suç işlemez, kitaplar sapkın değildir!”

• Aram Yayınları’nın, nisan ayında İzmir’de düzenlenen kitap fuarına götürmek amacıyla kargoya verdiği ve Kırşehir’de askerler tarafından el konulan toplam 3 bin 959 kitapla ilgili başlatılan soruşturma kapsamında, 53 kitap hakkında toplatma kararı verildi. Kırşehir Sulh Ceza Hakimliği tarafından başlatılan soruşturma, Diyarbakır Sulh Ceza Hakimliği’ne devredildi. Soruşturma kapsamında savunma hazırlayan yayınevi avukatı Resul Tamur, yaptığı itirazda kitaplara el konulmasının hukuki bir izahı olmadığını söyledi.

Kaynaklar: *BirGün*, imctv.com.tr,
turkayaybir.org.tr

Teknoloji fetişizmi, cinsellik, bedenin hastalık veya kaza sonucu dönüşümleri, beden ve teknoloji ilişkisi...

Filmleri ile tanınan Cronenberg'ten alışılmadık bir ilk roman: *Tüketilmiş*

Ünlü bir Fransız filozofu, karısının cesedi parçalara ayrılmış ve kısmen yenmiş halde bulununca şüpheli duruma düşerek Japonya'ya kaçar. Macar bir cerrah ise alternatif bir meme kanseri tedavisi geliştirdiği iddiasındadır. İlginç haberler peşinde dünyayı dolaşan internet gazetecilerinden Nathan cerrahla söyleşi yapmak için Macaristan'a giderken kız arkadaşı Naomi de Fransız filozofun peşine düşer. Birbiriyle bağlantısız gibi görünen bu iki olayın tuhaf bir komplo çerçevesinde buluşması mümkün mü?

Tüketilmiş
David Cronenberg
Çeviren: Kıvanç Güney
Roman, 252 s.

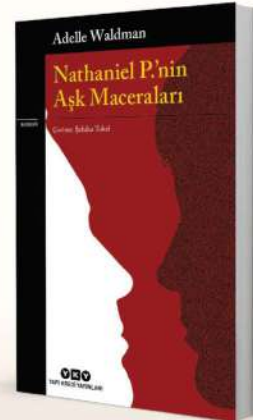

YKY'DEN YENİ KİTAPLAR...

Beyaz Kalp
Javier Marías
Çeviren: Bülent Kale
Roman, 252 s.

**Nathaniel P.'nin
Aşk Maceraları**
Adelle Waldman
Çeviren: Şahika Tokel
Roman, 224 s.

TEPE'NİN KAYIP RÜYASI

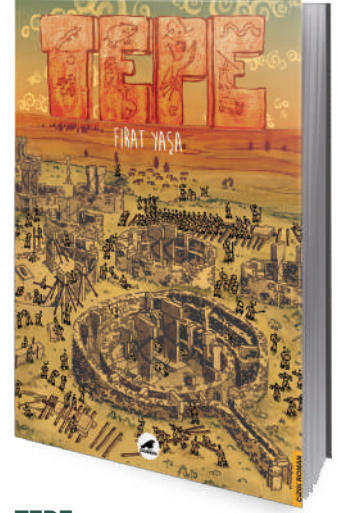
“Fırat Yaşa iddiasını işleriyle gösteren, az konuşan, çalışkan bir çizgi romancı. İlk albümünden bu yana üç yılda bir yeni bir çalışma tamamlıyor, bir hikaye evreni kurarak devamlılık gösteriyor.”

Tepe, bir yolculuk ve takip çizgi romanı; ilginçliği, mağara resimlerini andıran bir görsel biçimsellik taşıması. Fırat Yaşa, bir önceki çalışması olan *Avcı Nun*'da (2013) bu çizgiyi kullanmış, naif ve arkaik duran bir estetikle hikayesini güçlendirmişti. İç derinliği olmayan, figüratif bir hareketlilik ve monokrom bir durağanlığı göz alıcı renklerle başkalaştırmış, ortaya özgün bir aura çıkarmıştı. *Tepe* bunun geliştirilmiş bir versiyonu olmuş, üstelik iddialı ve gayret isteyen daha uzun bir hikayeye kalkışmış. Yolculuk hikayesi dedim, aslında dualistik bir kutuplaşma içinde geçen bir çatışmayı, bir savaşı anlatıyor da diyebilirdim.

Antropologlar, örneğin 1960'lı yıllardaki çalışmalarıyla Malinowski, ilkel toplumlarla modern toplumları veya ataerkil toplumlarla anaerkil toplulukları karşılaştırarak zihin açıcı çıkarımlarda bulunmuştu. Buna göre siyasi gücü merkezileştiren, bir bölgede yerleşikleşen, tek tanrıya inanan ve ahlak değerleriyle gündelik yaşamın yönetiminde bu tek tanrıdan destek alan toplumlar, göçebe toplumlara göre daha baskıcıydı. Cinsel hayatın denetimi, hiyerarşiye yapılan vurgu, ataerkil toplumlarda daha

yoğundu. Anaerkillik ise daha özgürlükçü ve katılımcı bir hayat biçimini getiriyordu. Kadınların varlığı ve meşruiyeti, toplum içinde söz söyleyebilir olmaları, ataerkilliğin aksine yüz yüze, eşitlikçi ve demokratik bir kamusalığa yol açıyordu. 1970'li yıllarda kapitalizme ve modern topluma yönelik eleştirellik arttıkça, özgürlükçü ilkel toplum modellerine ilişkin romantik bir ilgi oluşmuştu. Cinselliğin baskısızca yaşandığı, lidersiz ve tanrısız, eşitlikçi söz hakkının yeniden inşa edildiği doğa komünleri de o tarihlerde yaygınlaştı. Fırat Yaşa'nın hikayesi bu ayrımı bilerek kurulmuş; *Avcı Nun* da böyleydi. *Tepe*'de bir tarafta tek tanrılı, tek dinli ataerkil bir düzen var, diğer tarafta doğa, canlılar ve azınlıkta kalan anaerkil gruplar. Miyazaki'nin popüleştirdiği insan-doğa dikotomisi de benzer bir dille kuruluyor; hayvanlarla konuşabilen birilerine, insanların şiddetine şaşırarak onlardan uzaklarda yaşayanlara rastlıyoruz. Antropomorfik bir bakışı var hikayenin, insani özelliklerin diğer canlılara atfedildiği mağara resimlerinin mantığını sürdürüyor demek daha doğru.

TEPE
Fırat Yaşa
KaraKarga Yayınları

MAYA-İNKA MESELLERİNİ HATIRLATIYOR

Tanrıya kurban edilmek üzere yakalanan anne ve yavru ceylanın insanların elinden kaçmasıyla açılıyor hikaye. Tanrının gazabına uğramaktan korkan insanlar da hayat memmat hiddetiyle onların peşlerine düşüyor. Takip, hikaye adına, ilkel dünyanın tanıtılmasına yarıyor. Albümün girişinde, hikayenin geçtiği zaman, “insanın hayvanlıktan çıkmaya başladığı zamanda. Hayvanların zamanının sona ermeye başladığı zamanda. Yalnız, yaşlı ve taze dünyanın insan eliyle değişmeye başladığı zamanda,” diye tarif edilmiş. İnsanın başkalaşarak doğaya ve hayvanlara hükmettiği bir dönemdeyiz... İlk sayfalarda konuşan Tilki, insana güvenilmeyeceğini ve ondan korkulması gerektiğini söyleyerek hikayenin gidişatına dair bizi uyarıyor. Peşindeki avcılardan kaçan yavru ceylan Mur, insanların yapıp ettiklerine şahit olduğundan endişe ve korkuyla, ayrılmak zorunda kaldığı annesinin akıbetini düşünüyor. O düşündükçe kareler ve karelerdeki imgeler, mağara resimlerini andırırçasına küçülüp büyüyor, renkler, yıldızlar ve bulutlar masalsi bir büyüleyicilikle Mur’un hislerine eşlik ederek değişiyor. Mur, kaçarken, hayvan arkadaşı tilkiyi kaybetmiş Rat’la karşılaşır. Rat, annesinden aldığı Şamanik bir kalımla, hayvanlarla konuşabilen bir insan, bir toprak canlısı, tıpkı diğer hayvanlar gibi. Onları kovalayan Gökbaba’nın itaatkar insanları gibi değiller. Ruhlarının sonsuza kadar gökyüzünde (cennette) yaşayacağına inanmıyorlar. Bu da Yaşa’nın hikayeye özgü bir ayrımını, toprak (doğa) ile gök (fetihçi insanların düzeni) karşıtlığını belirginleştiriyor. Aralarındaki çatışmayı kimin kazandığı bugüne bakarak anlaşılabilir; hoş, Yaşa, rövanşist bir final yapmış ama hikayenin rüyaları önemseyen ve onu bir gerçeklik düzlemi olarak asıl hikayeye koşut biçimde istifleyen iyimser

yönsemesi nedeniyle öylesi sert bir etki yaratmıyor. Rüya görmek, rüyaya yatmak, rüya ile yaşanan hayatı ve geleceği açıklamak, kendini rüyaya bırakmak Maya-İnka mitolojisinde hayli yer tutar. *Tepe*, Maya-İnka mesellerini hatırlatıyor hikaye olarak. Böylesi bir izlenimi ve vehmi, Yaşa da saklamıyor zaten. Yol ve yolculuk, mesellerde, büyüme ve olgunlaşmayı, anlama ve kabullenmeyi, farklı bir yola girmeyi ve yeniden başlamayı içerir. *Tepe*’nin rüyaları iyicil ve öğreticiler, mutlulukla konuşuluyorlar. Ölüncü ne olacağını bilmeyen Rat, sevdiklerini içinde yaşatarak, onları hatırlayarak mutlu olabileceğini öğreniyor.

Yaşa’nın hikayelerinde kötüler, hayatı yöneten ve yönlendiren güç odağı olan tek adamlardan çıkıyor. Etraflarında ona tapan bir guruh oluyor ki kendisi olamayan, bireyselleşemeyenlerin iyi insan olamayacağına inanıyor. *Tepe*’nin kendileri gibi olmayanları bertaraf eden bağınazları, yaşadığımız dünyaya bir gönderme olarak okunabilir ama Yaşa, aktüelde odaklanan yazarlardan değil, hoşnutsuzluğunu gösterse de, ruhani bir içe kapanmayı, çatışmadan daha fazla önemsiyor. Hayatın sürekliliğine ve sonsuzluğuna inandığı için çekilen acıların bir yanılsama olduğunu, bir edebi çıkış olarak işaret ediyor.

Yaşa, albüm üreten, iş çıkartan, iddiasını işleriyle gösteren, az konuşan, çalışkan bir çizgi romancı. 2010 yılında çıkan ilk albümü *Çizgili Pijama*’dan bu yana üç yılda bir yeni bir çalışma tamamlıyor, bir hikaye evreni kurarak devamlılık gösteriyor. *Tepe*, daha kısa olabilmemiş ve bazen biçimsellik hikayenin ve karakter ayrışmasının önüne geçmiş; geçmemeliymiş, daha ayırt edilir olmalıymış ama güzel renklenmiş, uğraşmış, meselesi olan bir albüm bu. Yumuşak ve insancıl, üstelik “yerli durmayan” işler üretmiyoruz, o bakımdan ayrıca önemli. ■

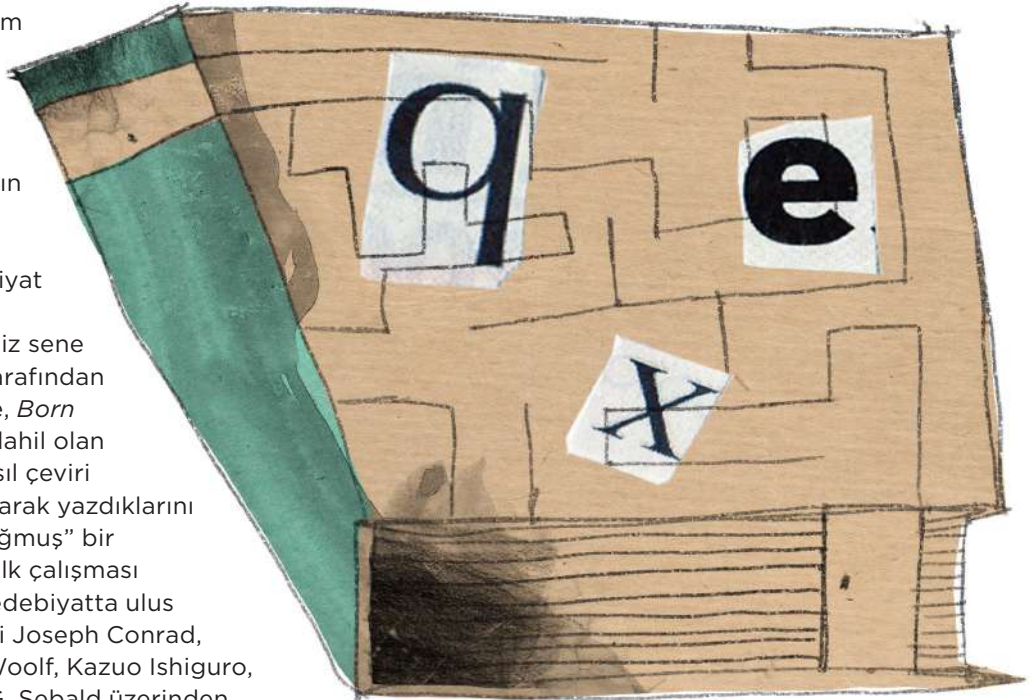
ÇEVİRİ-DOĞANLAR: DÜNYA EDEBİYATININ YENİ TRENDLERİ ÜZERİNE

“İlk çalışması ile edebiyatta ulus sınırını aşan modernizmi irdeleyen Rebecca L. Walkowitz, ikinci çalışması Born Translated ile de çağdaş romanın izini sürerken çeviri meselesine demir atıyor.

Bugünün edebiyatında yazarlar artık yapıtlarını sadece kendi dillerinde yazmakla kalmıyor, geniş bir kitleyi, neredeyse tüm dünyaya yayılmış bir piyasayı düşünerek hareket edebiliyorlar. Her ne kadar kendi dilinden yola çıkmayan, başka okurlara yönelik yazıyormuş izlenimi veren bazı yazarlar (bizim açımızdan Elif Şafak iyi bir örnek) yerel okurları zaman zaman rahatsız edip öfkelenirse de, dünyanın gidişatı doğrultusunda pek çok kişinin dahil olduğu küresel bir edebiyat çevresi olduğunu kabul etmek gerekir. Geçtiğimiz sene Columbia Üniversitesi tarafından yayımlanan bir inceleme, *Born Translated*, bu çevreye dahil olan yazarların yapıtlarını nasıl çeviri mantığını akıllarında tutarak yazdıklarını gösteriyor ve “çeviri-doğmuş” bir edebiyatı işaret ediyor. İlk çalışması *Cosmopolitan Style* ile edebiyatta ulus sınırını aşan modernizmi Joseph Conrad, James Joyce, Virginia Woolf, Kazuo Ishiguro, Salman Rushdie ve W. G. Sebald üzerinden irdeleyen Amerikalı akademisyen Rebecca L. Walkowitz, ikinci çalışması *Born Translated* ile de dünya edebiyatı çağında çağdaş romanın izini sürerken çeviri meselesine demir atıyor.

Rebecca L. Walkowitz, günümüz yazarlarının önemli bir kısmının, yazdıkları yapıtları çeşitli yayın piyasalarında yayımlanmak üzere neredeyse eşzamanlı

bir çeviri faaliyetine soktuklarını da hatırlatıyor. Bunu yaparken de, kimi zaman kendileri de çevirmen ya da çokdilli olan bu yazarların (Junot Diaz örneğinde olduğu gibi) bu faaliyetlere aktif olarak katıldıklarını ve hatta zaman zaman (Murakami örneğinde olduğu

Rebecca L. Walkowitz, günümüz yazarlarının önemli bir kısmının, yazdıkları yapıtları çeşitli yayın piyasalarında yayımlanmak üzere neredeyse eşzamanlı bir çeviri faaliyetine soktuklarını da hatırlatıyor.

Muhammed Ali Üzen

YALNIZ DEĞİLSİNİZ, DESTEK VAR!
yayıncıları

Doç. DR. SULTAN TARLACI

Schrödinger'in Kedisi Neden Şizofren Oldu?

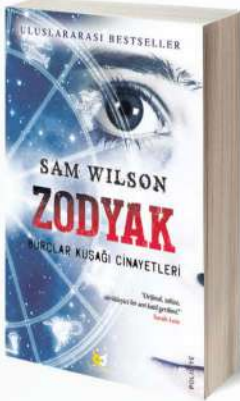
Kuantum Fiziğinin Değişimi, Felsefe ve Mistisizm

SCHRÖDINGER'İN BAHTSIZ KEDİSİNİN KADERİNİ KİM YAZDI?
DOĞAYI GÖZLER MİYİZ YOKSA DOĞA DA BİZİM GÖZLEDİĞİMİZİ BİLİR Mİ?
ZİHNİN MADDEYE UZAKTAN ETKİ EDEBİLİR Mİ?
DUA VE İYİ DİLEKLERİN BAŞKASININ SAĞLIĞI ÜZERİNDE ETKİSİ OLABİLİR Mİ?
NEFRET VE BEDDUA MI ETKİLİDİR, DUA MI?
NİYETLE ZİHNEN KAŞIKLARI BÜKMEK MÜMKÜN MÜDÜR?
BİRİSİ SİZİN ZİHNİNİZİ KONTROL EDİYOR OLABİLİR Mİ?
KENDİLİĞİNDEN YANGIN ÇIKAN EVLERDE SUÇLU KİMDİR?
ÂŞIKLAR RUHEN OLDUĞU GİBİ ZİHNEN DE BAĞLI MIDIRLAR?
BİLİNÇSİZ ATOMLAR NASIL BEYİNİ OLUŞTURUP İÇİNE BİLİNÇ YÜKLÜYORLAR?
BİLİNCİN ATOM ALTI VE EVRENSEL ÖLÇEKTE KARŞILIĞI VAR MIDIR?
KUANTUM FİZİĞİ ET BEYİNDE BİLİNCİ OLUŞTURUYOR OLABİLİR Mİ?
KUANTUM FİZİĞİ DÜŞÜNCE DÜNYAMIZI NASIL DEĞİŞTİRDİ?
PARALEL EVRENLER GERÇEK MİDİR YOKSA SADECE KURGU MUDUR?

SINIR TANIMAYAN EDEBİYAT!

Beyaz Baykuş

"Orijinal, zekice, sürükleyici
bir seri katil gerilimi."
- Sarah Lotz

Öyle bir toplum düşünün ki insanlar
burçlarına göre sınıflara ayrılmış,
statüleri doğuştan belli ve kaderlerini ne
yaparlarsa yapsınlar değiştiremiyorlar.

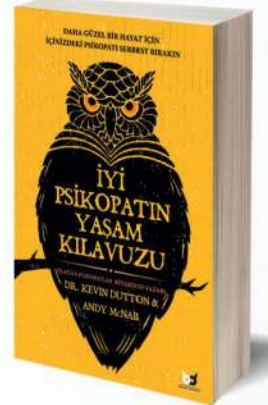
Sam Wilson
ZODYAK

Bir manik depresifin günlüğü...
Zihninin dehlizlerinde kaybolan bir adam ve onu
yıllar sonra günlüklerinde bulan kızının hikâyesi.

"Bir psikolojik roman klasığı."
- Pat Conroy (Dalgaların Prensi)

Mimi Baird & Eve Claxton
İMKÂNSIZI ARAYAN ADAM

YEDİ ÖLÜMCÜL TAKTİK kuralları ile İyi
Psikopatın Yaşam Kılavuzu mutlu bir yaşam ve
iyi bir kariyerde size yol gösterecek çok
eğlenceli bir kitap.

Dr. Kevin Dutton & Andy Mcnab
İYİ PSİKOPATIN YAŞAM KILAVUZU

gibi) yapıtlarını yazarken bile bir tür zihin-içi çeviri faaliyetine giriştiklerini (başka bir dilin sentaksıyla akıl ettikleri ifadeyi kendi dillerinin sentaksında yazarak metinlerini özgünleştirdiklerini) ortaya koymaya çalışıyor. Geliştirdiği teze göre, “çeviri-doğmuş” bir yapıt söz konusu olduğunda, yapıtı değerlendirmek için salt özgün metni değil, çeviri versiyonları ve hatta çeviriler esnasında yeniden edisyonu yapılarak çoğalan biçimlerini de dikkate almak gerekir. Yalnız kimi durumlarda yapıt o kadar çok çevirmen oyunuyla yüklü oluyor ki, söz konusu iki dil haricinde bir dile çevrilmesi neredeyse imkansız hale geldiğinden, çevrilemez bir yapıt ortaya çıkıyor, sadece ana metinle yetinmek gerekiyor.

Walkowitz’in yapıtında ele aldığı yazarlar şöyle: J. M. Coetzee ve China Miéville; başka bir dilden İngilizceye çevrilmiş gibi gösterilen yapıtlarıyla Jamaica Kincaid ve Mohsin Hamid; İngiliz edebiyatının diğer dillerle ve edebi geleneklerle ilişkileri üzerinden yapıtlarını kuran David Mitchell ve Ayelet Waldman; çevirmenleri de üretime dahil eden ve kendilerini yazar olarak görmelerine teşvik eden Kazuo Ishiguro, Adam Thirlwell ve Young-hae Chang önderliğindeki sanat grubu Young-Hae Chang Heavy Industries. Son örnekten de anlaşıldığı üzere, Walkowitz sadece metin olarak kabul etmiyor romanı ve kimi sanat işlerini de roman olarak ele alıyor. Son yıllarda bizim romancılarımızdan da (özellikle Orhan Pamuk’un *Masumiyet Müzesi* bu açıdan uç bir örnek) yapıtını sadece metin boyutunda değil, kat kat tasarlayanlar çıktığından, dünyanın bu gidişatına şaşırıyoruz aslında.

DÜNYANIN İNGİLİZCESİNİN YAZARI: J. M. COETZEE

Walkowitz’in geniş olarak yer verdiği en önemli örnek, iki kez Booker Ödülü kazandıktan sonra 2003’te Nobel Ödülü’nü de alan, 1940 Güney Afrika doğumlu John Maxwell Coetzee. Afrikaner olarak bilinen Hollanda kökenli beyaz Afrikalıların soyundan gelmesine rağmen İngilizce eğitim gören, matematik eğitimi gördükten sonra hayatının erken döneminde IBM için veri-işçiliği yapan Coetzee, daha sonra edebiyat eğitimi de görerek Ford Madox Ford üzerine doktora tezi yazar. Eğitiminin büyük bir kısmını Britanya’da alan Coetzee, ABD’de de üniversitede görev yapar, hatta siyasi protestolara katıldığı için ülkeden uzaklaştırılır da. Son yıllarında Avustralya’da yaşayan Coetzee, İngilizcenin neredeyse olası tüm varyasyonlarının konuşulduğu ülkelerde bulunarak, hem de bir İngilizce öğretmeni olarak, dilin en ince nüanslarının da farkını vererek yapıtlarını kurguluyor. *Utanç* ya da *Barbarları Beklerken* gibi daha popüler romanlarının yanı sıra, son yıllarda yazdığı ve türler arasında dolaşan, kimi zaman otobiyografi, kimi zaman konuşmalarından derlememiş gibi gözükse, ama en nihayetinde herkes tarafından kurgu roman sınıfına

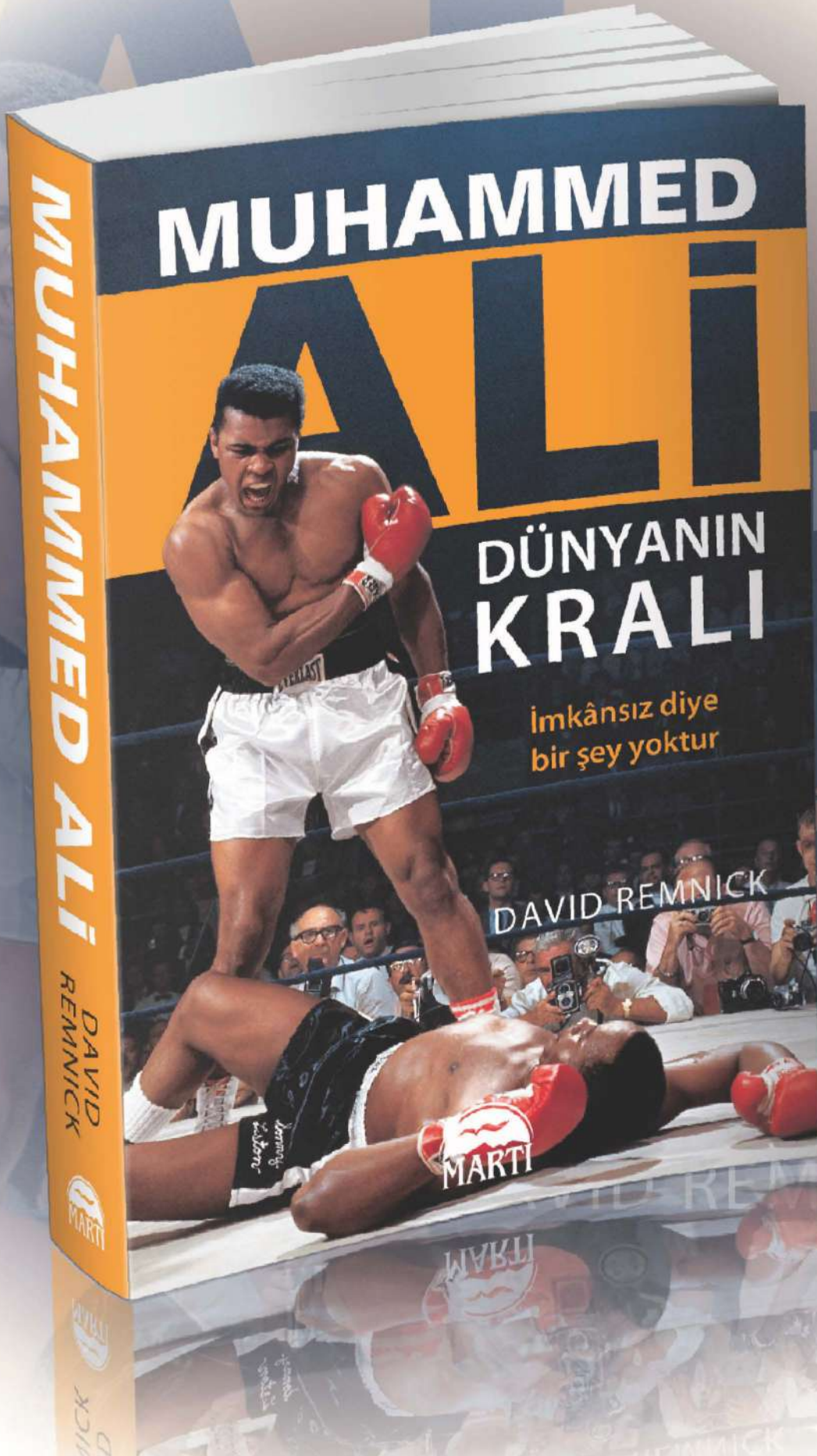
sokulan yapıtlarıyla “çeviri-doğmuş” metinler ortaya koyuyor: Özellikle bizdeki adıyla *Romancının Romanı* (Elisabeth Costello) ve *Kötü Bir Yılın Güncesi*’yle *Yavaş Adam*. Kurgusal otobiyografik yapıtları Can Yayınları tarafından -üçü bir arada- *Taşra Hayatından Manzaralar* adıyla basılmıştı Coetzee’nin ve orada da meta kurgularla kendisini dışarıdan kuşatmaya çalışmış, otobiyografisini olasılıksal olarak yazmış ve hatta erkenden öldürmüştü kendisini.

Bazı yazarların ne yaptığını anlamak için çevirileriyle yetinmemek, orijinal dillerindeki metinlerine de bakmak gerekir.

Son romanı *The Childhood of Jesus*, eşzamanlı olarak pek çok dilde yayımlanmıştı geçtiğimiz sene (ilk olarak Hollanda dilinde yayımlanan kitap, henüz bizde yayımlanmadı) ve İspanyolca konuşulan bir ülkeye mülteci olarak gelen yaşlı bir adamla ufak bir oğlan çocuğu üzerinden -Beckett’i aratmayan sterillikte- bir alegorik mekanda ilginç bir metin ortaya koymuştu. İşte bu metin Walkowitz’in tezini üzerine oturttuğu en önemli örnek: İlk olarak Hollandaca çevirisinin yayımlandığı, İngilizce yazılmış ama asıl karakterlerin İspanyolca konuşulan bir coğrafyaya geldikleri ve İngilizce dahil başka dillerden haberdar olmadıklarının romanda ortaya çıktığı, tamamen dil düzleminde yaratılmış bir yapıt ne de olsa. Bugünlerde yapıtın bir sonraki cildi *The Schooldays of Jesus* yayımlanacak ve Coetzee’nin steril dilinden günün ve hayatın meseleleriyle ilgili özgün bir metin okumak isteyen benim gibi okurların hemen peşine düşeceği bir kitap olacak muhtemelen. Dilin kültürle bağlantısının bilinçli olarak koparıldığı, her zaman yabancı kalacak birisinin dilinden icra edilen metinlerin, başka bir dile çevrilmesi esnasında yapıtın niteliğinin ne kadar aktarılacağı belirgin olmayacağından, Türkçe baskılarını okumak muhtemelen yetmeyecektir Coetzee’nin yapmaya çalıştığını anlamaya.

Dolayısıyla, bir kere daha bu öneriyi yapıyorum: Bazı yazarların ne yaptığını anlamak için çevirileriyle yetinmemek, orijinal dillerindeki metinlerine de bakmak gerekir; söz konusu metin bir de “çeviri-doğmuş” ise, belki de birkaç farklı dildeki çevirisini ziyaret etmeli. Bunca emeği aynı adam ve aynı metin için heba etmeyi seçecek olanlar ne talihli insanlardır, bunu Vladimir Nabokov ya da James Joyce için yapanlar olduğunu biliyorum, belki günün birinde Haruki Murakami, Orhan Pamuk ya da J. M. Coetzee için de yapanlar olacaktır. ■

“İMKÂNSIZ DİYE BİR ŞEY YOKTUR”

facebook.com/martiyayinlari

twitter.com/martiyayinlari

instagram.com/martiyayinlari

TÜKETİM TOPLUMUNUN MARAZLARI

“David Cronenberg’in edebi dili, son derece görsel ve tıpkı sinemasında olduğu gibi neredeyse tıbbi bir detaycılığı yansıtıyor.

Videodrome filminden...

Yönetmen David Cronenberg, yakın zamanda Türkçeye kazandırılan ilk romanı *Tüketilmiş* ile kamera arkasından klavye başına yumuşak bir geçiş yapmış gibi görünüyor. Yazar Cronenberg’in edebi dili, tahmin edileceği gibi son derece görsel ve tıpkı sinemasında olduğu gibi neredeyse tıbbi bir detaycılığı yansıtıyor; yalnızca biçimsel olarak değil, tema ve atmosfer bakımından da bazı filmleriyle ortaklıklar gösteriyor. William Gibson’dan korku ustası James Herbert’e pek çok edebi kaynaktan beslenmekle birlikte en çok J. G. Ballard’ın izlerini hissettiriyor demeliyiz.

1975 yılı, pek üzerinde durulmayan, tekensiz bir tesadüfe sahne olmuştu; Ballard’ın *Gökdelen* romanının yayımlanmasının ardından, David Cronenberg’in *Shivers*’i gösterime girdi. Ballard’ın romanıyla Cronenberg’in filmi, konu bakımından inkar

edilemez bir benzerlik gösteriyorlardı ve şaşırtıcı biçimde aynı dönemde yazılmışlardı. Her ikisinde de sakinlerinin tüm “arzu ve ihtiyaçlarına” yanıt vereceğini vaat eden, lüks ve yüksek teknoloji ile donatılmış birer apartman kompleksinde yaşayanların sonunda insanlıktan çıkmaları konu ediliyordu. Gerek şiddet ve vahşet dozu, gerek, bu yüksek güvenlikli yüksek binaların, “inşaat projelerinin” insan ruhu üzerindeki etkileri, gerek konunun ele alınışındaki detaycılık itibarıyla bu iki yapının akraba ruhların elinden çıktığını söylemek yanlış olmaz. (İngiliz sinemasında *Wicker Man* geleneğine şapka çıkaran nadide isimlerden Ben Wheatley’nin 2014 yılında yaptığı *Gökdelen* uyarlaması da sanki *Shivers*’in yeniden çevrimine benzer.) Nitekim Cronenberg, 1996’da Ballard’ın *Çarpışma*’sını uyarlar ve yazarın, “Okuyucuya kaçacak yer bırakmadım,” diye

açıklayacağı ruhu muhafaza eder. *Çarpışma*'nın "şoke edici" unsurları, tuhaf seks, ölüm ile arzusun "danse macabre"ı ve izleyene/okuyana olup bitene maruz kalmaktan/ortak olmaktan başka seçenek vermeyen röntgenci dili, *Tüketilmiş*'te de karşımıza çıkıyor ve Cronenberg'in tanınmış obsesyonlarını bu kez roman formunda sergiliyor.

DAİMİ BİR MULTİMEDYA GÖZETİMİ ALTINDA

Romanın ilk cümlesi, "Naomi, ekranın içindeydi." Okura Cronenberg'in filmografisine nüfuz etmiş soruları hemen sorduruyor. Mevcudiyetin vücut ile ilişkisini, yeni teknolojilerin, yeni makinelerin (ve bu "yenilik" in kendisi de Ballard'ın dediği gibi insanı hissizleştiren, ölümcül bir hızla yenilenmektedir) bu ilişki üzerindeki etkilerini, algının güvenilmezliğini ya da makinenin mimetik kabiliyetinin çıplak algının yetilerini çoktan aşmışlığını düşünüyor. Ve aklıyla *Videodrome*'u getiriyor. Ekranın içinde olmakla odanın içinde olmak gitgide aynı anlama geldiği gibi, kişisel olanla profesyonel olanın, kamusal olanın iç içe geçtiği 21. yüzyıl kitle iletişiminin halipürmelali, tek bir cümleyle otopsi masasına yatırılıyor. *Tüketilmiş*'te, sosyal medya çağının, medya demeyelim ama habercilik üzerine etkileri üzerine sert bir tartışma da izlenebiliyor, ama tartışmanın sertliği, şiddetli oluşundan değil aksine hem dilin serinkanlı, klinik, dolaysız oluşundan hem de Naomi ile Nathan'ın, istismar haberciliği, meslek etiği gibi konuları sınır tanımayan bir yaklaşımla ele almalarından ya da aslında hiç ele almamalarından kaynaklanıyor.

Kitabın üçte birini teşkil eden ilk bölümde, Nathan'ın ve Naomi'nin yolculukları arasında hızlı "kesme"lerle geçiş yapılıyor ve gerilim tırmanıyor. Serbest çalışan foto muhabiri iki gazeteci olan Naomi ve Nathan, bir Fransız filozofun, kocası tarafından öldürülüp yenmesi olayını araştırırken kendilerini bir küresel komplonun içinde buluyorlar. Dünyayı dolaşan ve birbirlerini ancak havaalanlarında ya da

bilgisayar ekranlarında gören (çünkü birlikte olmak ne demektir?) sevgililerden Nathan, Budapeşte'de, savaşta organ hırsızlığı yaptığı bilinen bir cerrahın bulunduğu meme kanseri tedavisinin haberini yapmaya giderken; Naomi de, iki Marksist filozofun evliliklerini bitiren cinayet-yamyamlık öyküsünü araştırmak üzere katil zanlısı Aristide ArosteGuy'nin peşinden Tokyo'ya gidiyor.

Cronenberg sinemasını sevenler, tepeye hızlıca tırmanıp zirvede kan

görmeyi ümit ediyorlar, fakat Cronenberg beklentileri ters köşe yatırıyor, bir-iki "grafik" sahne dışında, dehşet kendini açık etmeden kol geziyor. Bret Easton Ellis'in *Amerikan Sapığı*'ndaki diline benzer bir dil stratejik olarak kullanılıyor, Nathan ile Naomi'nin fetişleştirdiği sayısız görüntü ve ses kayıt cihazı, isimleri zikredilmek yahut öykü boyunca sürekli olarak kayıta tutulmak suretiyle okuru bu çağda hiç de distopik sayılmayacak daimi bir multimedya gözetimi altında hapis tutuyor.

Bundan bağımsız olarak, isim zikretme oyunu, Cronenberg'in elinde alaycı mermiler atan bir silaha dönüşmüş; 60 yaşlarındaki Celestine ve Aristide ArosteGuy çifti, Sartre-Beauvoir ikilisini, Aristide'in Celestine'i öldürüşü fena halde Althusser'i hatırlatıyor, ama okur bu gibi öykü-dışı dünyaya yapılan atıfları fark eder etmez, Cronenberg bize açıkça Aristide'in vakasının Althusser'inkini andırdığını söyleyiveriyor. Karakterler, pek çok felsefi, psikanalitik kurama ve kuramcıya ismen atıfta bulunuyorlar, diyaloglardan örülmüş müstehzi bir atıflar ağı içinde, öldürülen kadının parçalarının yenmiş olması itibarıyla, *Tüketilmiş*'in kendisi de, tüketim toplumunun marazlarını yamyamlık metaforuyla gösteren metinler kervanına katılıyor. Bu klişe metafor (yani kelime anlamıyla o mekanik ve "düz" nesneyle anlattığımız bu basmakalıp benzetme) filmlerinde sanatın metaforla ilişkisini iptal eden, dolaysız, dokunsal ve üçboyutlu, yani ekrandan dışarı çıkmak, dokunulmak isteyen nesnelerin yönetmenin ironik bir tercihi olsa gerek.

Tüketilmiş'i okumak, yönetmen Cronenberg'in, Cronenberg'ci olduğu 2000 yılı öncesi dönemini sevenler için eski bir dostla yeniden buluşmak gibi, kendisiyle yeni tanışacaklar için de isabetli bir başlangıç olacaktır. ■

TÜKETİLMİŞ

David Cronenberg

YKY

Çeviren: Kıvanç Güney

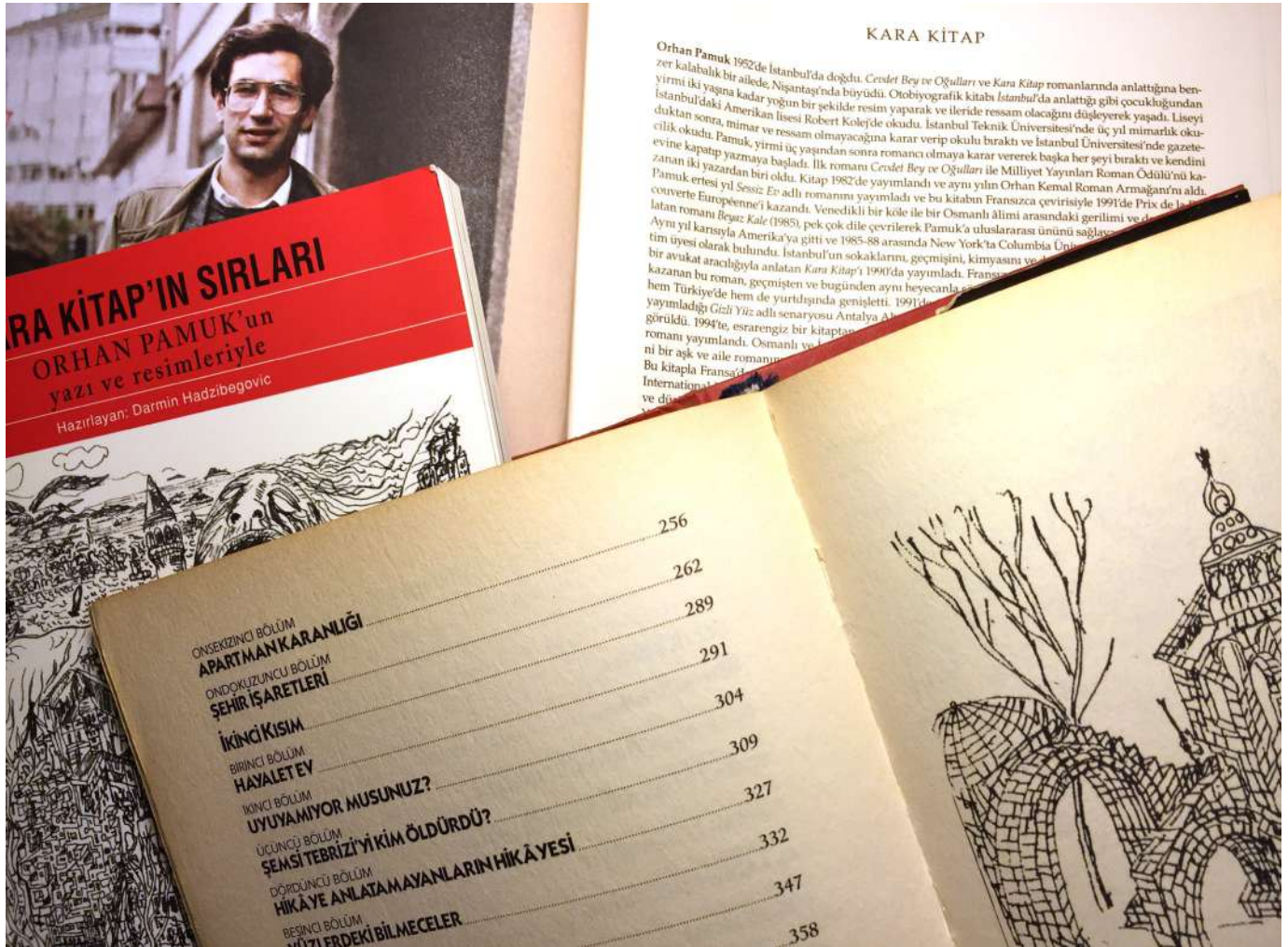

NESNELEŞMELİ BAZI KLASİKLER

“Kimi dünya klasiklerinin, yurt dışında örneklerine sıkça rastladığımız “gerçekten” özel baskılarına benzer baskıları Türkçe edebiyatın klasikleri için de niçin yapmayalım!”

2000 yılında Orhan Pamuk'un *Kara Kitap*'ının 10. Yıl Özel Baskısı'nı elime aldığımda çokça heyecanlandığımı hatırlıyorum. “Mecburen” beyaz renk ağırlıklı kapakla çıkmış ilk baskısına sahiptim ama şimdi, kapkara sert kapaklı haliyle, dokusu daha çok hissedilen kağıdıyla ve üstelik Orhan Pamuk'un önsözü, çizimleri ve elyazısı örnekleriyle birlikte yeniden okuma bahanem olmuştu. Heyecanlanmamın sebebi, *Kara Kitap*'ın, Orhan Pamuk kitapları arasında benim için özel bir yeri olması değildi yalnızca (evet, farklı her baskısından birer örnek duruyor elimin

altında. Ve evet, en son çıkan 2015 özel baskısı da mevcut elbette. “Yayımlanışının 25. yılında esrarı hiç tükenmeyen bu romanın özel bir baskısını” hazırladı Yapı Kredi Yayınları; “Pamuk'un büyük çoğunluğu hiçbir yerde yayımlanmamış el yazması sayfaları, çizimleri, ilk baskıya son anda ekleyip çıkardığı her biri birbirinden ilginç paragraflar, cümleler ile kitabın muamma ve bilmecelerini ortaya çıkaran yazı ve karalamalarıyla.” – Muamma ve bilmece, demişken, Darmin Hadzibegovic'in hazırladığı *Kara Kitap'ın Sırları* isimli çalışmanın da adını anmadan

geçmeyelim), asıl heyecan verici olan, bu baskının bir kapı aralayacağına yönelik inancımdı. Kimi dünya klasiklerinin, yurt dışında örneklerine sıkça rastladığımız “gerçekten” özel baskılarına benzer baskıları Türkçe edebiyatın klasikleri için de niçin yapmayalım!

Şimdilerde de örneğin, Türkçe edebiyatın bir başka klasik eseri, Ahmet Hamdi Tanpınar’ın *Beş Şehir*’inin yakın bir zaman önce yapılan özel baskısını “karıştırıyorum” benzer bir heyecanla. Büyük boy ve ciltli olarak hazırlanan bu özel baskıda *Beş Şehir* metnine, Beşir Ayvazoğlu’nun düzeltmeleri, açıklama ve notlarıyla birlikte çeşitli arşivlerden alınmış çok sayıda fotoğraf da eşlik ediyor. Her bir şehrin kendi renginde sayfalarla ayrıldığı, ferah bir tasarımın tercih edildiği bu baskı da, kütüphanenin görünür bir yerine yerleşecek hiç kuşkusuz. (Bu arada, kitabın ismindeki iki “ş”nin, kapakta farklı tasarımlarla yer almasının ise biraz gözü tirmaladığını belirtmeliyim.)

Yukarıda adı geçen eserleri de dahil ederek, tasarım konusunda belli bir yol katettiğimiz söylenebilir hiç kuşkusuz. Artık birçok yayınevi kapak tasarımlarını “profesyonel”lere teslim ediyor mesela. Ama özel baskı denince, aklımıza ilk olarak halen ciltli büyük boy kitaplar, ilave metinlerle (önsöz/sonsöz) ya da fotoğraflarla zenginleştirmek geliyor. Oysa klasik kitapların kağıdıyla, cildiyle, fontuyla da biraz “ oynamak” mümkün. Bu noktada verilebilecek en iyi örnek, sanırım Folio Society’nin kitapları olacaktır.

1947’de Londra’da kurulan Folio Society – neredeyse 70 yıldır– “önemli kitaplar, içeriklerine

yaraşır bir tasarımla sunulmalılar,” şiarı doğrultusunda özel baskı kitaplar yayımlıyor. Belli bir tür ya da yaş aralığı gözetmeksizin seçilen kitapları özel kılan, diğer bir deyişle onları birer nesne kitap haline getiren şey; editoryal yaklaşımı, tipografisi, illüstrasyonları, kağıdı, baskısı ve cildiyle bir bütün olarak ele alınmaları.

Örneğin, Folio Society en son, –Frank Herbert’in kültleşmiş bilimkurgu romanı– *Dune* baskısıyla, tasarım ve reklam alanında önde gelen ödüllerden biri kabul edilen D&AD Ödüllerinde bu yıl “tahta kalem” (bir çeşit bronz madalya diyebiliriz) ödülünü kazandı. *Dune*’daki illüstrasyonlara imza atan Sam Weber de, ayrıca, Londra’da düzenlenen Dünya İllüstrasyon Ödüllerinde kısa listeye kalmış.

Böylesi örnekler de önümüzde duruyorken, en başa dönüp tekrarlayabiliriz sanırım: Kimi dünya klasiklerinin, yurt dışında örneklerine sıkça rastladığımız “gerçekten” özel baskılarına benzer baskıları Türkçe edebiyatın klasikleri için de niçin yapmayalım! Örneğin Yaşar Kemal’in *İnce Memed*’i... Evet, Yapı Kredi Yayınları *İnce Memed*’in dört cildini bir araya getirip Delta serisinden özel bir baskısını yaptı ama burada *İnce Memed*’i bir seriye dahil etmek değil, *İnce Memed*’e özel bir baskı yapmaktan söz ediyoruz daha çok. Dokulu bir kağıtla, özgün illüstrasyonlarla, özel bir ciltle, fontla; saklayıp sergilemenin ötesinde kolay okunur da olabilecek bir tasarımla... Örnekler çoğaltılabilir. Mesela Halit Ziya Uşaklıgil’in eserleri artık yazarın ölümünün üzerinden 70 yıl geçtiği için telifte tabi değil. Dolayısıyla bir süre önce, farklı yayınevlerinden çok sayıda *Aşk-ı Memnu* ve *Mai ve Siyah* baskıları yapıldı. Farklı kapak tasarımları, farklı editoryal yaklaşımlar gördük bu baskılar arasında ama “gerçekten” özel bir baskıyı da hak etmiyor mu *Aşk-ı Memnu* ya da *Mai ve Siyah*? ■

BİR AĞUSTOS FESTİVALİ VE JAPON EDEBİYATINDA “KORKUTMA” SANATI

“Obon zamanı gelince mezarlıklar ziyaret edilip sembolik bir davetle ruhlar evlerine çağırılır. Bu önemli karşılaşma için pek çok hazırlık yapılır. Bazı bölgelerde evlerin girişi, yakılan ateşler ve asılan kağıt fenerlerle “misafirlerin” rahatça girebilmesi için aydınlatılır. Festival süresince davullar çalınır danslar edilir. Ziyaret sona erdiğinde de içlerine mum yerleştirilmiş kağıt fenerleri akarsuya bırakarak ruhlar yolcu edilir. Kökeni Budizme dayanan Obon Festivali, yalnızca bir dini ritüel olmanın ötesinde, bütün ritüeller gibi, estetik yönüyle de hayatı zenginleştirir. Şüphesiz etkisi tiyatro, sinema ve edebiyatta da kendini göstermiştir.

ESRA GÖKÇE ŞAHİN
esragokcesahin@gmail.com

"Kaidan Banashi"
diye adlandırılan
hikayeler mizahtan
yoksun değildir.
Seyirciyi ürpertirken
içten içe ince bir
mizahla vurgulanan
çeşitli insanlık
hallerine güldürmeyi
de başarırlar.

Türksen Kızıl

KIZIL

Tokyo'ya yolu düşmüş olanlar bilir, ağustos sıcağına tahammül etmek kolay değildir. Yaz başında şehri etkisi altına almış olan muson yağmurları çoktan sona ermiştir. Sıcaklar bastırınca toprakta biriken nem yokuşsuz ve esintisiz şehrin üzerinde görünmez

Son yıllarda gündemi meşgul eden, kontrolden çıkan teknoloji ve radyoaktif tehlikeler, bilinmeyene duyulan korkunun hayattan eksilmeyeceği şeklinde yorumlanabilir.

bir yük gibi yükselir. Japon inancına göre, ağustos ayının ilk iki haftası ebediyete göçmüş aile fertlerinin ruhlarının evlerini ziyaret etme zamanıdır. Hazırlıklar yapılır, uzaktaki aile fertleri evlerine dönerler. Bu sıcak yaz günlerinin vazgeçilmez eğlencesi, 17. yüzyıldan günümüze dek ulaşmış şehirli alışkanlıklarından biri olan varyete tiyatrolarıdır. Tatil yapmaksızın yıl boyunca perdeleri açık olan bu küçük ve samimi mekanlarda Japon meddahlar ağustos ayı boyunca güldürüyle karışık hayalet hikayeleri anlatırlar.

Japon halk kültürünün de önemli bir unsuru olan bu hikayeler tiyatro, sinema ve edebiyat için önemli bir zenginlik kaynağı olmakla kalmayıp Japon kültürünün uluslararası alanda tanınip ilgi görmesine de katkıda bulunmuşlardır. Dev ekranlarla bezenmiş meydanlarda gündelik hayat gitgide yükselen bir tempoya sahne olurken, Tokyolular için korkunun kaynağı, sebepleri ve ortaya çıkma biçimleri değişmiş fakat korkunun kendisi baki kalmıştır.

Korku unsurları içeren sanat, tiyatro ve edebiyat, yılın en sıcak günlerinde Tokyo metrosunda ve şehir trenlerindeki posterlerde iştah açıcı formlarda tasvir edilirler; özenle soyulup tabaklara dizilmiş salatalık ve buz kabuklarıyla bezeli karpuz dilimleri gibi yaz aylarıyla özdeşleşmiş tadımlık ferahlıklar vaat ederler.

OBON FESTİVALİ

Obon zamanı gelince mezarlıklar ziyaret edilip sembolik bir davetle ruhlar evlerine çağırılır. Bu önemli karşılaşma için pek çok hazırlık yapılır. Bazı bölgelerde evlerin girişi, yakılan ateşler ve asılan kağıt fenerlerle "misafirlerin" rahatça girebilmesi için aydınlatılır. Bu buluşmalar işe güce ara vererek hayatın ritminin yavaşlamasıyla beraber anıların tazelenmesi, aile bireyleri arasındaki bağların güçlenmesine

de yardımcı olur. Festival süresince davullar çalınip danslar edilir. Ziyaret sona erdiğinde de içlerine mum yerleştirilmiş kağıt fenerleri akarsuya bırakarak ruhlar yolcu edilir. Kökeni Budizme dayanan Obon Festivali, yalnızca bir dini ritüel olmanın ötesinde, bütün ritüeller gibi, estetik yönüyle de hayatı zenginleştirir. Yukarıda bahsedilen kutlamalar artık büyük şehirlerde eski görkemiyle gerçekleştirilemese de, klasik minyatürler ve ağaç baskı resimlerinde üretilen görsellikleriyle zihinlere kazınmıştır. Ruhlar ve hayaletler de bu eserlerde tasvir edilmek suretiyle, hikaye edilmenin ötesinde estetik biçimsellik de kazanmışlardır. Neticede inanç, gelenek ve sanat ruhların ve hayaletlerin hayatla bütünleşmesi için bir kapı açmışlardır da denebilir.

ŞEHİR, HAYALETLER VE TİYATRO

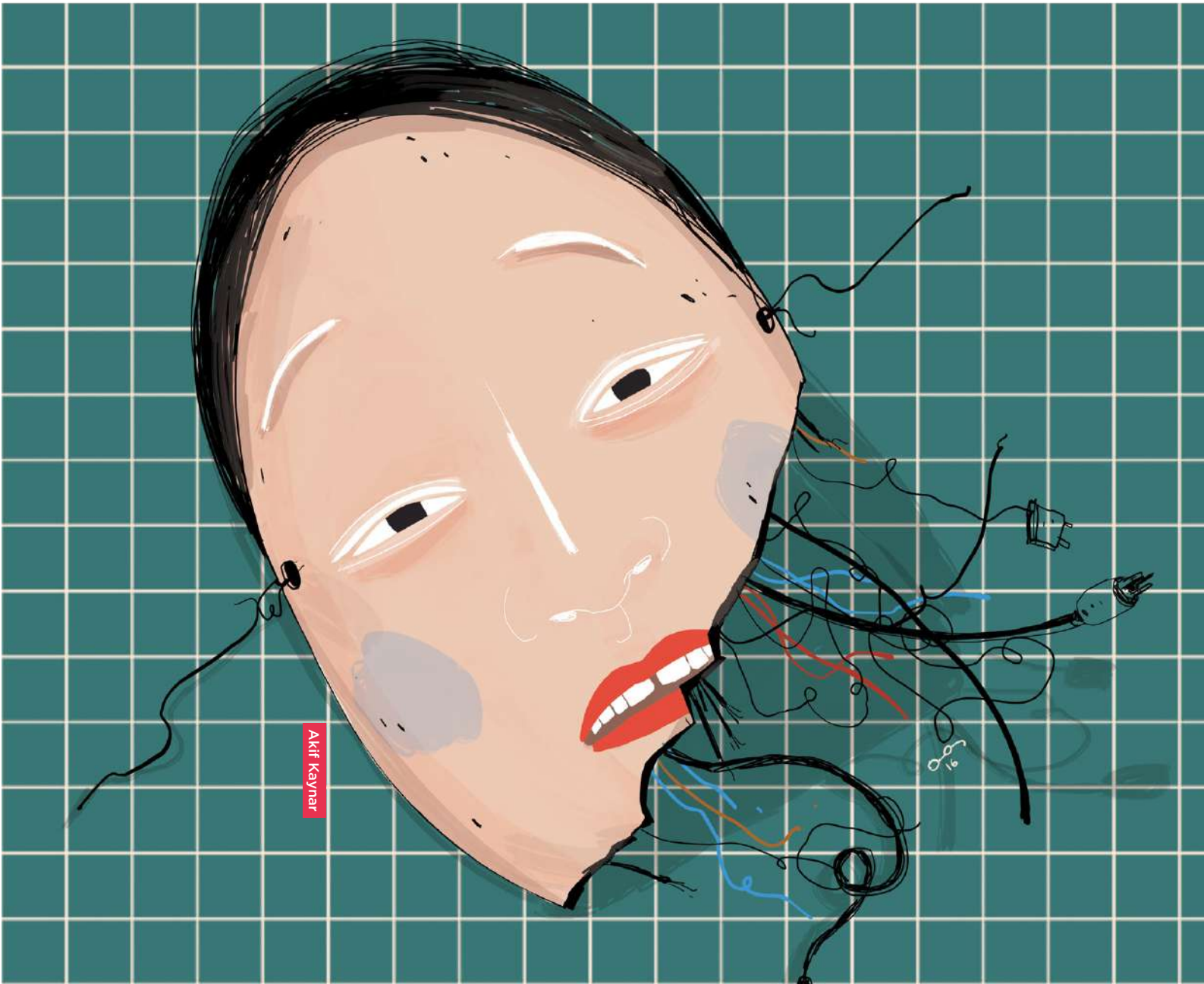
Şüphesiz bu etki tiyatro, sinema ve edebiyatta da kendini göstermiştir. Dahası, gizemli hayalet hikayeleri özellikle de son on yılda Japonya'nın ekonomi ve sanayi alanındaki lider konumunun sarsılmasıyla beraber kendini gösteren "popüler kültür ihraç etme" gayretlerinin merkezine yerleşmiştir. Bunun sebeplerine geçmeden önce korku ve gerilim temalarının modern şehir hayatında ne tür yankılar bulduğu ve bu düzenden nasıl beslendiğine bakalım. İnanç ve geleneksel kültürdeki ağırlıklı yerinin ötesinde, görünmez güçlerin hâkim olduğu korku ve gerilim hikayelerinin günümüzde bu kadar rağbet görmesinin en önemli sebebi, modern ve şehirli insanların yaşam algılarına hitap ediyor olmaları. Başka bir ifadeyle, kurumsal teşvik ve çeşitli reklam unsurları ne kadar güçlü olursa olsun günümüz insanına hitap edemediği sürece, geleneği ne kadar köklü olursa olsun bu hikayeler ve kahramanları geniş kitlelere ulaşamayacaklardır.

Şehirleşme ve şehir kültürünün yerleşik ve sistematik bir hale gelmesiyle etkinlik kazanan tiyatro, edebiyat ve görsel sanatlar günümüzün şehirlerini yansıtan kavramsal panoramalar sunarlar. Japonya'da toplumsal belleğin ve dolayısıyla ulusal kimliğin temel taşlarından birisi olarak ciddiyetle sahiplenilen ve özellikle bazı dallarına devlet tarafından verilen devasa destekle son derece görkemli bir tavırla sergilenen bu sanatlar bağlı oldukları toplumsal zemini ve onun geçirdiği değişimleri ciddiyetle göz önünde tutarlar.

Özellikle büyük şehirlerde modern teknoloji sayesinde günlük hayatın iyiden iyiye dijital sistemlere bağımlı hale gelmesi şehir hayatına pek çok yeni eğlence çeşidi getirmiş olsa da, kültürel kurumların bilinçli ve planlı politikaları sayesinde geleneksel sanatlar, edebiyat ve tiyatro Tokyoluların hayatından kopmamayı başarmıştır. Bunun bir yansıması olarak, yıl boyunca, bayram, tatil, yaz, kış

demedi perdelerini açık tutan varyete tiyatrolarında meddahlar zengin repertuarlarından güldüren, eğlendiren, biraz da düşündürdüren hikayeler anlatırlar. “Rakugo” diye tabir edilen bu sanatın ustaları “her daim seyirci ile göz teması kurabilmek” istedikleri için, bu tiyatrolarda seyirci koltukları mütemadiyen aydınlık olur ve ışıklar hiç sönmez. Bu düzenin tek

istisnası yalnızca ağustos ayına mahsus olan, korku unsuru içeren hikayelerin yer aldığı gösterilerdir. Bazı ustalar gösterilerinde rakugo ile özdeşleşmiş olan kare şeklinde bir minder ve altın varaklı paravandan oluşan sahne düzeni yerine, hikayenin karakterini yansıtacak şekilde sahneyi karartıp mumlar yerleştirirler. Kökenini halk hikayelerinden alan bu meddah anlatılarının

Özellikle büyük şehirlerde modern teknoloji sayesinde günlük hayatın iyiden iyiye dijital sistemlere bağımlı hale gelmesi şehir hayatına pek çok yeni eğlence çeşidi getirmiş olsa da, kültürel kurumların bilinçli ve planlı politikaları sayesinde geleneksel sanatlar, edebiyat ve tiyatro Tokyoluların hayatından kopmamayı başarmıştır.

bazıları rakugo'nun ötesinde, kabuki ve kōdan gibi farklı tiyatro dallarına uyarlanmakla kalmayıp romancılara ve sinemacılara da ilham vermiştir.

Karartılmış sahnede her iki yandan gelen mum ışıkları meddahın yüzündeki korkulu ifadeyi perçinlese de, "Kaidan Banashi" diye adlandırılan bu hikayeler mizahtan yoksun değildir. Seyirciyi ürpertirken içten içe ince bir mizahla vurgulanan çeşitli insanlık hallerine güldürmeyi de başarırlar. Tabii ki burada işin sırrı meddahın ustalığındadır.

Bu hikayelere birkaç örnek verecek olursak, "Şakayık Bahçesinin Işıldağı" (*Botandōro*), "Yotsuya'nın Hayaleti" (*Yotsuya Kaidan*) veya "Ölüm Meleği"nden (*Shinigami*) bahsedebiliriz. *Botandōro*'da tatlı dili ve güzel sohbetinden etkilendiği hayalet kadına âşık olan bir samuray, *Yotsuya Kaidan*'da intikam almak için derebeylerini birbirine düşüren kadın hayalet ve *Shinigami*'de uyanık ve açgözlü bir adamın ölüm meleği ile yaptığı pazarlığa tanık olur seyirci. Bu meddah hikayelerinin tamamına varan bir çoğunluğu 17. ve 19. yüzyıllar arasındaki zaman diliminde geçer. Dolayısıyla o dönemin insanları, sokakları ve hayat tarzı hikaye edilir.

Hal böyleyken, kimilerinin aklına, salonları dolduran seyirciler çoğunluğu erkek olan meddahların sesinde hayat bulan bu hikayelerde ne bulurlar sorusu gelecektir. Burada geleneksel sanatlara ve bu sanatların icracılarına destek veren ülke politikası ve kurumsal işleyişin rolü şüphesiz ki büyüktür. Fakat yine de asıl beceri, büyük bir disiplin ve incelikle bu hikayelerin günümüz seyircisine ve şehirli hayat tarzına hitap etmesini sağlayan rakugo ustalarına ve onların hitabet gücüne mal edilmelidir.

DEĞİŞEN HAYAT TARZI VE MODERN KORKULAR

Rakugo ustaları bu kadim hikayeleri anlatırken bir taraftan geleceğe bağlı kalmak adına kılı kırk yarıp, diğer taraftan da her yaştan, her kesimden seyircinin ilgisini çekebilmek için tuluat tekniğiyle asırlık hikayelerine yeni yorumlar katarlar. Bu

bağlamda en çok başvuru yöntemlerinden biri de hikayenin takdim kısmında güncel meselelerden bahsederek bunları esas metne bağlamaktır. Gitgide kalabalıklaşan şehirler, yabancılık hissi, güvensizlik ve tekinsizlik gibi konular bu bağlantı noktalarından bazılarını oluştururlar. Son yıllarda gündemi meşgul eden, kontrolden çıkan teknoloji ve radyoaktif tehlikeler ise bilinmeyeneye duyulan korkunun hayattan eksilmeyeceği şeklinde de yorumlanabilir.

Korku ve gerilimi esas alan güncel hikayelerin konuları şehir hayatının ve toplumsal değişimin yapı taşlarına da ışık tutmuş olurlar. Bunları üç başlık altında toplayacak olursak; artan nüfus ve bireyi yalnızlaştıran düzen neticesinde gitgide birbirine yabancılaşan kalabalıklar, kadınların toplum içindeki görünürlüklerinin artmasıyla bağlantılı olarak ve ideolojik bir şekilde "ötekileştirilmeleri" ve kontrolden çıkan teknoloji ile birlikte hayatın bazı alanlarının kontrolden çıkması gibi konuları sayabiliriz. Anlaşılabileceği üzere bu üç konu ayrılmaz bir şekilde birbirleriyle iç içe geçmişlerdir. Özellikle büyük şehirlerde kalabalıklaşan kitleler ve buna bağlı olarak daralan bireysel yaşam alanları, hayatın gitgide yükselen temposu bireyleri birbirine yabancılaştırmanın ötesinde içlerindeki güvensizlik hissini de artırmıştır. Bu kaygılara maddiyatin da eklenmesiyle artan rekabetin ve husumetin anlatıldığı "Uzun Cinayet" (*Nagai Nagai Satsujin*, yazarı Miyuki Miyabe), kurbanların ve canilerin cüzdanlarının dile gelmesiyle hikaye edilen ve aksi takdirde büyük ve gizemli bir bilinmez olarak kalabilecek cinayetler ağını okuyucunun yorumuna sunar. Birbirlerine tutku ve menfaat bağlarıyla bağlanmış olan bireylere ait cüzdanların dilinden anlatılarak oluşturulan hikaye örgüsünde ölüme gönderilen kurbanların ortak noktası her birinin sahip olduğu hayat sigortasıdır.

Ken Akimoto'nun "Cevapsız Arama" (*Chakushin Ari*) isimli romanında ise bilinmeyenin gizemli gücü kurbanın cep telefonuna düşen cevapsız arama mesajları üzerinden kendini hissettirir. Ne tesadüftür ki, bu mesajların ilki romanın kahramanlarından Yōko'nun arkadaşlarının organize ettiği ve tanımadığı bir erkekle eşleştirilmek suretiyle katıldığı akşam yemeğinde gönderilmiştir. Ryu Murakami'nin Türkçeye *Gecenin Dibi* şeklinde çevirilen romanı ise yine gizemli bir gerilim hikayesi sunmakla beraber, Tokyo'daki yabancılar, daha ziyade yabancı erkeklerin dilinde bir nevi "efsane" haline gelmiş gece hayatının zenginliklerini (!) de meraklı okuyucuların dikkatine sunarak okurların sayfalar arasında ilgiyle ilerlemesini sağlar. Artık herkes tarafından

Değişen toplumsal dengelerin kendini gösterdiği bir başka önemli alan da kadınlık ve erkeklik hallerinin çeşitli tezahürleri ve bunlara atfedilen roller...

bilindiği ve söylendiği gibi, cinselliğe dair ne yazılsa ve ne anlatılsa ilgi göreceği gerçeğinin dışında, gizemli ve kontrol edilemeyen tetiklediği merak ve teslimiyet duygularının okurun veya seyircinin ilgi ve dikkatini sürekli kılmak açısından nasıl bir rol oynadığı da sorgulanabilir. Zira, son olarak geçtiğimiz yıllarda

Japonya'da yaşanan nükleer felaket ve yol açtığı müthiş belirsizlik ve güvensizlik sayesinde hayatın içine yerleşen umarsızlık ve sonu kestiremeyen süreçlerin okurların ve sanatseverlerin beklentilerini de etkiliyor olması muhtemeldir.

Değişen toplumsal dengelerin kendini gösterdiği bir başka önemli alan da kadınlık ve erkeklik hallerinin çeşitli tezahürleri ve bunlara atfedilen roller... Her toplumda ve her düzende karşımıza çıkan ve toplumsal değişimler ekseninde sürekli yeniden tanımlanmak suretiyle ifade zenginliği açısından önemli bir katman oluşturan cinsiyet ve kimlik ilişkileri gizem ve gerilimle örülmüş şehir hikayeleri için de vazgeçilmez birer malzeme kaynağı olmuşlardır. Özellikle 80'li yıllardaki ekonomik gelişmeye paralel olarak kendini hissettiren toplumsal değişim gerek cinsiyet rollerinde gerekse aile ilişkilerinde belirgin bir şekilde mevcudiyet bulmuş, aile içi şiddet ve gerilim feminizm ve kadın çalışmaları konusundaki öncü yazarlar tarafından toplumun dikkatine sunulmuştur. Sosyolog Emiko Ochiai'in, modern ailenin geçirdiği değişimleri sorguladığı kitabı, uyumakta olan anne ve babasını sabaha karşı demir bir sopa ile öldüren çocuğun hikayesi ile başlar. Dehşetle tecrübe edilen bu ve benzeri hikayeler zaman içinde eski halk hikayeleri ve modern hayal gücüyle harmanlanınca ortaya yeni ve muazzam bir külliyat çıkmıştır. Aile içinde çıkan çatışma ve kıskançlıkların sebep olduğu cinayetlerin

Aile içi şiddet ve gerilim feminizm ve kadın çalışmaları konusundaki öncü yazarlar tarafından toplumun dikkatine sunulmuştur. Sosyolog Emiko Ochiai'in, modern ailenin geçirdiği değişimleri sorguladığı kitabı, uyumakta olan anne ve babasını sabaha karşı demir bir sopa ile öldüren çocuğun hikayesi ile başlar.

anlatıldığı Kanae Minato'nun *İtiraflar*'ı, bunlardan biridir. Natsuo Kirino'nun romanı *Out*'da ise yine bir aile hikayesi işlenir. Kontrolden çıkan öfke neticesinde parçalanmış bedenler, şiddet ve vahşeti neredeyse pornografik bir estetikle okuyucuya sunar. Anlaşılacağı üzere, bu eserler çok fazla derinliğe ihtiyaç duymaksızın adeta kitleleri hipnotize ederek kolayca "tüketilebilirler." Bu niteliğinden dolayı korku, gizem ve gerilim içeren konularla popüler kültüre hitap eden edebiyat ve sanat eserlerinin birer ihracat malzemesi olduğu toplumsal düzene kolayca ayak uydurabilmiştir.

GİZEM, TOPLUM VE DİJİTAL TEKNOLOJİ

Bu eserlerden bahsederken edebiyat ve sinemadaki korku ve gerilim türünün uluslararası alanda bu kadar ses getirmesinde öncü rolünü üstlenen *Ring* (*Ringu*) serisini de unutmamak gerekir. Hatırlanacağı gibi bu hikayelerde elden ele dolaşan ve seyreden lanetleyen video kayıtları söz konusuydu. Bu şekilde zincirleme bir etkiyle yayılan korku ve gerilim yine elden ele dolaşarak giyenleri etkisi altına alan bir kimonoyu veya benzer şekilde bir şeylerin kişiden kişiye aktarılmasıyla etkisini gösteren büyü ve batını etkiler klasik halk hikayelerinde de görülebilir.

Halk kültürü içinde önemli bir yer tutan korku ve hayalet hikayelerini Batı'ya ilk tanıtan yazarlardan

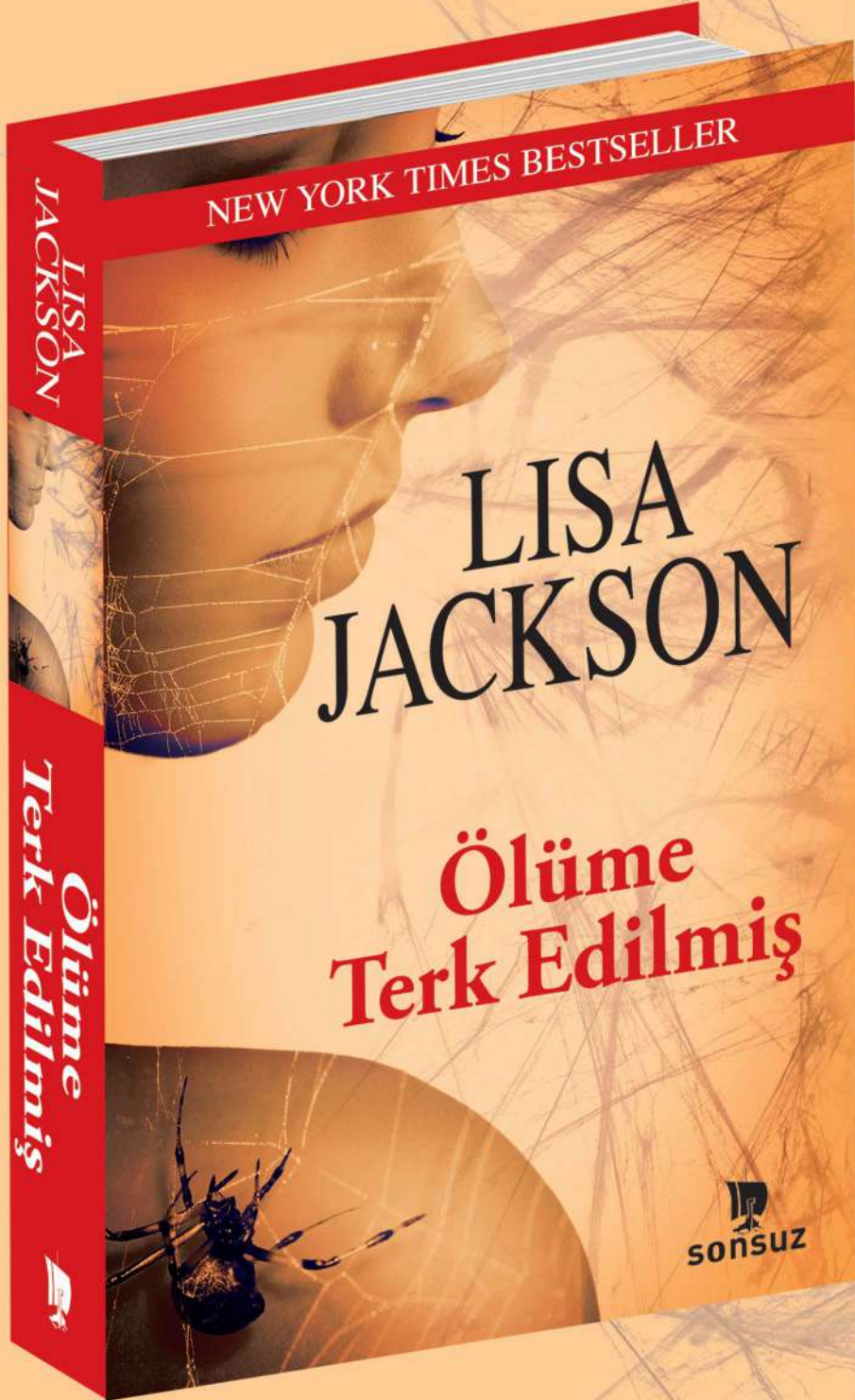
biri ise Lafcadio Hearn. Hearn'ün hayalet hikayeleri derlemesi *Kvaidan: Tuhaf Şeylere Dair Öyküler*, ilk olarak 1904 yılında basılmış ve büyük ilgi görmüştür. Bu derlemedeki hikayeler üslup ve karakter zenginliği açısından okuyucunun hayal gücüne hitap ederek yerli ve yabancı olmak üzere geniş kitlelere ulaşabilmiştir. Batını imgeler, başka evrenleri çağrıştıran "su basmaları" ve benzeri semboller ve tabii ki histerik kadın figürleri bu hikayelerden gelen esinlenmenin izlerini taşır. Benzer bir etkilenme çizgi roman/grafik roman türünün yazarlarında da görülebilir. Kimilerine göre ürkütücü ve esrareniz figürlerle bezenmiş spekülasyon hikaye örgüleri gündelik hayatın tekdüzeliklerinden kaçıp sığınabilmek için alternatif dünyalar sunar. Fakat bunu yaparken okuru bekleyen iki önemli kavramsal tuzak vardır: Bunlardan biri yüzyıllardır Batı kültürü dışındaki toplumsal oluşumları çemberine almış olan oryantalizm, diğeri de feminist yazar ve aktivistlerin de eleştirilerine hedef olan cinsiyet ayrımcılığı ve kadın düşmanlığıdır.

Bilinmeyen, anlaşılmayanın ve hatta uzak olanın aslında tuhaf ve kontrol edilemez olduğu düşüncesi, mizahla birleştğinde eğlenceli olsa, ya da yerine göre insanın içini titreten korkular yaysa da, bu iki eleştirel akımı nazara alarak tekrar incelendiğinde aklı gelen sorular meraklı okurlara daha derinlemesine bir analizin kapılarını açabilir. ■

Edebiyat ve sinemadaki korku ve gerilim türünün uluslararası alanda bu kadar ses getirmesinde öncü rolünü üstlenen *Ring* (*Ringu*) serisini de unutmayalım.

Kalbin deli gibi çarparken,
zihninin ılık ılıa
bağırđıđını hissedeceksin!

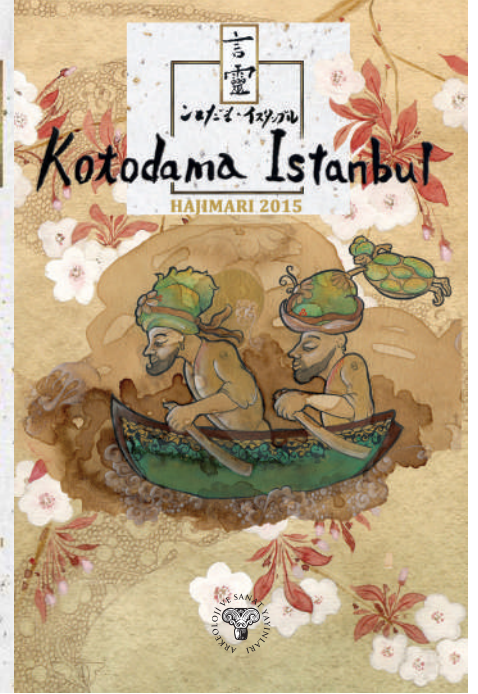
Kurbanlar sırasıyla
özenle seçilerek
yavaş ve acılı
bir ölüme terk
ediliyordu.
Kusursuz
planının parçaları
gün geçtikçe yerine
oturuyordu.
Polisler, sanat
eserlerindeki güzelliği
henüz fark
edememişlerdi ama
Çok yakında
görecekleri...

ESİN ESEN İLE SÖYLEŞİ: “SÖZÜN RUHU” İSTANBUL’DA

“Kotodama
sözün ruhu demek.
Yazı öncesi
dönemlere uzanan
bir Japon inancı.
Japonlar sözde
ruh olduğuna
inanıyorlar. Dile
getirdiğimiz
şeylerin de gerçek
olacağına.

Coğrafya, üzerinde yaşayan insanlar kadar onların sözünü de etkiliyor. Her ülke süreç içinde kendi dilini buluyor, kendi estetik anlayışını geliştiriyor ve kendi edebiyatını yaratıyor. Ama elbette farklı kültürlerin birbirine temas edebileceği noktalar her zaman mevcut; en azından köprüler kurmak mümkün oluyor. Klasik Japoncadan çeviri yapabilen nadir isimlerden biri olan Esin Esen de Japonya’nın köklü edebiyatını Türk okuruna ulaştıran bir köprü mesela. Kendisi üstelik Japon ve Türk kültürleri arasında bir bağlantı kurmak fikriyle yola çıkan Kotodama İstanbul’un da kurucusu.

Klasik Japoncadan çeviri yapabilen nadir isimlerden birisiniz. Sizi bu alana yönlendiren ne oldu?

Klasik Japoncadan çeviri yapma düşüncesi, hayranı olduğum Japon Heian Kadın Edebiyatını Türkçeye aktarma isteğiyle doğdu. Doktoramı klasik Japon edebiyatı üzerine yaptım. 7. ve 10. yüzyıl Japon kadın edebiyatı da uzmanlık alanım. Tezimde kullandığım kuram, okuyucunun metni nasıl algıladığı ile ilgiliydi; bu da algının nasıl tercüme edileceği üzerinde odaklanmamı

sağladı, bu sayede de çeviribilime yönelmiş oldum. 1990’lardan beri İspanyolca, Japonca, İngilizce dillerinde çevirinin hemen her alanında yer aldım.

Uzmanlık alanınızdan yola çıkarak devam edecek olursak... Japon kültürü görece konservatif bir kültür, en azından uzaktan bakınca algılanan bu. Peki böylesi bir toplumda öncelikle kadının yeri hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Japon toplumu başlangıçta anaerkil ya da çift-erkilli olarak kabul ediliyor. Kadının din, toplum, yönetim gibi pek çok alanda önemli bir yeri var. 7. yüzyıldan sonra ise Budizm ve Konfüçyüsçülüğün Japonya’da güçlenmesiyle birlikte kadın giderek bu konumunu yitiriyor. 17. yüzyıla gelindiğinde de askeri yapının hâkim olduğu Japonya’da dönemin dini inancına göre “erdemli bir kadının” konumu, genç kızlığında babasına, evliliğinde kocasına, dul kaldığında oğluna “itaat etmek” olarak belirleniyor. Japon modernleşmesi ile birlikte gündeme gelen kadın modernleşmesi, özellikle kadın gücüne ihtiyaç duyulan savaş dönemlerinde ivme kazanıyor gerçi ama Japonya’da bu ataerkil yapının yansımalarını görmek hâlâ mümkün tabii.

Peki bu toplum yapısında kadın edebiyatının ve kadın edebiyatçıların yeri nedir?

Japonya'da tarih öncesi çağlardan, 13. yüzyılın sonuna kadar muhteşem bir kadın edebiyatının varlığını görüyoruz. En eski Japonca yazılı kaynak olan antolojideki şiirlerin beşte birini kadınlar yazmış. Bu kadın şairlerden, ukareme'ler (8. yüzyıl) var mesela. Başkentten uzakta yaşayan, düşük düzey soylu ailelerin kızları. Ezberledikleri şiirler, şarkılar, hikayelerle şölen sofralarında yer alıyorlar. Başkentten gelen soylulara eşlik ediyorlar. Ortama uygun, doğaçlama söyledikleri şiirleri de var. Şiirlerinde her şeyiyle yaşadıkları bir anın dondurulmuş bir kopyası var. O kadar gerçek!

Sonraki dönemde kadın edebiyatın gelişmesinde, kadınların o dönemdeki görece güçlü konumunun yanı sıra, "kadın eli" denen ve kadınların anadillerinde yazı yazmalarını sağlayan yazı sisteminin varlığı da çok önemli. Erkeklerin yazdığı metinlerin büyük bir kısmı "kanbun" adı verilen Çince metinler. Bu nedenle söz konusu dönemde Japon edebiyatının önemli kadın temsilcileri olduğunu görüyoruz. Mesela Murasaki Shikibu. Dünyanın en eski romanını yazdığı kabul ediliyor. Mevsimler, renkler, çiçekler ve zamanın geçişinde aşklar... Türkçeye *Yastıkname* kitabıyla ulaşan Sei Shōnagon sevdikleri, sevmedikleri, ilgisini çeken bir an, bitip tükenmez dedikodularıyla capcanlı günümüze ulaşıyor. Hüzünlü aşkıyla Izumi Shikibu ve günlüğü karşımıza çıkıyor bir başka köşede...

Sonraki dönemlerde kadının değişen konumu ile birlikte kadın edebiyatı da flulaşıyor. Japon modernleşmesi ile birlikte tekrar kadın edebiyatının varlığından söz etmeye başlayabiliyoruz.

Modern Japon yazarları gelenekle modernite arasında bir sıkışma yaşıyorlar mı? Son çevirilerinizden Nazlı Kar'ın da önemli temalarından biri bu çünkü.

Tanizaki, Batı eğitimi almış ve ilk eserlerinde de Batı etkisi yoğun görülen bir yazar. *Nazlı Kar*'da ise Japon kültürünün güzelliklerine dönmüş yüzünü. Bu romanda karakterler üzerinden, Japonya'nın gelenek ile modernlik, Doğu ile Batı arasındaki salınımı, bireylerin bu açıdan yaşadıkları zorlukları anlatırken aslında kendi ruhunu betimliyor yazar. Roman bu gözle okunduğunda, pek çok anlam katmanı da çıkıyor karşınıza.

Diğer "kimliğinize" geçerseniz; Kotodama İstanbul'un kurucususunuz aynı zamanda. "Kotodama" sözcüğü çok ilginç bir sözcük; sözün ruhu ya da eşyanın ruhu gibi bir manaya geliyor. Bu kavramı biraz açabilir miyiz?

"Kotodama" sözün ruhu demek. Yazı öncesi dönemlere uzanan bir Japon inancı. Japonlar sözde ruh olduğuna inanıyorlar. Dile getirdiğimiz

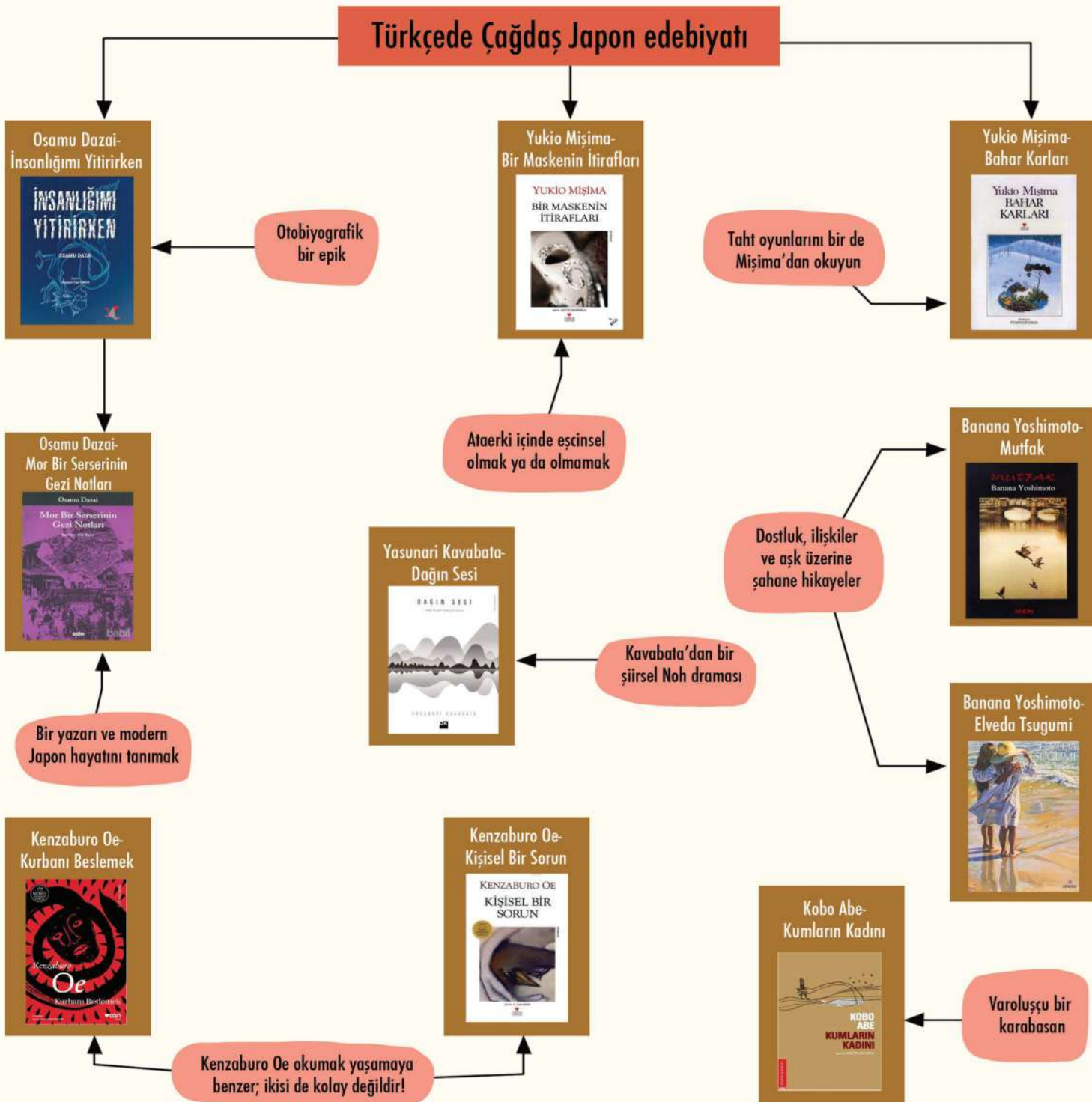
şeylerin de gerçek olacağına. Japonya'da geçmişte sözün ruhunu dile getiren bir tür kâhin kadınlar da var. İmparatorlar adına içinde sözün ruhu olan şiirler de söylüyorlar.

Bu sözcüğü İstanbul ile nasıl ilintilendirdiğime gelirse, onun hikayesi de şöyle: Bu proje için yola çıkarken aklımdaki, Türk-Japon etkileşimi temelinde bir çalışma oluşturmaktı. Yani Türkiye üzerine çalışan Japonları, Japonya üzerine çalışan Türkleri bir araya getirebilmek. Bunu yansıtacak bir isim düşündüğümde "sözün ruhu"nun İstanbul'a gelmesi fikri beni çok heyecanlandırdı. Türkiye hakkında en güzel imgeleri yaratan İstanbul sözcüğü ve kadim Japon inancı Kotodama'nın bir arada olması, Japonlarda da bende yarattığı heyecanı yarattı. İki uzak kültür bu isimle bir araya geldi ve geçmiş zaman şimdiki zamanla bağlandı sanki.

Kotodama İstanbul'un ilk kitabının Türkçe editörlüğünü de siz yapmışsınız. Bu kitabın oluşum sürecinden de biraz bahseder misiniz? Bu serinin devamı gelecek mi?

Kotodama İstanbul, Japonca ve Türkçe iki dilli bir kitap. Türkiye'den ve Japonya'dan 70 kişi, yazarlar, sanatçılar, akademisyenler, çevirmenler, her iki ülkeyi sevenler bir araya gelerek oluşturduk. Projenin hayat bulmasından çok önce, 2009 yılında, internet alan ismini almıştım. Zaman içinde kitabın danışma kurulunda yer alan, kendilerinden ilham aldığım kişilerle yazışmalarımız, konuşmalarımız sayesinde proje şekillendi, 2015 yılında yayın aşamasına geçildi. İlk kitap, alandaki birikimi yansıtmaya yönelik oluşturuldu. Bu ortak kitaplar bundan sonra da yayımlanmaya devam edecek. Projemize destek olacak sponsorlara ve katkıda bulunmak isteyenlere çağrıda bulunmak isterim. Web sayfamızdan bizlere ulaşabilirler. ■

Çağdaş Japon edebiyatının önemli bir özelliği var. Kendi modernizmini kurup bir yandan onunla hesaplaşırsen; korkudan, gerilimden, fantastikten, gerçeküstünden hiç çekmiyor, bütün bunları edebi olarak reddetmiyor. Bu özelliği onu Türkçe edebiyattan da çok farklı kılıyor şüphesiz. Yazarlarının pek çoğu ileri derecede duygusal, hatta melankolik; ölüme intiharı seçerek gidiyorlar dikkat çekici biçimde. Ondandır ki Ağustos ayının bu ülkede olağanüstü hikayelerin geleneksel olarak anlatıldığı, sıcağın sekteye uğrattığı gündelik hayatın hayallerle, hayaletlerle doldurulduğu bilgisi bizi hiç şaşırtmıyor... Kararsız okur bu ay Japon edebiyatçılarıyla el ele veriyor; bir yandan Türkçeleşmiş çağdaş Japon edebiyatının peşine düşerken, diğer yandan Japoncada yazılmış korku, gerilim öykülerine, fantastik kurgulara uzanıyor. Ne de olsa insanın ruhunu anlamak için korkular ve hayaller hâlâ başı çekiyor.

Korku, gerilim, fantezi, hayaletler, paralel evrenler

Dünyanın Sonu
insanın yüreğinin
içinde gelir!

Paralel evrenler
arasında aşk

Japonlar'ın
üç
harfleriyle
tanışma

Korkmayın, bir
başyapıtla tanışın!

Japon yeraltı edebiyatının
gözbebeği "diğer" Murakami!

Koji Suzuki
kötülüğün
sırrını
fısıldıyor
kulaklarımıza

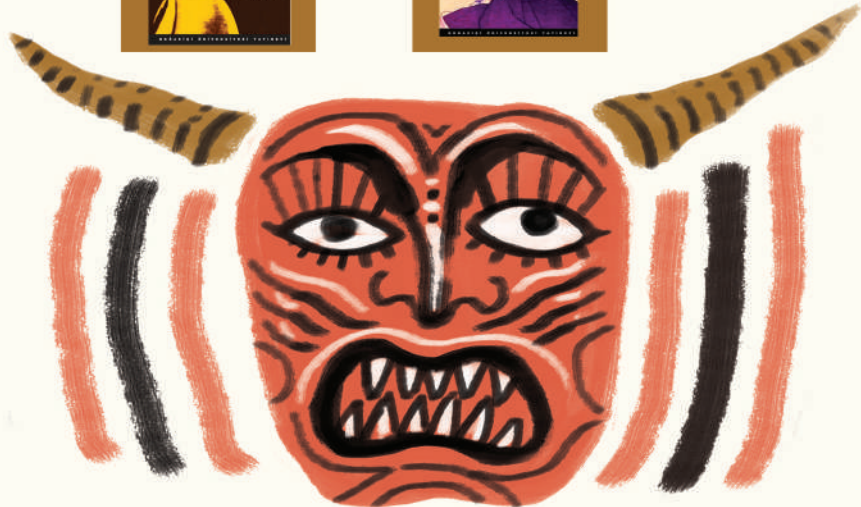
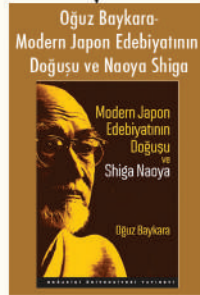
Ishiguro'nun
ejderhası, ölü!

Kendini
sorgulayan
bilincin
gerçeküstü
masalı

Japon edebiyatına yakından bakmak

RAPPACCINI'NİN KIZI HAVVA İSE...

“Okurların bir kısmı Rappaccini’nin Kızı’nın kadın-erkek ilişkileri hakkında olduğunu söylerken, diğer kısmı Hristiyanlık alegorisi olduğunu söylüyormuş. Bana öyle geliyor ki, ikisi de...”

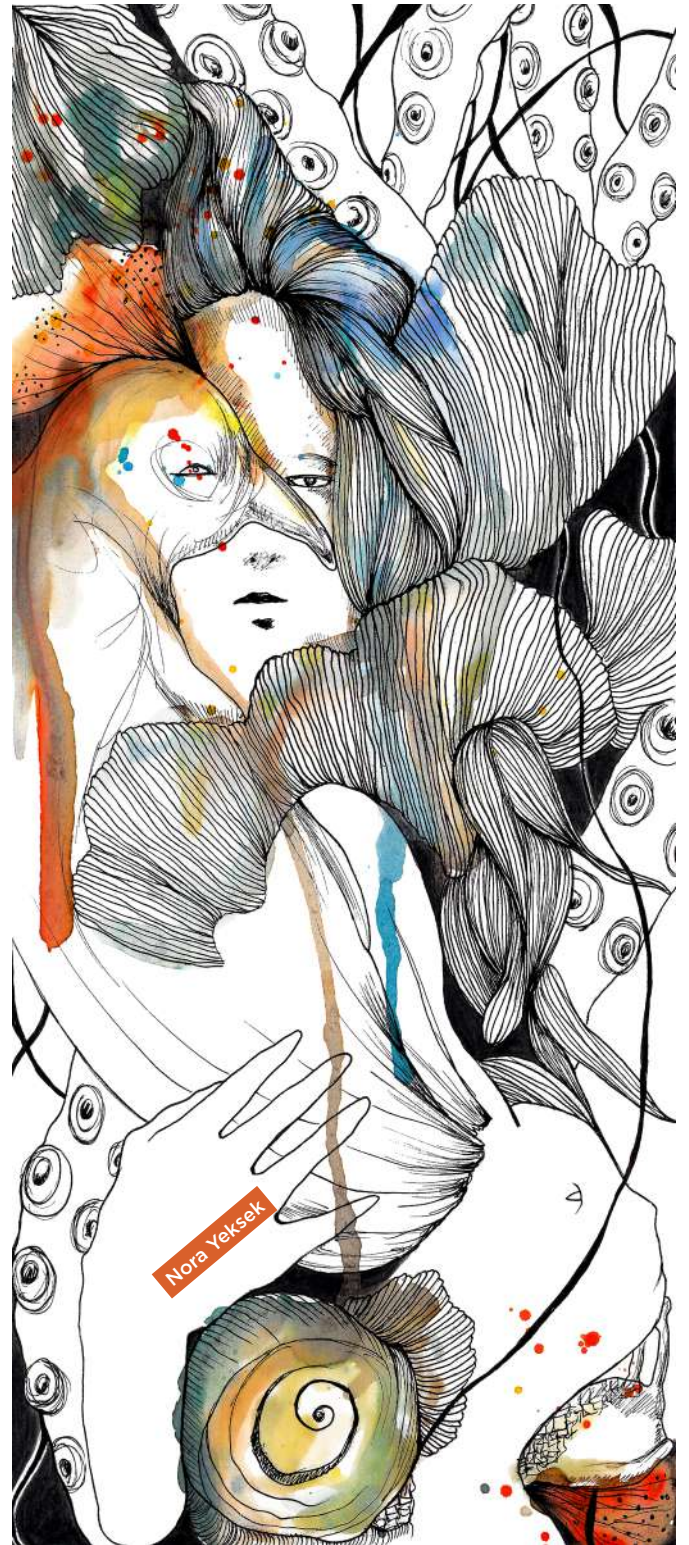
Nathaniel Hawthorne’un 1844 yılında yayımlanan *Rappaccini’nin Kızı* isimli uzun öyküsü (novella mı demeli?) üzerine yapılan yorumlarda okur ikiye ayrılıyormuş. Bir kısmı bu hikayenin kadın-erkek ilişkileri hakkında olduğunu söylerken, diğer kısmı Hristiyanlık alegorisi olduğunu söylüyormuş. Bana öyle geliyor ki, ikisi de... 19. yüzyıl Amerikan edebiyatının bu önemli kaleminden tek katmanlı bir metin beklenmezdi zaten.

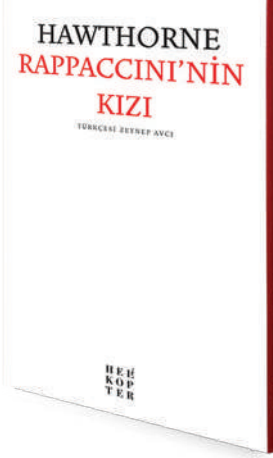
Üst katmanda genç bir bilim adamı olan Guasconti’nin, komşu evin bahçesinde görüp, bu ilk görüşte çarpıldığı güzel Beatrice’le aralarında gelişen aşkı okuyoruz. Guasconti’nin Beatrice’e uzaktan bakarken kendisini duygularına teslim etmek ile aklının kontrolünü yitirmemek arasındaki sıkışmışlığı öykünün önemli bir kısmını kapsıyor. Simgeleri ve göndermeleri fark etmeyen bir okur için Guasconti ile Beatrice’in imkansız aşkına değinen ve Doktor Rappaccini’nin gizemli bahçesini anlatan bir metin söz konusu. Özellikle Guasconti’nin Beatrice’i izlerken ya da onu düşlerken kullandığı dilin lezzeti nedeniyle, tragedyalarla da bir akrabalığı olduğu söylenebilir.

Öte yandan, aslında sırf bu üst katmanıyla okuduğumuzda da yalınkat bir aşk hikayesiyle karşılaşmıyoruz. Akıl ile duygu arasındaki çarpışma, Guasconti’nin yaşadığı büyülenmeye karşı kuşkucu ruh hali müthiş bir duyarlılıkla aktarılıyor. Ayrıca bence aşka ilişkin felsefi bir okumaya da açık bir metin söz konusu. Özellikle Guasconti’nin, Beatrice’e her baktığında onu farklı bir şekilde algılaması meselesi; aşkın yanılsamaları üzerine düşünmeye davet ediyor okuru...

HAVVA’YI YARATAN TANRI DEĞİL MİYDİ?

Peki Guasconti’nin Beatrice’i sıradan bir fani olarak algılayamaması aşka düşmüş olmasından mı, yoksa gizemli bir başka hikaye de söz konusu mu? İşte metnin ikinci katmanına açılan kapı tam da burası. Bu gizemli hikaye, Beatrice’in babasının bir bilim adamı olarak yaptığı deneylerle ilgili. Hikayenin ayrıntılarına girerek okuma zevkini kaçırmak istemiyorum ama şu kadarını söyleyebilirim ki, Doktor Rappaccini’nin bahçesi sıradan bir yer değil. Orada üretilmiş olan zehir pek çok şeyin metaforu olabilir. Aşkın

RAPPACCINI'NİN KIZI

Nathaniel Hawthorne
Helikopter Yayınevi
Çeviren: Zeynep Avcı

ölümcüllüğünden tutun kadının şeytaniliğine, ayartıcılığına kadar. Bahçe pek çoklarının söylediği gibi Aden Bahçesi'yse, -ki bu bana da son derece akla yakın geliyor- o zaman kadının ayartıcılığı meselesi de kolaylıkla Âdem ile Havva hikayesine bağlanabilir. *Rapaccini'nin Kızı* Âdem'den çok Havva'nın hikayesi olarak bile okunmaya açık.

Havva üzerinden resmedilen kadın imgesi, *Rapaccini'nin Kızı*'nda farklı bir okumaya tabi tutuluyor bana göre.

Erkeğin aklını karıştıran, onu zehirleyen, onu günaha sevk eden kadın, bir gerçeklikten çok, erkeğin paranoyası ve hatta tasarımı olarak görülüyor. Hawthorne öykünün Havva'sı Beatrice'i aklıyor. Aklamakla kalmıyor, onun trajedisindeki sorumlunun baba (Tanrı) olduğunu söylemiş oluyor. Dolayısıyla kimse okurun şu yorumu yapmasına şaşırmmalı: Havva'yı yaratan Tanrı değil miydi? Tıpkı Beatrice'i yaratanın baba olması gibi...

Bu arada ilginç bir ayrıntıdan söz etmeli. Guasconti bahçeyi gördükten sonra şöyle bir cümle geçiyor: "Yani bu bahçeye yeryüzü cenneti, kendi elleriyle yetiştirdiklerinin zararından korkan o adama da Âdem demek mümkün müydü?" Böylece Hawthorne, bahçenin neye gönderme olduğunu da açıkça belli etmiş oluyor. Peki ama Beatrice'in babası neden Âdem olarak mimleniyor burada? Hani Âdem Guasconti'ydi? Belki de yazar Âdem ile Tanrının aslında birbirinden o kadar da farklı olmadıklarını söylemek istiyor. Nihayetinde Beatrice hem sevdiği erkeğin paranoyasının hem de yaratıcısı babanın kurbanı oluyor. Bu yönden öykü ayrıntılı bir feminist okumayı da hak ediyor.

Son olarak çevirmen Zeynep Avcı'ya bir sorum olacak. Avcı kitaba yazdığı önsözde bir bilgi aktarıyor. Öykü ilk kez bir dergide çıkmış ve sonra yazarın bir kitabına girmiş. Her ikisinde de, Hawthorne öykünün başına bir sunuş koymuş. Bu sunuşta da öykünün kendisine ait olmadığını, M. de l'Aubepine isimli pek tanınmamış bir yazar tarafından kaleme alındığını söylüyormuş. Hawthorne'un okurla bir oyun oynadığını açıklıyor Avcı. Ancak bu sunuşu Türkçeye çevirmediğini de belirtiyor. Neden çevrilmediğini ve bu kitaba alınmadığını merak ediyorum. Ne de olsa yazarların okura oynadıkları bu tür oyunlar da kurmacaya dahildir. Aksi halde Hawthorne'un kendisi o sunuşu öykünün başına koymazdı, öyle değil mi? ■

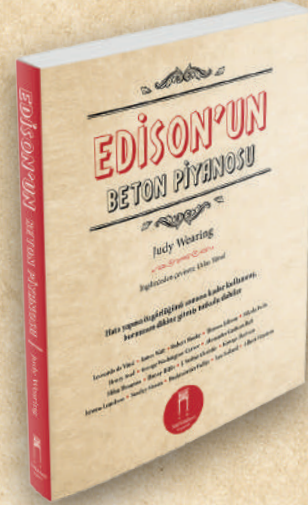
Hata yapma özgürlüğünü sonuna kadar kullanmış ve burnunun dikine gitmiş tutkulu dahilerin başarısızlık hikâyelerini okuyarak kendi başarı hikâyeni yazmaya var mısınız?

EDİSON'UN BETON PİYANOSU

Judy Wearing

Leonardo da Vinci, James Watt, Robert Hooke, Thomas Edison, Nikola Tesla, Henry Ford, George Washington, Carver Alexander, Graham Bell, Elihu Thomson, Danny Hillis, J. Walter Christie, George Davison, Jerome Lemelson, Stanley Mason, Buckminster Fuller, Leo Szilard, Albert Einstein

www.nailkitabevi.com

İTALYAN “KARA” SI

“Haydutun Aşkı, iyi ve sert bir siyasi polisiye örneği.”

Ali Çetinkaya

Hızlı başlayıp temposunu sürekli yükselten ve aynı hızla sonlanan bir roman okumak istiyorsanız *Haydutun Aşkı* tam size göre. İtalyan “kara roman” geleneğinin izini süren Massimo Carlotto, her yanı kirlenmiş bir dünyada ölüm kalım kavgası veren üç arkadaşın maceralarını anlatıyor.

1957 Podova doğumlu Carlotto’nun suç edebiyatına, edebiyatın karanlık tarafına ilgisi bizzat yaşadıklarıyla ilgili: 1976 yılında, henüz 19 yaşında bir üniversite öğrencisiyken karıştığı, daha doğrusu tanıklık ettiği bir olay nedeniyle -radikal sol bir örgüt mensubu olmasının etkisiyle- tutuklanmış ve cinayetle suçlanmış. Masum olduğunu ısrarla söylemesine karşılık, İtalya’nın o günkü siyasi atmosferinde 18 yıl hapse mahkum edilmekten kurtulamamış. O da firar etmekte bulmuş çareyi. İlk önce Fransa’ya, oradan da Meksika’ya gitmiş ama Meksika polisi tarafından yakalanarak İtalya’ya iade edilmiş. Uzun yasal mücadeleler ve hapisane yıllarından sonra 1993’te cumhurbaşkanı tarafından affedilerek özgürlüğüne kavuşan Carlotto’nun edebiyat kariyerindeki ilk romanı *Il fuggiasco* (“Kaçak”, 1995) otobiyografik özellikler taşır. Yazarın

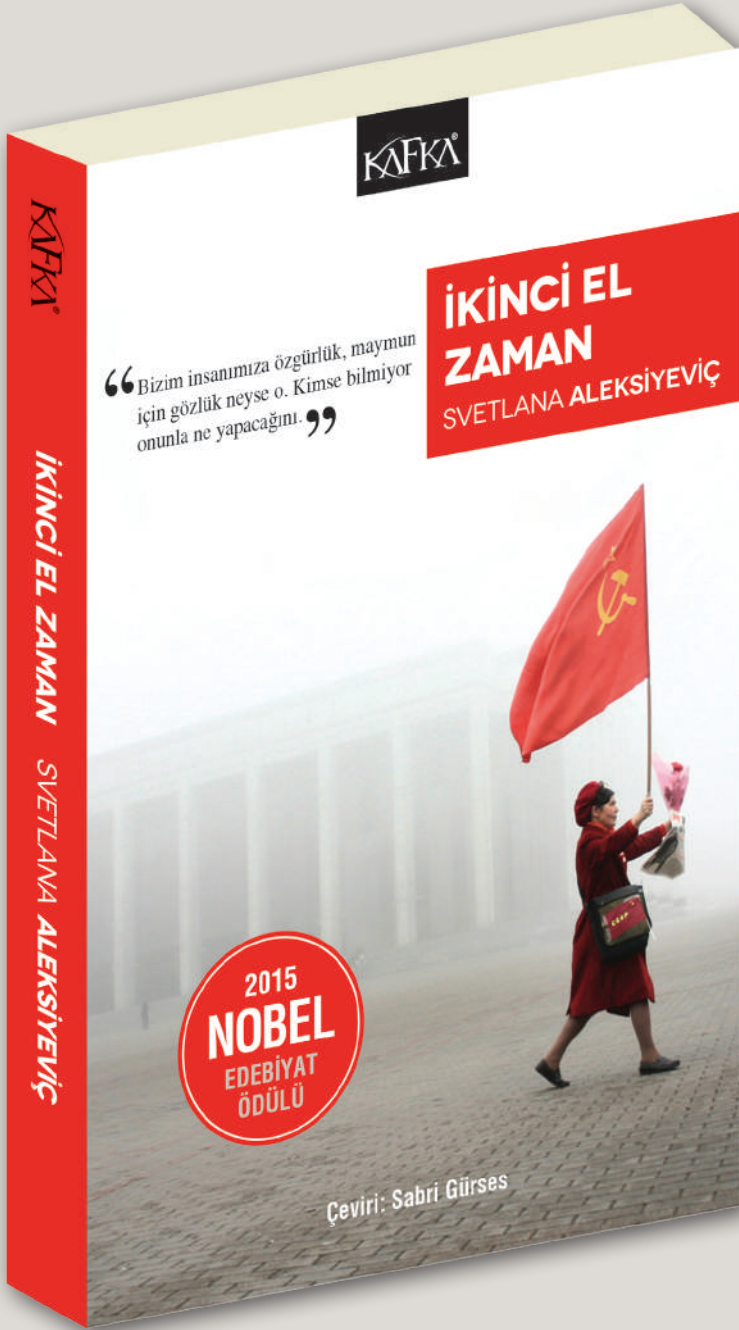
başından geçenlerin kara roman tarzında kurgulandığı hikaye, 2003 yılında sinemaya da aktarılmıştı. (Oyun yazarlığı da yapan Massimo Carlotto imzası, pek çok filmde “senaryo yazarı” olarak görülebilir.)

TİMSAH AV PEŞİNDE

Carlotto’nun diğer romanlarının dışında, özel detektif Marco Buratti’nin -namıdiğer Timsah’ın- maceralarına yer veren bir dizi polisiyesi bulunuyor. İşte 2009 yılında yayımlanan *Haydutun Aşkı*, Marco Buratti polisyelerinin beşincisi aslında.

Marco Buratti 40’lı yaşlarının sonuna gelmiş bir adam. Üniversite yıllarında kurdukları Old Red Alligators (İhtiyar Kızıl Timsahlar) grubunda vokal yaptığı yıllardan beri Timsah adıyla tanınıyor. Siyasi bir kaçığı evinde saklamak suçundan yedi yılını hapiste geçirmiş. Dışarı çıktığında hakikate ulaşma takıntısı lisanssız özel dedektiflik yapmasına neden olmuş. Ortaklarından Hafıza Max, eski bir öğrenci lideri. Diğeri ise 60’larına merdiven dayamış eski bir hırsız ve kaçakçı; olan Beniamino Rossini ya da

2015 Nobel Edebiyat Ödülü'ne layık görülen Svetlana Aleksiyeviç'in başyapıtı *İkinci El Zaman* Kafka Yayınevi imzasıyla Eylül ayında okurlarla buluşuyor.

İKİNCİ EL ZAMAN

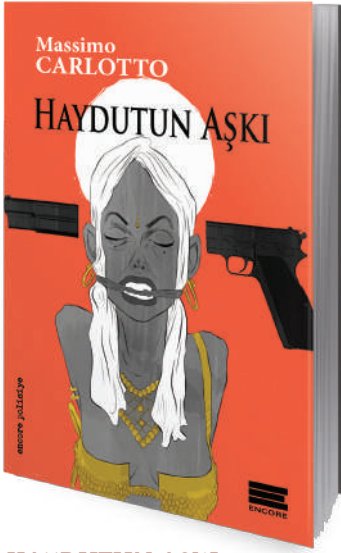

SVETLANA ALEKSİYEViÇ

Batılılar bize naif geliyor, çünkü acı çekmiyorlar bizim gibi, onların her şeye karşı ilacı var. Ama biz kampları gördük, savaşta toprağın üzerini ceset dağlarıyla doldurduk, Çernobil'de çıplak ellerle topladık nükleer yakıtı. Şimdi de sosyalizmin harabesi üzerinde oturuyoruz. Savaş sonrası gibi. Çok yıprandık, çok hırpalandık. Kendi dilimiz var. Acının dili.

“Svetlana Aleksiyeviç bu büyüleyici kitapta, yirminci yüzyılı anlamlandırmaya çalışırken aşk ve ölüme, sevinç ve üzüntülerine dair hikâyelerini anlatan Rus seslerinin oluşturduğu zengin bir senfoninin orkestrasyonunu yapıyor.”

J. M. Coetzee

HAYDUTUN AŞKI

Massimo Carlotto

Encore

Çeviren: Çağrı Ekiz

İhtiyar Rossi... Timsah, bir yandan kaderin önüne serdiği tuzaklardan kaçarken bir yandan da oyuna devam etmeye çalışan, hayatta kalma oyununu yaşam tarzı haline getiren, kuralları takmayan ama vicdanının sesine kulak veren özgün bir detektif tiplemesi.

Timsah ve arkadaşları

yaşamlarını beladan uzak durarak sürdürmeye çalışırken, İhtiyar Rossi'nin sevgilisi Sylvie'nin kaçırılmasıyla bir anda maceranın içine atılırlar. Olay 2004 yılında adli tıptan çalınan yüklü miktarda uyuşturucu ile ilgilidir. İşin bir tarafında polislerin olduğu çok açıktır ama diğer tarafta İtalya'yı, hatta Avrupa'yı ahtopot gibi sarmış mafyatik guruplardan hangisinin yer aldığı belirsizdir. Uyuşturucu ve kadın ticaretini kontrol etmek isteyen Sırp, Hırvat, Rus, Türk, Macar, Bulgar çetelerle birlikte pek çok ülkenin istihbarat servisinin de işe karıştığı, kimin kiminle dost kiminle düşman olduğunun konjonktüre göre değiştiği karmaşık ve kaotik bir suç dünyası vardır karşılarında... Timsah ve arkadaşları avcı olarak başladıkları yolculuğun sonunda av durumuna düşecek; Timsah bir kez daha hayatta kalma oyunu oynayacaktır...

YENİ DÜNYANIN YENİ SUÇLARI

Hikaye Marco Buratti'nin bakış açısından aktarılmış. Buratti 2004, 2006, 2008 ve 2009 yıllarındaki olayları anlatıyor. Ancak zaman akışı doğrusal değil, "filmi" ileri geri sararak oynatıyor detektif. Zamanın genişliğini, olayların çokluğunu ve çeşitliliğini az sayfaya sığdırmak için yapılan bu kurgu romana büyük bir hız kazandırmış.

Edebiyat sahnesine ilk ortaya çıktığında "Private Eyes" adı verilen "Özel Detektif" türde "göz"e vurgu yapılması sebepsiz değildir. Detektifin gözü gezdirir okuyucuyu sokaklarda. Olup bitenler o gözün merceğinden, aslında

detektifin dünya görüşü ya da hayat felsefesinden süzülerek aktarılır okuyucuya. Bu nedenle bakış açısı önemlidir. Massimo Carlotto'nun -Timsah aracılığıyla- kullandığı bakış açısı da *Haydutun Aşkı*'ni basit bir aksiyon/macera romanından farklılaştırarak siyasi ve toplumsal bir eleştiriye dönüştürüyor. Timsah'ın uğradığı haksızlıktan sonra "hakikate ulaşma takıntısı" nedeniyle özel detektifliği seçtiğini söylemiştim. Onun gözü hakikati arayan bir insanın gözü. Ne yazık ki gördüğü hakikatler hiç de iç açıcı sayılmaz: "Bu arada kuzeydoğunun iyi halli vatandaşları yaşlı anne babalarını kaçak göçmenlerin bakımına emanet etmekten ve evlerini pasaportsuz temizlikçilere temizletmekten geri durmuyorlardı. Laboratuvarlar, fabrikalar, bina, yol ve gemi inşaatları sınırı bir konteynerin içinde geçmiş ya da ölümü göze alarak tekneyle Akdeniz'i aşmış yasa dışı göçmenlerle doluydu. Kayıtsız işgücü imkân olduğunda hemen değerlendirilir, kriz dönemlerinde bile bu fırsat kaçırılmaz. Aynı mutlu vatandaşlar Nijeryalı fahişeleri, Brezilyalı viado'ları, Doğu Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden gelmiş genç kadın ve erkekleri becermeye devam ediyordu. Tam bir "hocanın dediğini yap, yaptığını yapma" durumu. Bir yandan sokaklarda düzen istiyorlar, temizlik istiyorlar, diğer yandan durumu sonuna kadar sömürmeye çalışıyorlardı."

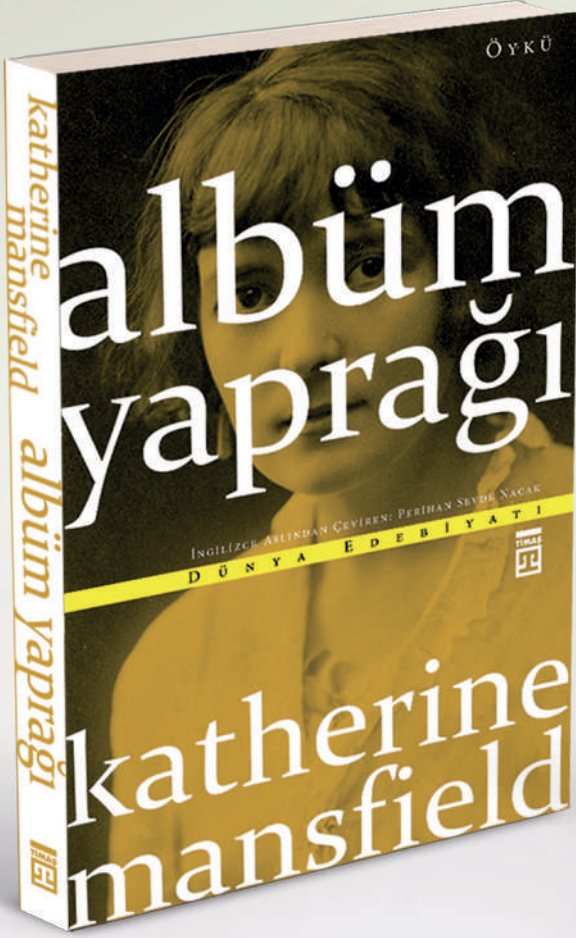
Küresel çağda suçlar da küreselleşmiş, yoksulundan zenginine bütün devletler ve bütün toplumlar artık suç ortağı olmuştur.

Başta polis teşkilatı ve siyasetçileri olmak üzere İtalya'nın tüm kurumlarının yanı sıra toplumun ahlaki çöküntüsünü de ihmal etmemiş Carlotto. Çizdiği bu tablo sanıyorum kimseye yabancı gelmemiştir. Sorun artık İtalya ile sınırlı değildir; küresel çağda suçlar da küreselleşmiş, yoksulundan zenginine bütün devletler ve bütün toplumlar artık suç ortağı olmuştur. Massimo Carlotto işte böyle bir dünyada olumlu kahraman tipine yer olmadığının farkındalığıyla yaratmış Timsah ve arkadaşlarını. Yozlaşmış bir sistemde adaletin tesisini sağlamak için kuralları çiğneyen bu anti-kahramanlar, sahip oldukları vicdan ve adalet duygusuyla diğerlerinin yanında yine de "insan" kalıyorlar.

Kısacası *Haydutun Aşkı*, iyi ve sert bir siyasi polisiye örneği. ■

“Kıskandığım Tek Yazar...”

Virgina Woolf

Albüm Yaprığı

İnatçı, başına buyruk, nazik ve kırılgan...

Yalnız bir genç kadın, bunalmış bir anne, ilgiye muhtaç bir çocuk,
âşık bir adam, ilgisiz bir koca...
Bambaşka hayatlardan bambaşka seslerle oluşturulan bir senfoni.
İroni, zekâ, melankoli, korku, aşk, yalnızlık...
İnsana dair birçok duygu ve yaşanmışlık en gerçek haliyle
bu satırlarda hayat buluyor.

Bir Gece Vakti

Kadın olmak, yalnız olmak, yazar olmak...

Yeni Zelanda'da geçen çocukluğu, Londra'daki okul yılları,
hastalığı ve tedavi süreci...
Modern öykücülüğün en önemli temsilcilerinden
Katherine Mansfield'in yaşamındaki tüm önemli dönemeçler,
öykülerin kronolojik sıralandığı bu seçkinin berrak karakterleri
üzerinden okunabilir.

 timas.com.tr

[timasyayingrubu](https://www.instagram.com/timasyayingrubu)

iyi ki **kitaplar** var...

YA İÇİNDESİNDİR ÇEMBERİN YA DA EPEY İÇİNDE

“Çember, internet üzerinde yapıp ettiğimiz her şeyle totalitarizmin gönüllü destekçisi olduğumuzu haykıran bir distopya.

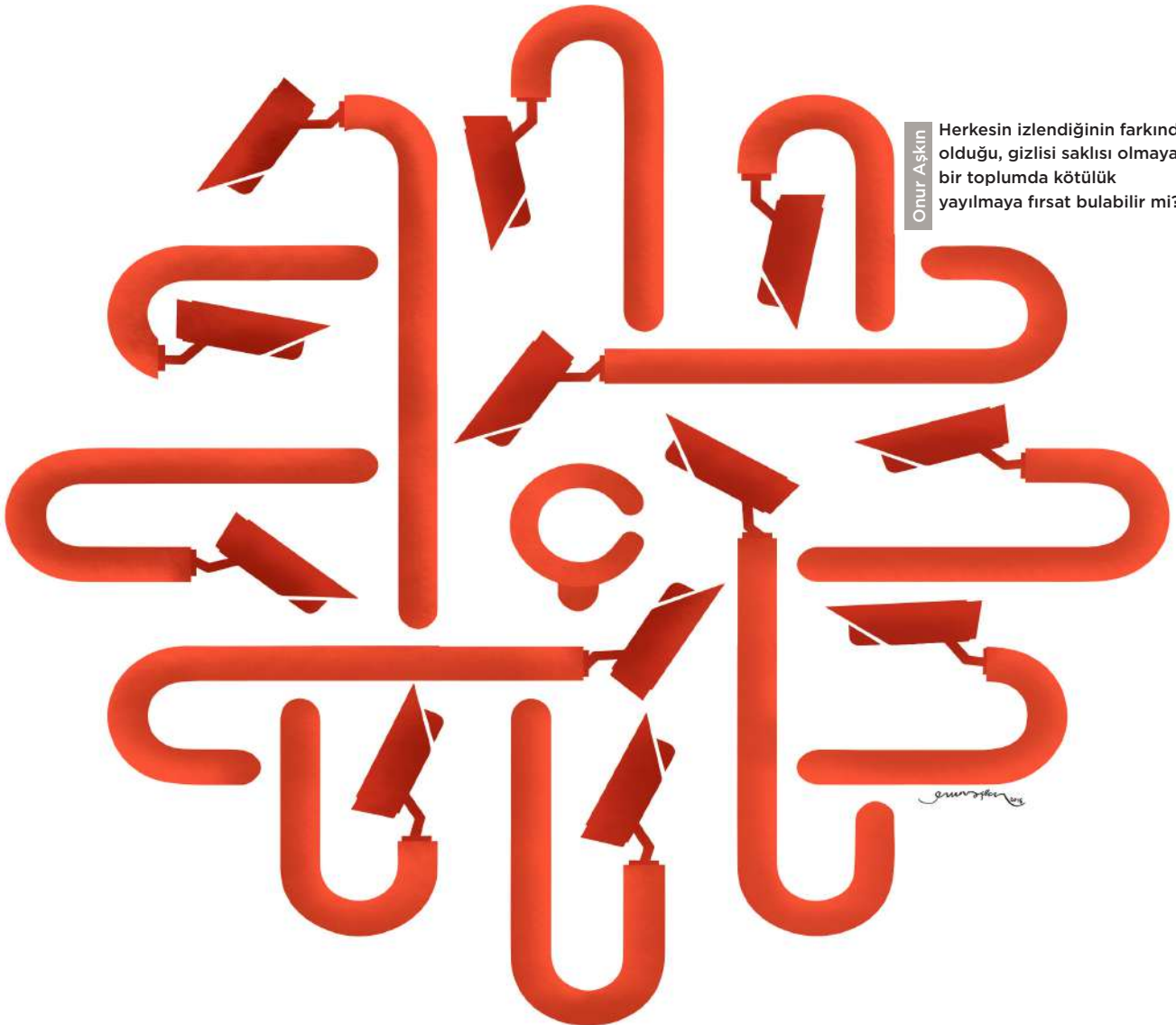
Dave Eggers çağdaş Amerikan edebiyatının en “kariyer”li genç yazarlarından biri. Ödüller ve “en iyi/en güzel”li listeler her daim tartışmaya açık olsa da, kabul edelim ki, bir yazarın Times dergisinin o meşhur “Dünyanın En Etkin 100 Kişisi” listesine girdikten sonra bir de TED ödülünü alması öyle sık karşılaştığımız bir şey değil. Pulitzer finali ve Médici ödülü gibi ciddi başarılar kazanmasına karşın eğer bir yazarı anarken, akla ilk önce Times ve TED gibi tepe “marka”lar gelmeye başladıysa, artık bir “yazın yaşamı”ndan değil de “kariyer basamakları”ndan söz etmek daha

uygun bir seçenekmiş gibi geliyor bana. Üstelik Spike Jonze ve Sam Mendes gibi isimlere senaristlik yapmış, insan hakları krizleri hakkında popüler kitap serileri de çıkaran McSweeney’s Yayınevi’ni kurmuş bu “yıldız yazar”ın kitaplarının büyük bir kısmını bir süredir Türkçede okuyabiliyoruz. *Çember* ise Eggers’in kariyer basamaklarının şimdilik en üstünde duruyor.

Çember, her ne kadar yakın geleceği konu edinen bir bilimkurgu romanıysa da, halihazırda içinde barınmaya çalıştığımız dünyadan da pek çok şey var kitapta. Romanın yapısı, internetteki aramaların yüzde

Onur Aşkın

Herkesin izlendiğinin farkında olduğu, gizlisi saklısı olmayan bir toplumda kötülük yayılmaya fırsat bulabilir mi?

90'ını yöneten bir Amerikan şirketi olan Çember'de iş bulan taze mezun Mae'nin deneyimleri etrafında kurulmuş.

Çember ilk bakışta yalnızca günümüzün dev teknoloji şirketlerinin kümelenmiş bir versiyonu gibi görünüyor: Twitter, Apple, Google, Facebook ve YouTube'un bir araya gelerek oluşturduğu bir yığın adeta. İnternet aramalarının yanı sıra sosyal medya tekeli de elinde bulunduran, kolay ulaşılabilir ve yenilikçi elektronik ürünler tasarlayıp piyasaya süren Çember'de iş bulmak "iyi eğitim" almış herkesin ideali. Nasıl olmasın ki? Bütün çalışanlara "demokrasinin nasıl olabileceği ve nasıl olması gerektiğini herkese göstermesi" misyonunun yüklendiği cennet gibi bir yer burası! Müşterilerin istediklerini alamadıkları, televizyon gibi antidemokratik mecraların dönüştürülmesinin, yapan/yazan ile seyreden/okur arasındaki "feodal düzenlerin son kalıntılarının" ortadan kaldırılmasının varlık sebebi kılındığı bir düzeneğin parçası olmak, varmaya çalıştığımız yatay ilişkiler çağında birçok insanın arzu ettiği bir gelecek değil mi? Bütün çalışanlar, şirketin dünyanın geri kalanına aşılama çalışıp büyük oradan başarılı olduğu şeffaflık politikaları gereği, katıldıkları etkinlikleri, maruz kaldıkları bütün iyi ve kötü deneyimleri açık erişime açmakla da yükümlü. Şirketin geliştirdiği ürünlerin muhtevasını da kulağa en başta hiç de fena gelmeyen sloganlar şekillendiriyor zaten: "Mahremiyet hırsızlıktır", "sır yanlıtır" ve seven insan eninde sonunda "paylaşır." Zaten dünyada olup biten kötü ne varsa hepsi perde arkasında çevrilen dolaplar, katmer katmer üzerimize çöreklenen sınırlar yüzünden değil mi? Herkesin izlendiğinin farkında olduğu, gizlisi saklısı olmayan bir toplumda kötülük yayılmaya fırsat bulabilir mi hiç?

Çember ilk bakışta yalnızca günümüzün dev teknoloji şirketlerinin kümelenmiş bir versiyonu gibi görünüyor: Twitter, Apple, Google, Facebook ve YouTube'un bir araya gelerek oluşturduğu bir yığın adeta.

Tutku, katılım ve şeffaflık: Şirkete hemen uyum sağlayamayan romanın ana karakteri Mae'nin yöneticilerce suçlanması da işte bu üç sihirli sözcükten, bu sözcüklerin hakkını gereğince verememesinden. Kano sporunu sevmenin başlı başına yeterli olmadığı, şimdiye benzer bir kurmaca var elimizde. Sevdiğini göstermen, kanoculuğa ilgi duyan diğer insanlarla

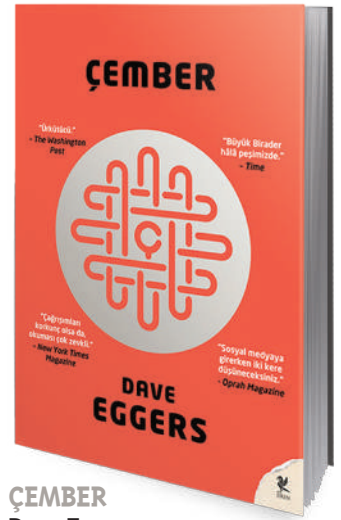
tanışman, katıldığın etkinlikleri, fotoğrafları paylaşman bekleniyor senden. "Kağıda bakarsın ve iş biter. Seninle birlikte biter. Öte yandan deneyimlerini belgelediğini düşün bir de. Gördüğün her kuşun kimliğini doğrulamana yardımcı olacak bir araç kullanırsan bundan herkes faydalanabilir." Tabii diğer insanların merakını dindirir, bu yolla katılımcı bir demokrasiyi mümkün kılarken, "Dünya Görsel Arşivi"nden sen de faydalanabilirsin.

Aklına gelen kişinin adını gir ve bırak Çember bütün geçmişi önüne sersin. Ofis arkadaşının "dışarıdaki" hayatını mı merak ediyorsun? Yaz ismini arşive, ister annesinin cenazesindeki isterse düğünündeki hali gelsin ekranına. Onlarca kimlik ya da şifreyi neden ezberleyesin ki? Bırak tek bir Çember kimliğin olsun. Kişisel satın alma eğilimlerin ve alışkanlıklarının en doğru şekilde saptanması varken beklentilerin neden nadiren karşılansın ki? Sen her şeyin en iyisine layıksın.

TEKNO-FETİŞİZM

Çember, internet üzerinde yapıp ettiğimiz her şeyle totalitarizmin gönüllü destekçisi olduğumuzu haykıran bir distopya. Evet, iradi totalitarizmlerin egemen olduğu toplumlar olmaya çok yakınız gerçekten: Çember'in başta olduğu gibi son sayfasında söylediği şey de aslında bu. Belki de bu yüzden okurda bir beklenti yaratmak, sonra da onu karşılayamamak gibi bir sorunu da yok romanın. Ama bu durum, bir başka aksaklığa da işaret ediyor olabilir pekala: Roman okurda nerdeyse hiçbir beklenti yaratamıyor. Bu yüzden kitaba başladıktan bir müddet sonra, ilerleyen kısımlarda karşılaşmayı umduğumuz "teknosok" olaylara kadar okumaya devam edebilmek biraz sabır, biraz da bir tür görev bilinci gerektirebilir. Günlük yaşantımızda önemli birer yer tutan arama motorlarının, müzik/video sitelerinin ve sosyal paylaşım ağlarının birkaç yıl sonra gelebileceği noktaya dair bu karanlık okumanın, romanın olay örgüsünü yönlendiren "kehanet"leri bu kadar hacimli bir kitaba evirmesi de sorgulanabilir bir tercih.

Yine de bütün bunlar Çember'in, tekno-fetişizmin ilham verdiği en oturaklı distopyalardan birisi olmasının önüne geçememiş. Haberleşme, bağlı olma (connected) halinin arzuları ortadayken, romanda kurulan dünya bir distopya olarak kalabilecek mi hep birlikte göreceğiz. ■

ÇEMBER
Dave Eggers
Siren Yayınları
Çeviren: Handan Balkara

GÖLGELERİN HİKAYESİ

“Ustaparmak, tarihi bir suç romanı gibi görünse de aslında bir aşk romanı. İki kadının birbirlerine duyduğu beklenmedik aşkın ve arzusunun hikayesini okutuyor bize Sarah Waters.”

Bir ev düşünün... Büyük, karanlık, kasvetli; soğukla, fısıltılarla, gölgelerle ve kitaplarla dolu... Binlerce ciltli kitap düşünün; sahibi onlara kitap değil, zehir, diyor. Zehirle dolu kitaplar, erotizmle, sapkınlıkla, şehvetle dolu kitaplar... Ve bu kitapların başında iki genç kadın, birbirini seven, birbirinden nefret eden iki kadın. Bütün hayatlarını birbirlerini kandırmak, birbirlerini satmak ve birbirlerinin yerine geçmek için geçiren... Yazdığı dönem romanlarıyla tanınan, özellikle 19. yüzyıl Londra yaşantısında ve Viktorya döneminde odaklanan Sarah Waters'la tanışma zamanı! Waters'ın tarihi suç romanı dalında ödül alan, bu yıl *The Handmaiden* adıyla beyazperdeye de uyarlanan romanı *Ustaparmak* şimdi Türkçede.

Hikayemiz bir *Oliver Twist* sahnesiyle açılıyor. Önce Susan Trinder'la tanışıyoruz. Londra'nın hırsızlığa, cinayete, türlü kirli işlere boğulmuş karanlık sokaklarından birinde, bir suç evinde yaşıyor. Annesi diye kabul ettiği kadın kimsesiz çocukları sahiplenip dilendiren Bayan Sucksby, babası diye kabullendiği çalıntı malları satın alıp şehre yayan Bay Ibbs. Arkadaşları türlü dolandırıcılık işinde uzmanlaşmış hırsızlar, katiller... Tıpkı *Oliver Twist*'in içinden

Şiddet, cinsel sapkınlık, eşcinsellik, erotizm, korku, işkence, delilik ve büyük kasvetli bir ev... *Ustaparmak*, tarihi bir suç romanından çok gotik bir roman aslında.

Ömer Faruk Yaman

fırlamış gibi. Zaten hikayemiz de bir *Oliver Twist* gösteriminde başlıyor. Uzun bir süre de *Oliver Twist*'in dünyasındaymışız gibi akıp gidiyor... Kahramanımız Susan Trinder, kendisini azılı bir katilin kızı olarak tanıyor; güzel, herkesin çok sevdiği ve idam edilerek öldürülen bir hırsız-katilin kızı. Bunun saygısı ve umuduyla büyütülüp yetiştiriliyor. Ta ki günü gelip de etrafındakilerin ona verdikleri emeğin karşılığını büyük bir işle paraya çevirene kadar... Gün, erkenden geliyor ve Sarah on sekizini doldurmadan Beyefendi olarak tanıdıkları bir dolandırıcıdan hayli pahalı bir teklif alıyor. Kitaplarla dolu büyük bir evin mirasçısı olan Maud Lily'yi Beyefendi'yle beraber kandırarak, onu tımarhaneye kapattırıp parasının üzerine konacaklar. Kısacası birkaç ay içinde tereyağından kıl çeker gibi, zengin olacaklar... Ancak işler, en azından Susan Trinder için hiç yolunda gitmiyor. Vicdanı ona ağır gelmeye başlıyor yavaş yavaş. Tımarhaneye kapattıracağı bu saf ve hiçbir şeyden haberi olmayan kıza acımaya, onu sevmeye başlıyor. Daha da fenası ona âşık oluyor!

Her şeyin yazılı olduğu bir dünyada yaşamak niye?

Peki Maud Lily, sandığımız gibi saf ve masum bir kadın mı? Sarah'nın gözünde kuşkusuz öyle. Ama suçu tanıyıp bilmenin, insanı tanımak demek olmadığını kısa sürede anlıyoruz Sarah ile birlikte...

İnsan nasıl bilgeleşir? Kuşkusuz, okuyarak. Ama hiç deneyimi olmayan, hatta neredeyse hiç yaşamadan okuyan bir insan, henüz 17 yaşında gencecik bir kadın bilge olabilir mi? Her şeyi, hatta dünyanın sakladığı en kötücül, en utanmaz sırları bile okumuş olan Maud, romanın sonuna kadar okuyucuları ve hayatına giren hemen herkesi yanıltmayı başarıyor belki. Ama burada yazar, bir karaktere, hiçbir hikayenin, hiçbir yazarın tam anlamıyla sahip olamayacağının altını çiziyor ısrarla. Maud hakkında, bilge ve saf olmak arasında bir karar vermemizi istemiyor.

EŞCİNSEL AŞK ÜZERİNE DÜŞÜNMEK

Ustaparmak, tarihi bir suç romanı gibi görünse de aslında bir aşk romanı. İki kadının birbirlerine duyduğu beklemedik aşkın ve arzusunun hikayesini okutuyor bize Sarah Waters. Yalnızlıkta, yoksunlukta ve hayatın zalimliği karşısında mutluluğu ve aşkı birbirlerinde bulan iki genç kadının hikayesini... Ancak Waters, anlattığı dönemi de göz önünde bulundurarak, hikayenin gidişatının aşkla yumuşamasına izin vermiyor. Hatta diyebilirim ki, aşk olan biteni

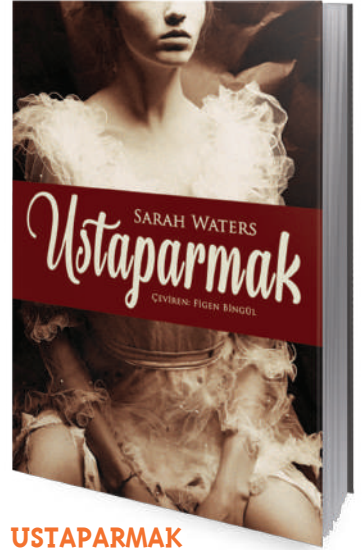
daha da keskinleştiriyor, her zaman yaptığı gibi işleri daha da karmaşıklştırıyor.

Ustaparmak için, oyun içinde oyun, demek onu basite indirgemek olur. Çünkü bir adım sonrası için düzenlenen hileyi tahmin etmek okuyucu için pek bir işe yaramıyor. Tahmin edilen hile çok daha büyük bir kandırmacanın ipucuna dönüşüyor hızla. Hikaye iki kadın karakterin ağzından anlatılıyor. Ancak onların birbirleri üzerine görüşleri öylesine yanıltıcı ki! Masum olduğu için acıdığı Maud Lily'nin yanında, suçun içine doğmuş Sarah bir bebek kadar saf kalabiliyor. Ya da hepsini şeytani planlarla ağına düşüren Beyefendi'ye zamanla acımaya başlayabiliyoruz. Sarah'nın kitapları gördüğünde kendi kendine sorduğu soruyu bir de kendi kendimize soruyoruz sona yaklaştıkça: Bir adamın kaç hikayeye ihtiyacı olur?

Siddet, cinsel sapkınlık, eşcinsellik, erotizm, korku, işkence, delilik ve büyük kasvetli bir ev... *Ustaparmak*, tarihi bir suç romanından çok gotik bir roman aslında. Gotiğin ihtiyaç duyduğu atmosfere ve her türden insani bastırılmış duyguya sahip. Ama her şeyden önce kurban olduğunu düşündüğümüz tüm karakterlerin aynı anda en tüyler ürperticisinden suçlara bulaşabildiklerini, işkenceye uğrarken aynı anda işkenceci de olabileceklerini gösterebilmesi bakımından gotik.

İyiliğin içinden kötülüğü ayırmak yerine; ayrıştırılmış, saflaştırılmış iyiliğin içine kötülüğü karıştırabilen bir yazar Sarah Waters. Gotiğin, Aydınlanmanın vaat ettiği steril dünyaya karşı çıkan ruhunu karakterleri aracılığıyla damla damla okurun ruhuna katıyor. Ve bu birbirinin içine ustaca karıştırılmış iyilik ve kötülük izleğini, Maud'un basit bir sekreter, sıradan bir okuyucuyken aynı zamanda bir yazar olduğunu anladığımız zaman da sürdürmeye devam ediyor başarılı bir şekilde. Ve bize kısaca soruyor, her şeyin yazılı olduğu bir dünyada yaşamak niye?

İyilik ile kötülük, toplumsal cinsiyetler ve adalet üzerine düşüncelerimizin yoğunlaştığı bu zamanlarda Sarah Waters'ı okumak, onun gibi bir yazarla tanışmak iyi geliyor... ■

USTAPARMAK

Sarah Waters

Nora Kitap

Çeviren: Figen Bingöl

BİRBİRİNE ULANAN KARŞILAŞMALAR...

“ Rachel Cusk, insan doğasını iyi anlamış mahir bir hikaye anlatıcısı. Yarattığı küçük anların her biri anın ötesinde felsefi bir kapı da aralıyor.

Son dönemde okuduğum “durgun” ama “çarpıcı” romanlara bir yenisi daha eklendi. Dünyanın anaforlarından uzak yaptığım bu sakin okumaların ruhuma sunduğu iyilik bir tarafa, her seferinde bir okur olarak en çok durağanlığın o gizli gücüyle karşılaştığıma seviniyorum. Ve bir kez daha bir metnin okurunu etkilemek için taklalar atmasına hiç gerek olmadığına, en dünyevi hallerin de bir kitabın içinde kendiliğinden gayet görkemli anlara dönüşebildiğine ikna oluyorum.

Bahsettiğim kitap, Rachel Cusk’ın Türkçedeki ilk romanı *Çerçeve*. *Granta*’nın “En İyi 20 Genç Britanyalı Yazar” listesinden yer alan Cusk, bugüne kadar nasıl olmuş da Türkçeye çevrilmemiş bilmiyorum, ama yazarın sekizinci(!) romanı *Çerçeve*’den sonra gözümüz üstünde olsa iyi olur.

Cusk, karakteri tariflerken etrafını saran, onu bir çerçeveye alan gerçekliği kullanıyor, onu farklılıklar üzerinden bir nevi tersten anlatıyor.

Çerçeve, bilindik bir romanın giriş-gelişme-sonuç yapısından biraz farklı bir biçimde kaleme alınmış, daha çok bir hayat kesiti olarak tanımlayabileceğim bir roman. Evliliği sona ermiş, iki çocuk annesi, orta yaşın eşiğinde bir yazarın, yaz mevsiminin kollarındaki Atina’daki birkaç günlük seyahatini anlatıyor.

Adı kitabın sanırım tek bir yerinde geçen –o da sonlara doğru– Faye, bir yaratıcı yazarlık kursu vermek üzere Atina’ya geliyor ve uçakta başlayan hikayesi Atina’dan ayrılırken sona eriyor. Kısa seyahati boyunca çeşitli insanlarla yolu kesişen Faye, bu kişilerin her biriyle iç dünyalarının kapılarını aralayan kısmen mahrem sohbetlere girişiyor. Neredeyse bir tiyatro metni zenginliğinde yazılmış ve okurken karşımda derhal ete kemiğe bürünen bu sohbetler, birbirine organik biçimde ulanarak Faye’in ağzından hikayelendiriliyor. Farklı farklı yerlerde karşı karşıya gelen –tanıdık ya da yabancı–

kadınlar ve erkekler, ilişkiler, evlilik, aile hayatı ve çocuk gibi ölümcül konuları kapsayan –bir dokunsan bin ah işiteceğin– bir alanda geziniyor. Kalp kırıklıkları, sevginin arızalı halleri, yer yer travmatik aile deneyimleri, insan ruhunun olağan kederi ve varoluşsal kaygıları konuşmaların omurgasını oluşturuyor ve anlatılanların her biri kendi baktığı yerden “gerçeklik” kavramını, insanın dünyayı algılama biçimlerini ve aslında kim olduğumuz meselesini sorguluyor.

Faye’in daha çok dinleyerek ve soru sorarak dahil olduğu diyaloglar, onu bu sayede bütün olan bitenin dışında bir yerde konumluyor ve bu da okura roman boyunca ayağının altından hiç kaymayan sağlam bir zemin sağlıyor. Faye kendini neredeyse hiç anlatmazken, biz onu başkaları anlattıkça yavaş yavaş tanıyoruz.

Cusk’ın karakterini şekillendirirken kullandığı bu yöntem, kitabın ismiyle ilgili merakımı da gideriyor. Cusk, karakteri tariflerken etrafını saran, onu bir çerçeveye alan gerçekliği kullanıyor, onu farklılıklar üzerinden bir nevi tersten anlatıyor. Ya da benzerlikler sayesinde oluşmuş bir ortak zemin üzerinden vasıflandırıyor. Ki bana kalırsa bu bir yöntem olmanın ötesinde, okuru üzerine uzun uzun düşünmeye iten varoluşsal bir bakış açısını da imliyor.

Rachel Cusk –kuşkusuz çevirmenin ve Türkçe editörünün de katkısıyla– beni berrak ve su gibi akıp giden anlatımıyla büyüledi. Rachel Cusk, insan doğasını iyi anlamış mahir bir hikaye anlatıcısı. Yarattığı küçük anların her biri anın ötesinde felsefi bir kapı da aralıyor.

Dürüst ve iddiasız, en çok bu yüzden gürül gürül bir metin. ■

ÇERÇEVE
Rachel Cusk
YKY
Çeviren: Lale Akalın

AFRİKA GÜNEŞİ ALTINDA

“Güneşi Kuşatmak, 1900’lerin başında, İngiltere’nin Kenya kolonisinde şekillenen bir hayatı konu alıyor. Ama altını özellikle çizelim; hikayenin öznesi olan Beryl Markham, Atlantik Okyanusu’nu havadan tek başına geçen ilk kadın!”

İnsanın mizacında yaşadığı coğrafyanın da belirleyici olduğunu söylerler. Gerçekten de, yaşadığınız coğrafya, dayattığı gerçeklikler ve zorluklarla sizi adeta yoğurup yeniden şekillendirir ve başlangıçtakinden farklı bir hale getirir. Çokça ilgi gören *Paris’teki Eş* romanıyla tanıdığımız Paula McLain’in *Güneşi Kuşatmak* adlı romanında karşımıza çıkan Beryl de işte bu türden, Afrika güneşi altında şekillenen bir karakter.

Güneşi Kuşatmak, 1900’lerin başında, İngiltere’nin Kenya kolonisinde şekillenen bir hayatı konu alıyor. Özellikle altını çizelim; hikayenin öznesi olan Beryl Markham kurgudan ibaret değil, adını tarihe yazdırmayı başarmış gerçek bir karakter. At yetiştiriciliği bir yana, onu kitlelere tanıtan asıl alametifarıkası Atlantik Okyanusu’nu havadan tek başına geçen ilk kadın oluşu. Aynı zamanda zincire vurulmaz, sınırları belirsiz hayatını anlattığı *West With The Night* adlı kitabıyla Hemingway’i

kendine hayran bırakmış bir yazar Beryl Markham. (Her ne kadar bu kitabı esasında Markham’ın üçüncü kocası olan Raoul Schumacher’ın yazdığına dair bir iddia dile getiriliyor olsa da, ikili tanıştığı esnada Markham’ın kitabın büyük bir kısmını yazıp bitirdiği biliniyor.) Bir yazar olarak eserlerinin devamı gelmemiş olsa da Markham’ın yalın ve güçlü dilinin Antoine de Saint-

Exupéry gibi yazarlara da ilham verdiğini söylemek mümkün. Simone de Beauvoir’ının, “En önemli eserim hayatımdır,” sözü tamamen farklı bir coğrafyada, bambaşka bir hayat yaşamış olan Beryl Markham için de bir o kadar geçerli.

Güneşi Kuşatmak’ın yazarı Paula McLain’e gelecek olursak; romanlarında tarihi kişiliklerden yola çıkmayı seven bir yazar olduğunu söyleyebiliriz. Bu yönelimini Türkçeye çevrilen ilk kitabı *Paris’teki Eş*’te de görmek mümkündür. (Bu romanın merkezinde de Hemingway ile ilk karısı Hadley yer alıyordu.) Ancak buradan hareketle Paula McLain’in bir biyografi yazarı olduğunu söyleyemeyiz elbette; gerçek olayların altını kendi hayal gücüyle dolduran bir yazar demek daha doğru olacaktır.

Tarihi kişilikler hakkında kurgu bir eser kaleme almak oldukça güç ve bir o kadar da bıçak sırtı bir iş hiç kuşkusuz. Yaşanmış olaylara sadakat, yazarın alanını zaman zaman daraltabilecek katı bir sınır. Fakat Paula McLain’in bu sınırı yumuşatabilen bir yazar olduğunu söyleyebiliriz. Nitekim *Güneşi Kuşatmak*’ta da Beryl Markham ne göklere çıkarılıyor ne de yerin dibine sokuluyor. Beryl Markham’ı Afrika güneşi altında yetişen bir başak gibi, kalın kabuğu ve yumuşak özülle betimlemeyi başarıyor Paula McLain. Her ne kadar arka kapağında roman, “Beryl, hayal kırıklıklarıyla sonlanan başarısız ilişkilerinden sonra kendini karizmatik safari avcısı Denys Finch Hatton ve *Out Of Africa* kitabının yazarı Karen Blixen’la tutkulu bir aşk üçgeninin içinde bulur,” şeklinde tanıtılsa da, ben *Güneşi Kuşatmak*’ı, aşk etrafında şekillenen bir hikayeden ziyade güçlü ve tutkulu bir kadının hayatın içinde kendi yolunu ve yerini bulma serüveni olarak okudum. Çağının ötesinde, toplumsal rollerden azade, güçlü ve bağımsız kadın figürünün güzel bir örneği Beryl Markham. Paula McLain de, örneğin Markham’ın Atlantik’i geçişinden ziyade onun karakter özelliklerini mercek altına alarak, *Güneşi Kuşatmak*’ı basit bir macera romanının ötesine taşımayı başarmış. ■

GÜNEŞİ KUŞATMAK

Paula McLain

Remzi Kitabevi

Çeviren: Figen Yanık

Terry Pratchett

UCUBE

KOCAKARILAR

DİSKDÜNYA® NIN ALTINCI KİTABI

“Disk bir tiyatrodan
başka bir şey
değildir,
tüm kadınlar ve
erkekler de oyuncu.
Patlamış mısır
satanlar dışında...”

Delü

BİR AMERİKALI, İKİ FARKLI DÜNYA

“Henry James’in Amerikalı romanı, şimdilerde bile gündeme gelen çeşitli tartışmaları eşileyen ve bu anlamda evrensel öğeler barındıran bir yapıt.”

19. yüzyıl Amerika’sının içini dışını ve dışarıdaki Amerikalıları en iyi anlatan yazarların başında kuşkusuz Henry James geliyor. Harvard’daki öğrenciliği sırasında, ABD’nin düşünce ikliminden uzaklaşıp Avrupa’ya açılan James, bu sayede, topraklarındaki kültürel noksanlıkları fark ettiği gibi oradan uzaklaşma imkanı da bulur. Böylece her biri klasik haline gelen ve insanlık komedileri etrafında dönen romanları için ana malzemeyi toplamaya başlar.

Henry James’in kitaplarının dikkat çeken bir özelliği, ruh hallerini çözümlediği insanların öznelliğine epey yer vermesi. Kentsoylularla aşağı tabakanın veya çeşitli kültürlerden gelen bireylerin hayatı algılamadaki ayrımları, yazarın sık sık başvurduğu temalar arasında. James’in klasikleşmiş yapıtlarından biri olan *Amerikalı*’da da benzer meseleleri bulmak mümkün.

James’in *Amerikalı*’da yarattığı zengin, akıllı ve idealist, aynı zamanda bilgi ve görgüsünü kendi çabasıyla katlamış Christopher Newman karakteri, hayatını birleştireceği bir eş bulmak için Avrupa’ya yollanır. Newman, bu seyahatin kendisinde eksikliğini hissettiği yüksek kültürle buluşması için kapılar açacağını da umar. Nitekim Paris’e vardığında, Amerikalı arkadaşı Tom Tristan’la karşılaşması,

Newman’ın hayatını değiştirecektir. Çünkü Tristan’ın eşi, Newman’ı başından bir evlilik geçen ama kocası ölen Madam Cintré’yle tanıştırır. Evlilik teklifini kabul eder etmesine fakat Cintré’nin annesi, kızını bir soyluyla dünya evine sokma derdindedir ve Newman’ın özgeçmişi, müstakbel kayıvalidesinin kriterlerine pek uygun değildir.

James’in Newman karakteri, 19. yüzyıl Avrupa’sının kentsoylu

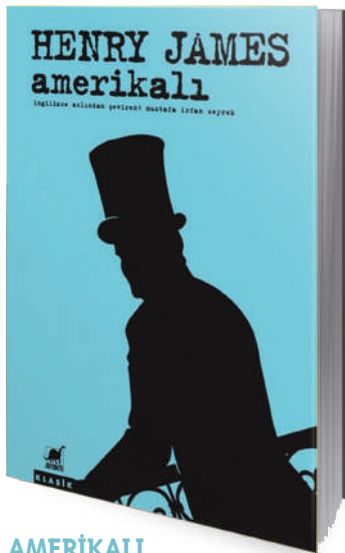
ve soğuk aile yapısına ters düşen taraflarıyla da öne çıkar. Mesela, olur olmaz iyimserlikleri, neşesi, hemen her konudaki rahat tutumu ve çocuksu davranışları, Cintré’nin ailesi tarafından garipsenir. James’in bu anlarda, alttan alta Amerika ile Avrupa kültürünü –işin içine mizah da katarak– tartıştığını görüyoruz. Yani ABD’deki, olaylara daha “esnek” bakma kültürü ile Avrupa’daki “katı” tutumun bireyler bazında okura yansıtılması bir anlamda bu.

Kentsoylularla aşağı tabakanın veya çeşitli kültürlerden gelen bireylerin hayatı algılamadaki ayrımları, Henry James’in sık sık başvurduğu temalar arasında.

Bütün bunların yanı sıra, James’in konuyu cinayet, sırlar ve intikam gibi çok güçlü yan öğelerle beslemesi, romanın salt kültürel çelişkilere bağlanmasını ustaca engelliyor. Yazar bu sayede, hem Newman’ın hem de Cintré ve aile fertlerinin öznelliğinde odaklanabilme ve bunu okura aktarabilme imkanı yakalıyor.

DÜNDEN BUGÜNE GÖNDERMELER

Henry James’in başarılı bir romancı olarak nitelenmesini sağlayan en önemli şeylerden biri, acemi Amerikalılar ile tecrübeli ve insana pabucunu ters giydirebilecek Avrupalılar arasındaki girift ilişkileri, gerilimleri ve buradan doğan tuhaf kavgaları resmetmesi geliyor. 19. yüzyıl ABD edebiyatının kilometre taşlarından kabul edilen *Amerikalı* bu anlamda, yazarın romancılığındaki o temel özelliği hayli çarpıcı şekilde önümüze getiriyor. Daha da önemlisi, sadece o dönemle sınırlı kalmayan ve şimdilerde bile bir şekilde devam eden benzer ikilemleri ve tartışmaları gündeme getiren ve bu anlamda evrensel öğeler barındıran bir yapıt. ■

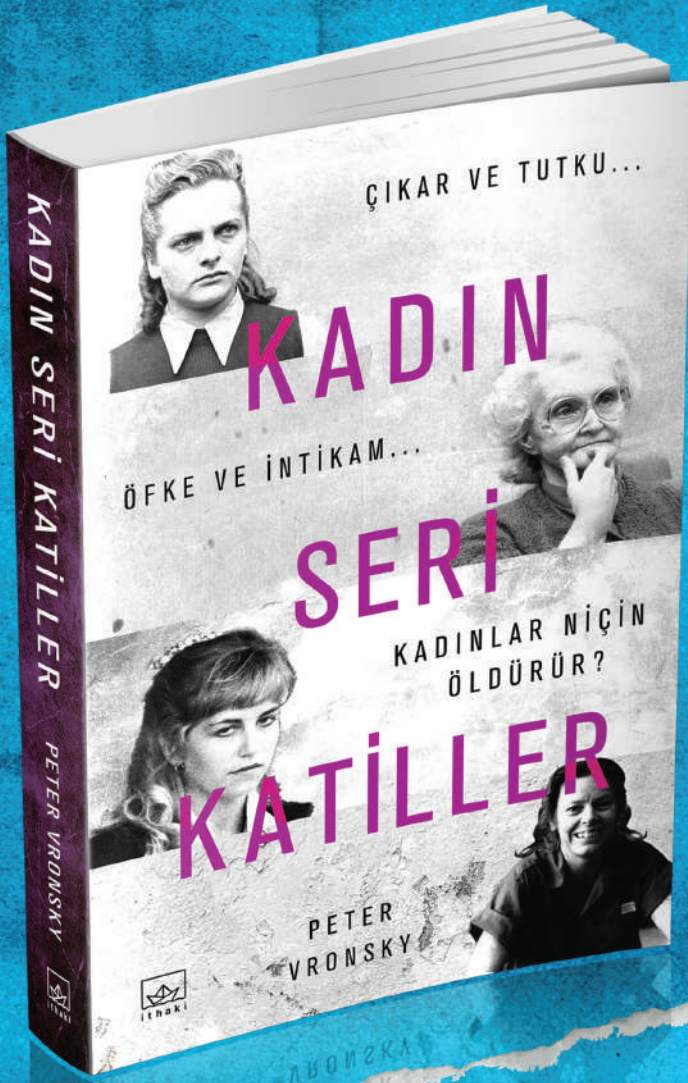

AMERİKALI

Henry James

Ayrıntı Yayınları

Çeviren: Mustafa İrfan Seyrek

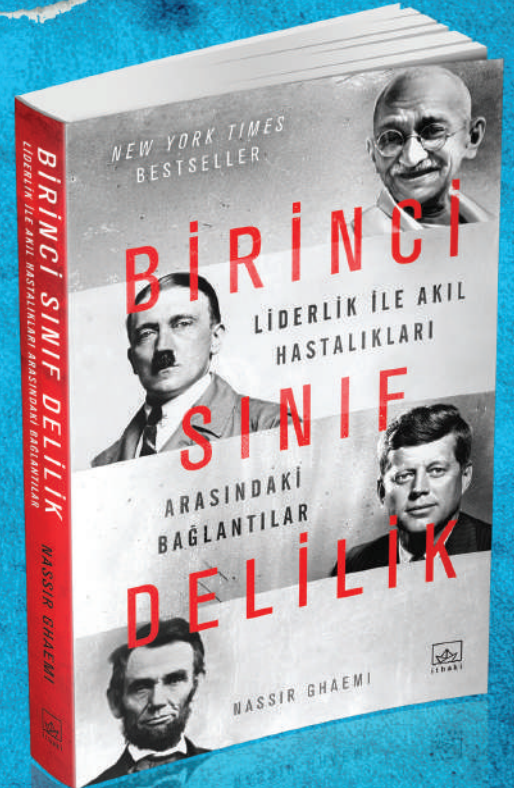

KADINLAR NİÇİN ÖLDÜRÜR?

YÜZYILLAR BOYUNCA SERİ KATİLLERİ VE PSİKOPAT YIRTICILARI ERKEK OLARAK DÜŞÜNMEYE KOŞULLANDIRILDIK. KADINLAR KOLEKTİF PARANOYA RADARIMIZA NADİREN YAKALANDI.

ANORMAL ZORLUKLAR, ANORMAL LİDERLERİ GEREKTİRİR!

NASSIR GHAEMI, BİRİNCİ SINIF DELİLİK'TE AKIL HASTALIKLARI İLE LİDERLİK ARASINDAKİ GÜÇLÜ BAĞLANTILAR HAKKINDA CÜRETKÂR YORUMLARDA BULUNUYOR.

www.ithaki.com.tr
İnternet satış: www.ilknokta.com

twitter.com/ithakiyayinlari
facebook.com/ithakiyayin

Genel Dağıtım **PUNT**

UYGARLIĞIN ARIZALARI

“Triffidlerin Günü, modern insanlık adına tartışmaya açık ve sorgulanmaya değer bir öykü anlatıyor ve uygarlığın paradokslarını görünür kılıyor.”

2016'nın, bilimkurgu okurlarını sevindiren önemli sürprizlerinden biri de, İngiliz yazar John Wyndham'ın önde gelen iki romanının yayımlanması oldu. Önce *Krizalitler*, sonra da *Triffidlerin Günü* romanları yayımlanan Wyndham'ı çok önemli bir bilimkurgu uyarlaması vesilesiyle de tanıyoruz aslında. 1960'ta *Lanetliler Kasabası* (*Village of the Damned*) adıyla beyazperdeye uyarlanan *The Midwich Cuckoos* adlı bilimkurgu romanı da Wyndham'ın adını dünyaya duyurduğu romanlardan biriydi. İlk filmin ardından bir devam filmi ve 1990'lı yıllarda John Carpenter yönetmenliğinde yeni bir uyarlama da çekilince, eserin popüler kültürdeki yeri de pekiştirilmiş olmuştur.

Krizalitler ve *Triffidlerin Günü*, kıyamet-sonrası bir dünyada geçen distopik öykülere sahne olması bakımından ortak bir paydada buluşan, 1950'li yıllarda kaleme alınmış iki roman. *Krizalitler*'i günümüzün genç yetişkin distopya romanlarının öncülerinden biri olarak değerlendirmek mümkün. Muhafazakarlığın ve ırkçılığın karşısında dik bir duruşu var bu romanın. *Triffidlerin Günü* ise, bugünden bakıldığında, çağdaşlarına göre daha Amerikanvari bir final sunuyor bize. Bu iki kitaptan hareketle Wyndham'ın etkileyici bir çıkış fikri bulup, romana sadece bilimkurgu okurunu değil genel okuru içine alacak sürükleyici bir biçimde başladığını ve finaldeki ders niteliğindeki mesajlara kadar asıl odağına serüveni aldığını söyleyebiliriz. O nedenle, yazarın çağdaşlarına göre daha naif bir yaklaşımı olduğunu, kahramanı ve karakterlerini değil serüveni anlatmayı tercih ettiğini belirtebiliriz.

Krizalitler'i, bugünün genç yetişkin distopya romanlarıyla karşılaştırsak, günümüzün kurgu kahramanlarının daha devrimci, öykülerinin de daha

Triffidler, kolektif bir zekayı paylaşan, insanların dünyasını işgal eden, evlerinin çevresini saran, hatta evlerin içine kadar girip orayı vahşi bir ormana çeviren zeki ve korkunç canavarlar.

destansı olduğunu görmek mümkün. *Triffidlerin Günü* ise kullandığı kıyamet-sonrası unsurlarla daha “klasik” bir bilimkurgu romanı ve bu nedenle günümüzün okurlarını, Soğuk Savaş'ın şekillendirdiği bir dönemin

Wyndham'ı çok önemli bir bilimkurgu uyarlaması vesilesiyle de tanıyoruz; *The Midwich Cuckoos* adlı bilimkurgu romanı, *Lanetliler Kasabası* (*Village of the Damned*) adıyla beyazperdeye uyarlanmıştı.

KRİZALİTLER & TRIFFİDLERİN GÜNÜ

John Wyndham

Tudem Yayınları

Çeviren: Niran Elçi

edebiyatına tanıklık etmek adına da daha çok tatmin edecek bir eser.

İkinci Dünya Savaşı'nın ertesindeki yıllarda yazdığı bu iki distopyada, John Wyndham'ın kahramanları daha az melodramatik, belki daha ham bir gerçeklik içinde vücuda geliyor ki yazıldığı dönem bu iddiayı aklar mı, o da ayrı bir tartışma konusu. En önemli eserlerinden birini (*Çocukluğun Sonu*) aynı yıllarda yazan Arthur C. Clarke, meselesini anlatırken, çekirdek öyküyü adeta bir filiz olarak kullanıp çağdaş toplumdan tüm insanlığa uzayan bir yol izliyordu. "Devrim" demek aşırı bir yorum olabilir ama en azından Clarke'ın derdinin bir "değişim/dönüşüm" öyküsü anlatmak olduğunu görebiliriz. Yazar aynı kanalı yıllar sonra *2001: Bir Uzay Efsanesi*'nde de açacaktı. En önemli eserlerine (*Fahrenheit 451*, *Sonbahar Ülkesi*, *Resimli Adam*, *Güneşin Altın Elmaları* ve *Mars Yıllıkları*) bu yıllarda imza atan Ray Bradbury ise Clarke'tan tamamen ayrı bir yolun yolcusuydu. O, her türlü toplumsal-siyasi-kültürel yozlaşmayı, baskıyı, haksızlığı, yanlışlığı, toplumsal öyküyü bireyin ve ailenin çekirdek öyküsüne indirerek gösteriyordu. Eğer Clarke'ın anlattıklarını başvuru kaynağı niteliğindeki makaleler, Bradbury'ninkileri başucu kitabı niteliğindeki meseller veya masallar olarak görürsek, John Wyndham'ın bu iki distopyasını, geleceğe dair umutsuzluğa kapılmamak için kendimizi kaptıracağımız maceralar olarak değerlendirebiliriz.

"İÇİMİZDEKİ CANAVAR" TEMASI

Triffidlerin Günü, iki kıyamet alametini bir arada kullanıyor. İnsanların çoğunun bir anda kör olmasına sebep olan bir felaketin ve "triffid" adı verilen, ortalama boyu iki metreyi bulan, yürüeyen ve insanlara saldıran bir bitki türünün karşısında kurtuluşu arayan insanların kader ortaklığı yaptığı bir hayatta kalma öyküsü bu. Triffidler, kolektif bir zekayı paylaşan, insanların dünyasını işgal eden, evlerinin çevresini saran, hatta evlerin içine kadar girip orayı vahşi bir

ormana çeviren zeki ve korkunç canavarlar. İnsanların bu ölümcül tehdidi evcilleştirebilmek için vahşi hayvanlara ya da yabani bitkilere uyguladıkları yollara başvurmaları, modern insanın vahşi doğayla kurduğu ilişkiyi düşünmeye davet ediyor bizi.

Modern insan, birçok klasik bilimkurgu ya da korku eserinin gösterdiği gibi, korktuğu canavarı önce evcilleştirmeye, dehşete düşürücü yanlarını törpüleyip, hayranlık uyandıran yanlarını teşhir etmeye çalışıyor. Zaten işin başına dönersek, bu canavarlar fantastik bir "takdiriilahi"nin değil, çeşitli biyolojik deneylerin bir sonucu; yani truffidler, yüzeysel bir şekilde yorumlarsak, modernliğin istemeden de olsa icat ettiği, arıza çıkaran yaratıklar. Ne var ki arızayı çıkaran uygar insanın ta kendisi ve John Wyndham da bu yüzden anlatıyor bu öyküyü, tıpkı Mary Shelley'nin *Frankenstein*'de, H. G. Wells'in *Doktor Moreau'nun Adası*'nda ya da *Görünmez Adam*'da yaptığı gibi. Böylece Wyndham, uygarlığın arızaları insanın başına gelmez, insanın başının altından çıkar diyor. *Triffidlerin Günü*, en azından çıkış noktası ve birbirine bağladığı temalar bakımından, "klasik" olarak etiketlenmeyi hak etmiş bir bilimkurgu romanı. Bu yüzden, bilimkurgunun altın çağı olarak nitelenen yıllara yakın bir zamanda yazılmış olsa da, eserin yeri bu altın çağın birkaç yıl öncesiyle daha çok kesişiyor. "İçimizdeki canavar" temasını işleyen klasik eserlerin yaptığı gibi, yadırgatıcı bir yaratık üzerinden kendi içimizdeki arızayla nasıl baş edemediğimizin öyküsünü, yüzeyde değil satır arasında veriyor Wyndham. Eserin finalinde ise nispeten mutedil, muhafazakar bir resim çıkıyor ortaya...

İyi bilimkurgu romanlarının ortak bir özelliği de paradoksal olmalarıdır. Çözüm önerilerini sorunun kendisi gibi görmek mümkündür ya da bizim öneri sandığımız şey yazarın bilinçli bir ifadesi değil, satır arasından görünen bir "arıza" olabilir. *Triffidlerin Günü* de, modern insanlık adına tartışmaya açık ve sorgulanmaya değer bir öykü anlatıyor ve uygarlığın paradokslarını görünür kılıyor. ■

“SON”, FİMLERDE OLUR

“Fikirlerini özgürce ifade edemeyen, temel özgürlükleri ellerinden alınmış, her hareketlerini ölçüp biçmek durumunda olan bir kuşağın bulantısını sarsıcı bir dille anlatıyor Monika Maron.”

Monika Maron'un romanı, sosyalist ve demokratik olduğunu iddia etmesine karşın, aslında totaliter olan bir sistemin falsolarını görmezden gelemeyen, toplum içinde yüksek sesle savunamayan, dolayısıyla dünyanın geri kalanına karşı meşrulaştıramayan; düzen için kısa vadede uyumsuz, uzun vadede hain, gazeteci Josefa Nadler'in hikayesini anlatıyor. Fakat Josefa, totaliter rejimleri anlatan birçok romanda olduğu gibi, bir anda ya da sadece bir tesadüf eseri aydınlanan bir karakter değil. Çocukluğundan beri idealize ettiği büyükbabası gibi azıcık çatlak biri olmayı istiyor. Toplumun çatlak/kaçık/deli diye yaftaladığı insanların kimi açılardan diğerlerinden çok daha özgür olduklarını iddia ediyor. Annesi ve teyzesinin belirlediği kaçıklık semptomlarının (gerginlik, çabuk öfkelenmek, hayalperestlik) kendisinde de olduğunu keşfeden küçük kız, “dedesine çekmiş” lafını duydukça için için kahkahalar atıyor. Çünkü ona göre kaçıklar, insanların bunalıcı yargılarından muaf oluyor. Diğerleri, “bunlar kaçık” deyip geçiyor ve onları rahat bırakıyor. Dolayısıyla, Josefa için dışarıda kalmak oldukça eski, neredeyse içgüdüsel bir özlem.

Ağırbaşlı, uysal, kurallara saygılı olmayı varoluşsal olarak reddeden bu kadının gazete yazarlığı yaptığını okuduktan sonra işlerin gitgide trajikleşeceğini açıkça

Uğur Altun

“Josefa Nadler bir gazete muhabiri. Küçük oğluyla birlikte yalnız yaşamaktadır. Bir şehri karartan kömür santrali üzerine yazdığı röportajın yayımlanmasına izin verilmeyince sansürü sorgular ve hakkını arar.”

görebiliyorsunuz. Hakkında bir yazı yazması için gönderildiği B. şehrinde gördüklerini (kömür santralindeki çalışma şartlarını, havadan hiç eksik olmayan, siyah kar gibi yağın kül tabakasını, insanların korkunç yaşam koşullarını, hasta çocukları vs) her gittiği yer için yaptığı gibi hüsnütabire başvurarak anlatamayacağını fark eden Josefa, çıkmaz bir yola doğru ilerliyor.

“Bazen düşünüyorum da, en yüce ilkelerin düzen, disiplin ve sadakat olmadığı bir dönemde daha faydalı olabilirdim belki.”

Gazete editörleriyle çatışmak durumunda kalan genç kadın, otuz yıl önce, rejim henüz kurulurken bambaşka deneyimler yaşayan, yıkıntılardan taş taşıyarak ülkeyi yeniden kurmak isteyen, toprak sahiplerinin arazilerini kamulaştıran, devrimi yapan kuşakla, yeni kuşak arasındaki farkı olağanüstü teşhis ediyor. Dünya tarihindeki tüm mücadeleleri ezber bilen ve atası belleyen gençler, kendilerine bir devrim kalmadığı, bütün devrimlerin gerçekleştiği, son devrimi anne babalarının yaptığı iddiasıyla rejimden yabancılaşıyorlar. Sanki film çoktan bitmiş, “son” yazısı görünmüş gibi... Onlara düşenin ortalığı derli toplu tutmak olduğunu, bir anlamda müze bekçiliğinden farksız bir görev üstlendiklerini idrak etmeleri hayatlarına bir anlam katmalarını zorlaştırıyor. Yeni bir şey yapmamaları, sadece var olanı korumaları beklenen yeni kuşak, kendini gerçekleştirme olanaklarından koparılmış, gıpgı bir can sıkıntısı içinde hayatını sürdürüyor.

TARİH BİTTİ DEYİNCE BİTMİYOR

Fikirlerini özgürce ifade edemeyen, seyahat gibi temel özgürlükleri ellerinden alınmış, her hareketlerini ölçüp biçmek durumunda olan, fakat daha da kötüsü dünyanın en demokratik, en mükemmel ülkesinde yaşadıkları iddia edilen kuşağın bulantısını sarsıcı bir dille anlatıyor Monika Maron. Fakat yine de umutsuzluğa sürüklemiyor. Zira, tarih bitti deyince bitmiyor. “Beni benden almışlar gibi hissediyorum. Montmartre’da gezmeden, çölün kokusunu ya da taze istiridyenin tadını bilmeden uzay çağında ölmekten söz etmiyorum. Bunlarda gözüm yok artık, kendimi teselli edebiliyorum. Atalarımız da fazla uzağa gidemediler at arabalarıyla. Ama yine de kendi dünyalarının birazını gördüler. En büyük hırsızlık şu: Niteliklerimi benden alıyorlar. Kendim gibi olmama izin vermiyorlar. Her özelliğimin önüne bir ‘fazla’ koyuyorlar: Fazla spontanenin, fazla safsın, fazla dürüstsün, bir yargıya varmakta fazla hızlısın... Anlayamadığım halde

anlamamı bekliyorlar; kabul edemediğim şeyleri kabullenmemi, sabırsızlıktan çıldırmama rağmen sabretmemi istiyorlar. Kendim gibi olduğumda neden işlerine yaramıyorum? Bazen düşünüyorum da, en yüce ilkelerin düzen, disiplin ve sadakat olmadığı bir dönemde daha faydalı olabilirdim belki. Yüz kilometre hızla giden bir arabanın el freni çekili haldeyse, bozulur. Ya insan, insan sağlam kalır mı? O da bozulur. Durmaz, düşmez, ama giderek güçsüzleşir, hiçbir şeyi başaramaz. Çünkü en önemli meşgalesi kendini kontrol altında tutmak, düşüncelerini, duygularını inkar etmektir. Kendiyle mücadele ederken yıpranır, düşüncelerini daha düşünmeden budar, daha söylemeden geri alır sözlerini, yargılarına güvenmez, kendi özelliklerinden utanç duyar, duygularını kendine saklar, yasaklayamıyorsa saklar. Daha da fenası: Bir süre sonra ona böyle fukara bir kişilik dayatmalarından acı çekmeye başlar ve kendisine övgü ve saygı kazandıracak yeni özellikler icat eder. Akıllı, düşünceli, düzenli, gayretli biri haline gelir. Taciz altındaki kişiliği bu şekilde baskılanmaya hafif hafif direnir önce, sonra yavaş yavaş ölür ve artık sadece düşlerde kendini gösterir. Ama bizim frenlenmiş zavallı insanımız gündüzleri tek tip bir karakterdedir, güzelce makulleştirilmiş, akli başına getirilmiş bu yaratık bir gün eski kişiliğini ya tamamen unuttur, ya acıdan çılgın atar ya da ölür. Bu gidişle, kırk elli yıl sonra, insanlar kendilerinden ölesiye sıkılacak. O zamana kadar isyankar kalabilenlerin de soyu tükenecek ve hiç kimse çocukları dünyayla oynamaları için cesaretlendirmeyecek. Çocuklar bu dünyaya adım attıkları andan itibaren hayatın kaskatı ciddiyetiyle tanışacaklar. Ölçülü yemek yeme, ölçülü oyun oynama ve ölçülü bir öğrenmeyle tüm neşeleri yok edilecek. Mantık öğrenecek ama asla mantıklı olamayacaklar. Zeka fukarası zavallı mahluklar olarak büyüyecek, hala yaratıcı olanlar hayata karşı muğlak bir hüznün ve özlem duyacaklar. Hayatı kendi içlerinde bulanların vay haline! Toplumdan dışlanan, alay edilen münzeviler olacaklar. Çılgınlar, kaçıklar, iflah olmazlar. Sen fazla hayat dolusun diyecekler böyle birine, iyice aşağılamak için. Fakat düşünüyorum da, doğamız, bizi dümdüz eden sistem ne kadar mükemmel olursa olsun, ondan çok daha güçlü, zira fazla baskıya maruz kaldığında isyan ediyor.” ■

UÇUCU KÜL

Monika Maron

Alef Yayınevi

Çeviren: Zehra Aksu Yılmaz

DENİZ ADAM ARIYOR

“Maviye Boyanmış Sular, öykü okurlarını gemicilerin dünyasına ve onların tecrübelerine açarak zihnimizdeki deniz imgesinin sınırlarını genişletiyor.

Kitaptan

İnsan zihnini bir imgeler kataloğu olarak düşünürsek, bu kataloğun en uzun maddelerinden birini denize vermek gerekirdi. İmgelerin cilveli yanlarından biri de, bağlamlara bağlı oluşlarıdır. Kıydan, mehtaplı bir gecede denizi seyreden biri için estetik bir haz nesnesi; sonsuzluğa, yüceliğe işaret eden deniz; fırtınalı bir gecede bir kaptan ya da mürettebat için bilinmeyen, kontrol edilemeyen büyük bir düşman oluverir. Edebiyatın azığı da imgeler, semboller ve metaforlar olduğundan, deniz gibi engin bir mecaz yumağına kayıtsız kalınamayacağı dünya edebiyatının uzun tarihinden bellidir. Bereket, çağdaş edebiyatımızda da Halikarnas Balıkcısı'ndan Azra Erhat'a, Sait Faik'ten Rıfat Ilgaz'a uzanan bir deniz edebiyatı hattı çizilebilir. Bu hattın günümüz

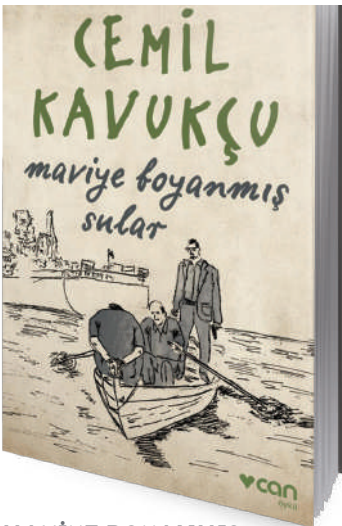
temsilcilerinden Cemil Kavukçu da, deniz feneri olarak gemicilerin denizdeki hayatlarına ışık tutuyor.

ATEŞ DENİZİNDE MUMDAN KAYIKLAR

Maviye Boyanmış Sular, Cemil Kavukçu'nun öykü kitaplarında müstakil birer ada olarak arzıendamlar eden deniz ve gemici temalı öykülerinin bir araya gelerek bütünlük oluşturdukları bir derleme kitabı.

Kitaptaki on üç öykünün ruhunu şu cümleden okuyabiliriz: “Deniz, ona dayanabilenlerin işidir.” Nitekim bu öyküler, sahilden denizi seyredip hülyalara dalan biz iflah olmaz romantiklerin değil, gemicilerin, kaptanların, zabıtların velhasıl “denizdekiler”in bakış açısından bir deniz kurgusuna taşıyor bizi. Denizdekilerin denizi ise zamanın yavaşladığı, değişmeyen manzaranın ve durağanlığın insanın tabiatındaki hareketle bir tezat arz ettiği, insanın kendisiyle baş başa kalması neticesinde olmadık düşüncelere dalmasına ve eğer biraz hassas bir mizaca sahipseniz delirmenize sebep olacak bir mekan. Sonsuzluğun ortasındaki bir noktada, karaya ayak basmadan günlerini, aylarını geçiren insanların da bu durumla başa çıkmaya çalışmaları, gemicilerin kendi aralarındaki ilişkilerin dinamikleri ise insan psikolojisine dair zengin bir okuma vaat ediyor. O nedenle, deniz hakikaten denize dayanabilenlerin işi.

Kavukçu'nun öyküleri, bir tema oluşturmak niyetiyle değil de müstakil olarak yazılmalarına rağmen, derlemede öykülerin sıralanış biçimi birbirleriyle dirsek teması, bağlantılı bir anlatı oluşturuyor. Öykülerdeki karakterlerin sürekliliği bunun bir göstergesi. Bir öyküde ima ile geçilen bir meselenin diğer bir öykünün çatısını oluşturması yine bu bağlantıya bir işaret. Bu haliyle *Maviye Boyanmış Sular* pekala bir gemi anlatısı olarak okunabilir. Diğer yandan, genel olarak gerçekçi bir çizgide ilerleyen öyküler, son iki öyküde kırılarak büyülü gerçekçi bir veçheye bürünüyor. “Yolcu” adlı öyküde, gemide yakalanan insan-fare-balık karışımı yaratığın öldürülmesi, “Zaman Aynası” adlı son öyküde bu yaratığın öldürülmesinin sebep olduğu lanetle bir gemide sonsuza dek yaşamak zorunda kalan gemicilerin hikayesine bağlanıyor. Bu son iki öykü, derleme boyunca tırmanan gerilimin zirve noktasını oluşturmasının yanı sıra, kitaba bir bütünlük ve döngüsellik de kazandırarak az önce söylediğimiz müstakil hikayelerden ziyade bir gemi anlatısı olma özelliğine de işaret ediyor. ■

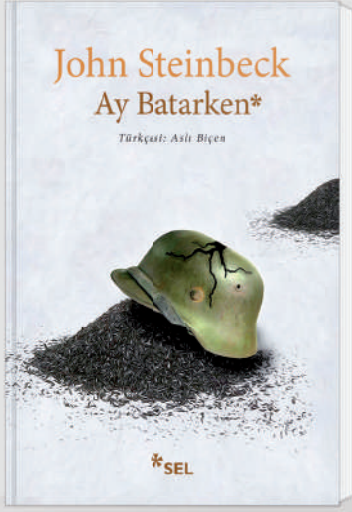

MAVİYE BOYANMIŞ SULAR

Cemil Kavukçu

Can Yayınları

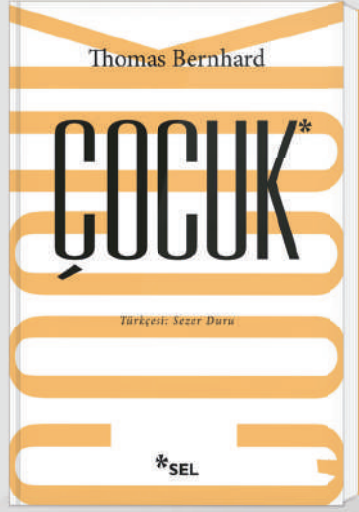
Çizimler: Melih Kavukçu

Ay Batarken

John Steinbeck

Türkçesi: Aslı Biçen

Çocuk

Thomas Bernhard

Türkçesi: Sezer Duru

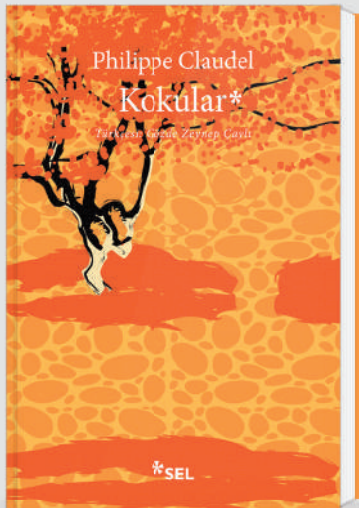
Faşizm Kehanetleri

George Orwell

Türkçesi: Aylin Onacak

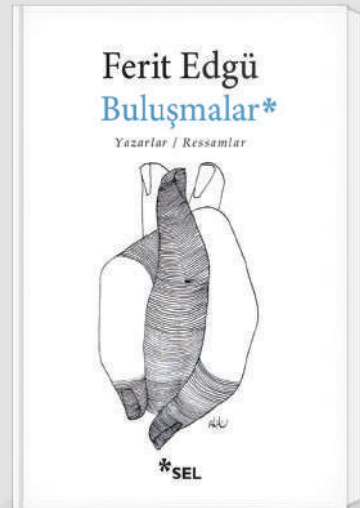
John Steinbeck'in en önemli eserlerinden biri sayılan ve Nazi Almanyası'nın çizmesi altında ezilen Avrupa'nın pek çok ülkesinde illegal olarak basılıp milyonlara ulaşan **Ay Batarken**; Ferit Edgü'nün, Camus'den Beckett'e, Sait Faik'ten Rembrandt'ta, Bedri Rahmi'den Avni Arbaş'a yazarlarını ve ressamlarını bir araya getirdiği **Buluşmalar**; George Orwell'dan milliyetçilik, Hitler, faşizm, İngiliz mutfağı gibi konulardan, H.G. Wells'in dünya devleti görüşü ve Swift'in Gulliver'inin eleştirisine uzanan düşünsel bir yolculuk: **Faşizm Kehanetleri**; Thomas Bernhard'ın kendisini de içine alan felaketi ve dönemin atmosferini okurun zihninde ustalıkla canlandırırken edebi dehasını şekillendiren başlangıç unsurlarını da gözler önüne serdiği otobiyografik beşlemesinin son kitabı **Çocuk**; Philippe Claudel'den 2013 yılında Jean-Jacques Rousseau otobiyografi ödülüne layık görülen, burun deliklerinden başlayıp zaman ve mekân içinde süren şiirsel bir yolculuk, mutluluğun hüznle iç içe geçtiği bir tür koku sözlüğü: **Kokular** Temmuz'da **SEL**'de...

Kokular

Philippe Claudel

Türkçesi: Gözde Zeynep Çaylı

Buluşmalar

Ferit Edgü

Yazarlar / Ressamlar

***SEL**
YAYINCILIK

DÜNYA ÜZERİNDEKİ TEK “YIRTICI” HAYVAN: İNSAN

“Sonradan insan olmayı öğrenen bir kız, bir hayvanın içgüdülerine sahip kaplan yürekli bir çocuk ve vahşi doğasını yitirmiş bir ayı...”

Kasırgasıyla evleri başımıza yıktığında, depremleriyle taş üstünde taş bırakmadığında, önüne geleni yanına katan selleriyle sokaklarımızda gezdiğinde o; vahşi doğadır. Nimetlerinden yararlandığımız, seyrine doyum olmaz manzaralarıyla kendimizden geçtiğimiz, içimize huzur verdiği, verimli topraklarıyla, zamanlı yağmurlarıyla bizi kutsadığındaysa doğa ana. Çünkü kabul edelim, benciliz... Dünya tarihi kitabının son birkaç satırını anca oluşturan biz insanoğlu, hâkimi olamadığımız doğaya “vahşi” derken yalnızca onu ehlileştirdiğimiz sürece mutluyuz. Ve artık bildiğimiz bir şey daha var ki, dünya üzerinde olup ona zarar veren tek varlık bizim ve bizim “yaşama” tutkumuz. Kötücüllüğünü fark edip en azından ortaya çıkan zararı bir nebze olsun iyileştirmeye çalışan, formüller üreten şimdilik küçük bir kitle var evet. Ama diğerleri, çok büyük ihtimalle iş iştenden geçtiğinde anlayacak. Ve elbette çok geç olacak. Eğer o küçük kitle, daha önce amacına ulaşamazsa...

Kurduğum bunca cümle aslında R. Yorke Edwards'ın satırları kadar açıklayıcı, vurucu ve yaralayıcı olamaz. “Tüm tehlikeli kayalar ortadan kaldırılıp insanların üzerlerine düşebilecek tüm ağaçlar kesildikten, zehirli oldukları için tüm böcekler ezilip genelde tehlikeli oldukları için tüm boz ayılar öldürüldükten sonra vahşi

yaşam artık güven altında değildi. Aslında güvenlik ihtiyacı vahşi yaşamı yok etmişti.” Linda Coggin, *Kaplan Yürekli Çocuk* romanının başında yaptığı bu alıntıyla, başımıza gelecekleri ufak bir notla haber veriyor aslında.

“VAHŞİ” BİR ÇOCUK

Sonradan alacağı isimle Nona, Thomas Bailey tarafından bulunana kadar kurtlar tarafından büyütülmüş “vahşi” bir çocuk. Onun dünyası; kokusunu alabileceği orman,

suyundan içebileceği nehir ve konuşabileceği ayılarla dolu. Biraz da Bailey'nin gerçek dünyaya ve insan olmaya dair öğretileriyle. Bütün bunlar, Bailey'nin intiharının ardından Nona'ya yardımcı olacaktır; çünkü bir anda kendisini peşine düşülen “eğitimsiz, vahşi, tehlikeli kız” olarak bir süre avının ortasında bulacaktır.

Önceleri yalnızca bir ara dans etmeyi öğrenmesi sayesinde hayatta kalan ayı Abel Dancer'la yalnız yürür. Ardından, insanları daha iyi anlamasını sağlayacak Jay ve yalnızca yaşadığı hayattan kaçmaya çalışan Caius da onlara katılır. Bu dörtlü, *Oz Büyücüsü*'nün Dorothy'si, aslanı, teneke adamı ve korkuluğunu hatırlatır. Aslında hepsi, farkında olmadan bir arayış içindedirler ve cevaplar için şehri sınırlayan “duvar”a ulaşmaları gerekecektir.

Nona ağaçlar olmadan hiçbir şeyin konuşamayacağını öğrenerek büyümüştür, insanların birer ismi olması gerektiğini ise sonradan öğrenir. Hem, beş yaşına kadar kurtların baktığı bir kıza göre normal olan nedir? Sarılıp uyumak, bulunan her yemeği paylaşmak, doğadan keyif almak mesela... Oysa insanlar için normal, dört oda bir eve sahip olmak, bir isim ve o ismin bahsettiği yaşamı sürdürmek ve buna engel olacak her şeyi ortadan kaldırmaktır. Diğer taraftan, ölmek üzereyken babası Thomas Bailey'nin bir kaplanın kalbini, bir kedinin gözlerini, bir erkek geyiğin kaslarını ve bir leoparın kanını vererek “canlı” tuttuğu Jay, tüm bu savaşları kendi içinde vermektedir. Kalbi ağrır, zira bir kaplan gibi yaşamıyordur, hem bedenine hem yaşadığı dünyaya hapsolmuş bir canlıdır yalnızca. Ve dünya üzerinde korktuğu tek yırtıcı hayvan insandır hiç şüphesiz. Caius ise yalnızca üvey baba zulmünden kaçarken, insanlar tarafından büyütülmüş bir insan olarak kendine yalnızca bir dayanak aramaktadır...

Linda Coggin, kitap boyunca Bailey'nin kapana kısılmış bedeninde ve Nona'nın doğadan gelen naifliğinde biz insanları hak ettikleri gibi yerden yere vuruyor. Neyin vahşi, neyin doğal, neyin yapay olduğu satırlarda birbirine giriyor. Sonradan insan olmayı öğrenen bir kız, bir hayvanın içgüdülerine sahip kaplan yürekli bir çocuk ve vahşi doğasını yitirmiş bir ayı... Her ne kadar biraz daha özenilmesi gereken bir çeviri ve aslında çok daha iyi yazılabileceğini hissettiğimiz bir metinle karşı karşıya olsak da, bakış açımızı değiştirecek bir kitap kesinlikle. ■

KAPLAN YÜREKLİ ÇOCUK

Linda Coggin

Martı Yayınları

Çeviren: Çiğdem Köföncü

Yaz kış demeden okuyanlara, *Can Yayınları* Temmuz seçkisi...

Tüm Kitapçılarda!

“TÜRKÇEDE BİLİMKURGU YAPITLARININ SAYISINI ARTIRMAK”

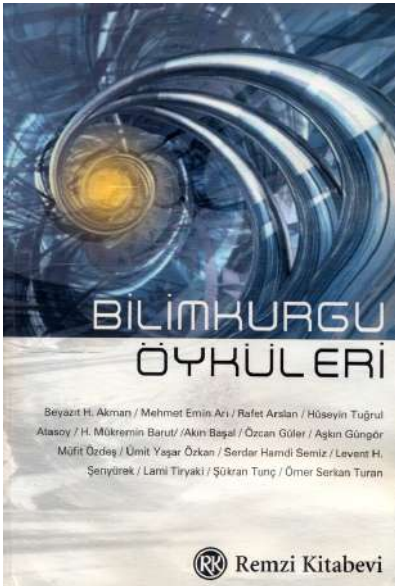
“Geçen yaklaşık yirmi yıllık sürede ortaya çıkan üç derleme, hayal gücümüzün ne gibi değişiklikler geçirdiğini –bir açıdan– takip etme imkanı da veriyor.”

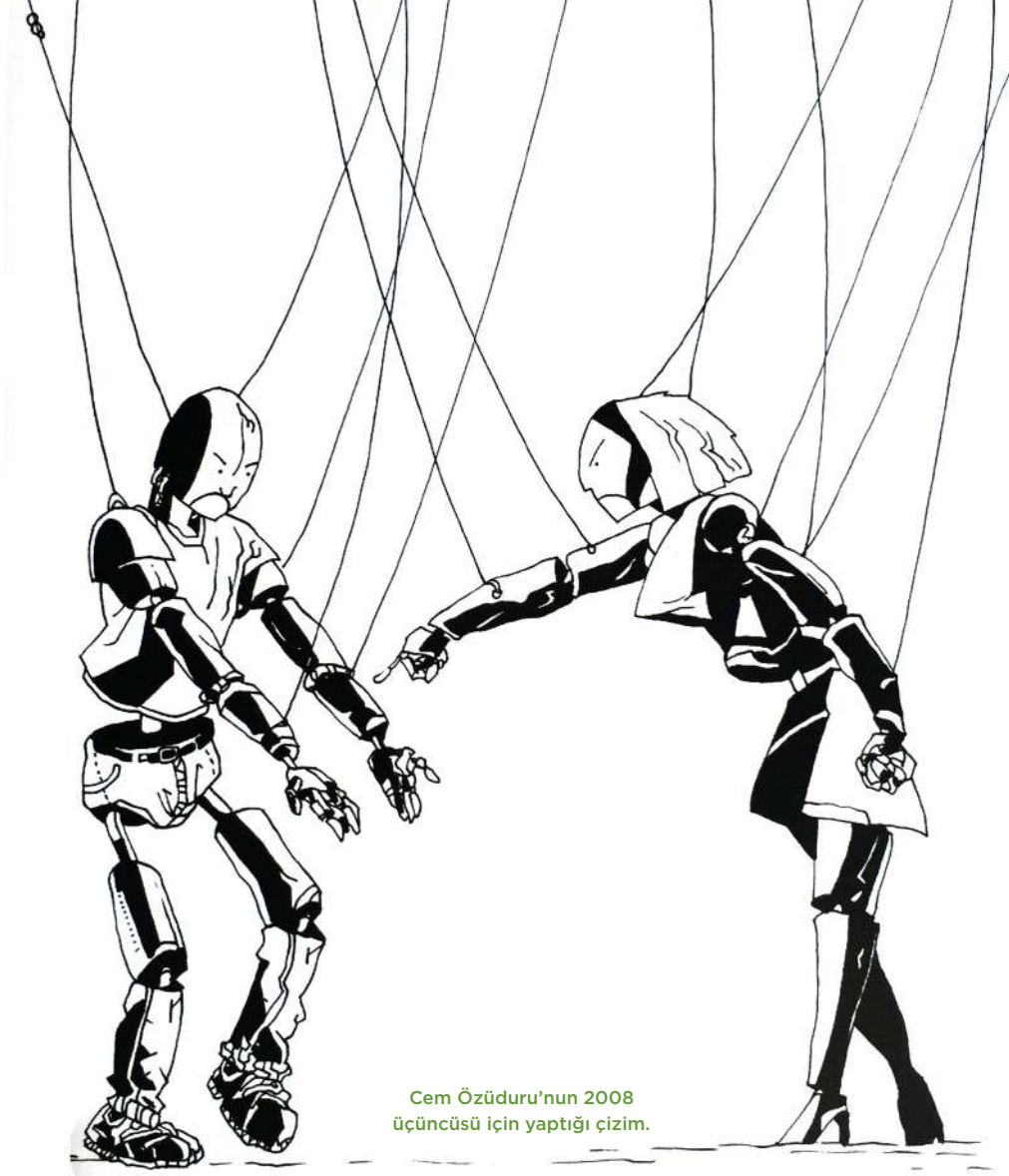
Basılmış kitaplara ya da doğrudan isimlere verilen ödülleri bir kenara bırakırsak; daha önce herhangi bir yayında yer almamış, bir kitapta yayımlanmamış eserlerin kabul edileceğinin duyurulduğu edebiyat yarışmalarının şartnamelerindeki şu cümle hemen hepsinde ortaktır neredeyse: “Edebiyatımıza yeni isimler kazandırmak...” Böyle bir amaç belirlenmiş olmasına karşın, birçok yarışma sonucunda ödüle değer görülen eserleri pek ortalarda görmek mümkün olmuyor maalesef. Dereceye giren “değerdeki” eserleri yalnızca seçici kurul üyeleri okumuş oluyorlar.

Türkiye Bilişim Derneği (TBD) uzunca bir süredir, 1998’den beri, Bilimkurgu Öykü Yarışması düzenliyor. Hem Türkçede –nedense– pek ilgi gösterilmeyen bilimkurgu konusundaki ısrarları sebebiyle hem de bu yarışmaya katılan eserlerin yayımlanması noktasındaki çabalarıyla dikkate değer girişimlerde bulunuyorlar. Örneğin, TBD Bilimkurgu Öykü

Yarışması’nda dereceye giren ve mansiyon kazanan öyküler, daha önce ilk olarak Remzi Kitabevi’nin katkılarıyla *Bilimkurgu Öyküleri* (2005) isimli kitapta bir araya getirilmişti. Yarışmaya 1998-2004 yılları arasında katılmış öykülerden bir derlemenin yapıldığı bu kitabın giriş yazısında derneğin yönetim kurulu başkanı şunu söylüyordu: “Bu kitapta yer alan seçkin öyküler kapsamında, yakın bir zamanda gerçeğe dönüşebileceğini varsaydığımız hayalleri okurlarla paylaşmaktan ve bu yapıtların gün ışığına çıkmasına katkıda bulunmuş olmaktan TBD adına bugün mutluluk duyuyorum. Diliyorum ki edebiyatın ve bilimsel düşüncenin el ele verdiği bu yapıtlar artarak bizleri her geçen gün daha mutlu gelecek hayalleriyle aydınlatılsın.”

Benzeri yapıtların artmasına dair temenninin öylesine dile getirilmediğini birkaç yıl sonra, 2011’de, bu sefer Rodeo Yayıncılık’ın katkılarıyla yayımlanan

Cem Özuduru'nun 2008
üçüncüsü için yaptığı çizim.

Yörüngeden Çıkanlar kitabıyla görecektik. Çünkü *Yörüngeden Çıkanlar* kitabında da, söz konusu yarışmaya 2006-2010 yılları arasında katılmış öykülerden bir seçki yapılmıştı. Üstelik bir adım daha atılmış ve kitapta yer alan her bir öyküye, çizgi roman sanatçısı Cem Özuduru'nun özgün bir çizimi eşlik ediyordu. Bir başka deyişle *Yörüngeden Çıkanlar*'da, Türkçede halen hak ettikleri ilgiyi görmeyen çizgi roman ve bilimkurgu türlerinin bir araya geldiğini görmüştük.

Çizgi roman ve bilimkurgu bir arada!

Şimdilerde de, yakın bir zaman önce yayımlanan *Dünyalılar* kitabıyla karşılaşınca, bayrağı İletişim Yayınları'nın devraldığını anlıyoruz. *Dünyalılar* derlemesinde de en son kalınan tarihten, yani 2011'den 2015'e kadarki yarışmalarda derece alan öykülerden bir seçki yapılmış.

1998'den bugüne geçen yaklaşık yirmi yıllık sürede ortaya çıkan bu üç derlemenin şöyle bir önemi var; kronolojik olarak öyküleri incelediğimizde, bilimkurgu türü içerisinde hangi kalıplarda sıkışıp kaldığımızı ya da geçen yıllar içerisinde hayal gücümüzün ne gibi

değişiklikler geçirdiğini -bir açıdan- takip etme imkanı vermesi.

Devamı da gelecek gibi görünüyor... En azından, bu yıl içerisinde TBD Bilimkurgu Öykü Yarışması'nın on sekizincisinin yapılacağını biliyoruz. Sözü açmışken; son katılım tarihinin 1 Eylül olduğu yarışma için bu yıl, geçmiş yılların aksine, herhangi bir tema belirlenmemiş. "On sekizinci yarışma için düşlerinizi, düşüncelerinizi, imge ve simgelerinizi bilimkurgu türünde öyküleştirerek bizi farklı zaman, mekan ve olgu dünyasına taşımanızı istiyor, gerçek yaşamdan daha gerçek olan bilimkurgu masasında sizlerle buluşmayı diliyoruz," şeklinde bir açıklama yapılmış derneğin resmi internet sitesinde. Söz konusu açıklamada şu cümleler de yer alıyor: "On yedi yıldır jürisi, ödülleri, katılımcısı, ıstıkrarı ve ciddiyetiyle ülkemizin önde gelen bilimkurgu platformlarından biri haline gelen yarışmamızın üçüncü 'ödüllü öyküler' seçki kitabı geçtiğimiz nisan ayında 'Dünyalılar' adıyla İletişim Yayınları'ndan çıktı. Böylece TBD olarak koyduğumuz 'Türkçede bilimkurgu yapıtlarının sayısını artırmak' hedefine biraz daha yaklaşmış olduk. Önümüzdeki yıllarda bu hedef doğrultusunda yürümeyi sürdüreceğiz."

Anlaşılan o ki, 2020 gibi yeni bir derlemeyle daha karşılaşacağız! ■

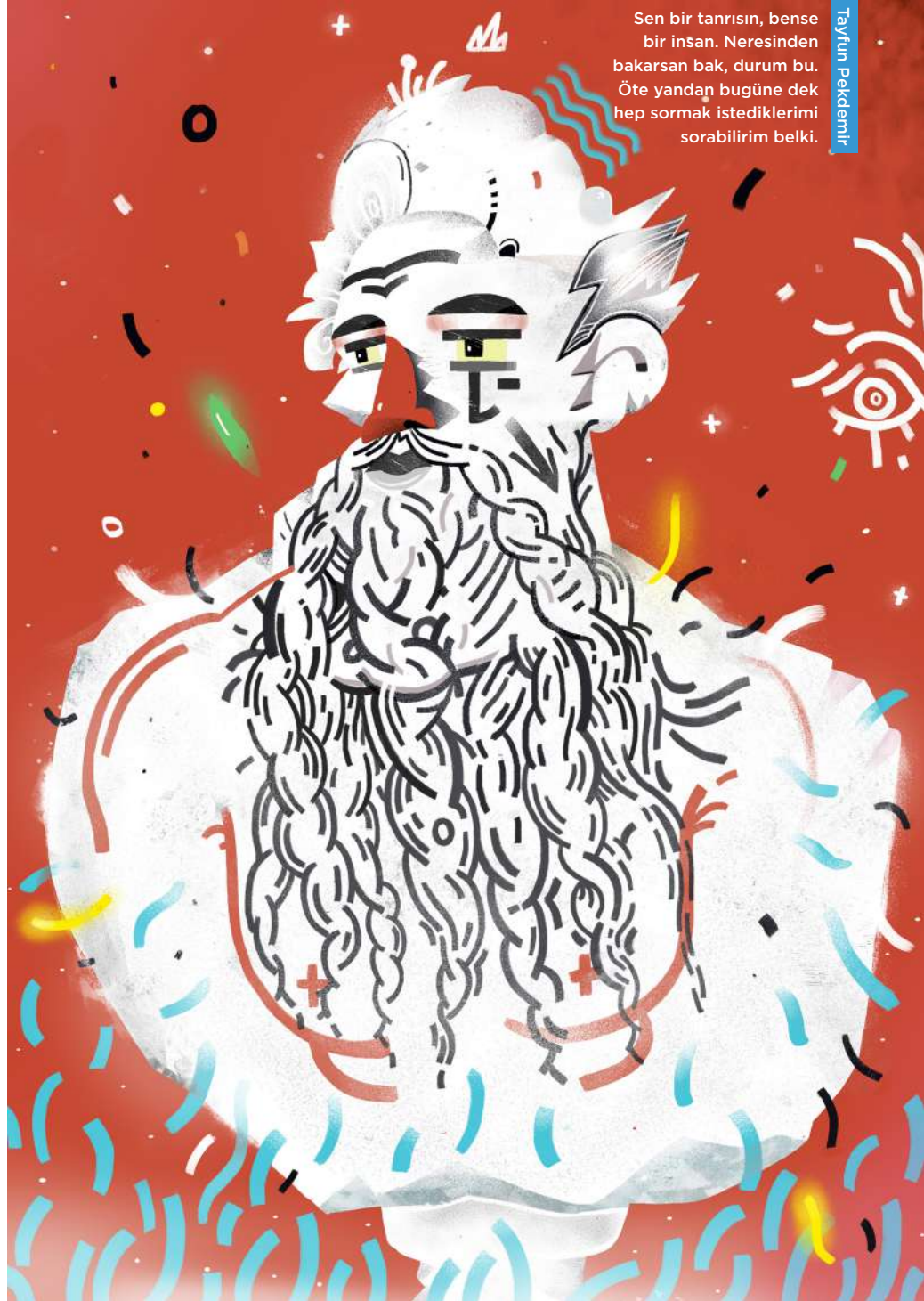

BİR YAZAR-GEZERİN METİNLERİ

“Yazının bulunmasından önceki çağa ait” bir tanrıya yazıyor
Nooteboom; yirmi üç mektup ve aralarına serpiştirilmiş bir dizi metin...

Cees Nooteboom, her zamanki gezilerinden birisinde, “2008 yılında, Münih’te bir Şubat günü, Marienplatz’da Sandor Marai’nin bir kitabını” satın alır ve onu okuyacak bir yer bulmak için yürümeye başlar. Tesadüfen, oturduğu lokantada önüne gelen peçetede -yazlarını geçirdiği adanın denizinin renginde, mavi harflerle- Poseidon yazmaktadır, denizlerin tanrısı! Bunu bir işaret olarak algılar: “Tanrı önümde üç dişli yabasıyla duruyor ve ben, her ne kadar kitap okuyor olsam da, kitabı bitirir bitirmez ona mektuplar, hayatımı anlatan küçük anlatılar yazmaya karar veriyorum.” Sonra kış biter, yaz gelir, Poseidon’la rutin randevusuna kafasında onlarca soru ile adasına gider ve yazmaya başlar. İşte elimizdeki kitabın ortaya çıkış öyküsü: “Sen bir tanrısın, bense bir insan. Neresinden bakarsan bak, durum bu. Öte yandan bugüne dek hep sormak istediklerimi sorabilirim belki. Sizler için insan nedir? Fani olduğumuz için bizi küçümsüyor musunuz? Yoksa aslında tam tersi mi? Ölme yetimiz var diye bizi kıskanıyor musunuz?... Peki hangisi daha gizemli, ölebilen biri mi, yoksa hiç ölemeyen biri mi?”

Kitaba kısa bir giriş yazan Alberto Manguel, “bu dünyadan göçmüş olanlara mektup yazmak antik döneme ait bir yazın türüdür,” diyor ve örnekleri sıralıyor, ancak Nooteboom’un bir farklılığı var: “yazının bulunmasından önceki çağa ait” bir tanrıya yazıyor. Toplam yirmi üç mektup ve aralarına serpiştirilmiş bir dizi metin...

Sen bir tanrısın, bense bir insan. Neresinden bakarsan bak, durum bu. Öte yandan bugüne dek hep sormak istediklerimi sorabilirim belki.

Tayfun Pekdemir

Nooteboom, tabiri caizse bir yazar-gezer; seyahat onun için bir tutku. Bu tutkudan bu metinler de nasipleniyor, dolayısıyla, kitaba aynı zamanda bir seyahat kitabı dememizde bir sakınca yok. Metin parçacıkları dünyanın dört bir tarafından ekleniyor bütüne: Bir hayvanat bahçesindeki izlenimler, Madrid'de Prado müzesinde gördüğü bir tablonun esinlendirdiği düşünceler, günlük hayatın akışı içindeki çok sıradan karşılaşmalar, Amazon'da bir gezinti, bir bitki, bir haber, bir Godard filmi, İkinci Dünya Savaşı'ndan bir hikaye...Hepsi bir yandan bağımsız parçalar gibi var olurlarken, bir yandan da Nooteboom onları ince ince teğelliyor ek yerlerinden.

AVRUPALI BİR ROMANCININ KÜLTÜREL BİRİKİMİ

Konu Poseidon ile -tek taraflı da olsa- mektuplaşma olunca, ister istemez mitolojinin belli bir ağırlıkta olduğu metinler çıkıyor ortaya. Avrupalı bir romancının kültürel birikimine ve adeta düşünme biçimine tanıklık ediyoruz. Sanatsal üretimin olmazsa olmazı mevcut tarihi kültürel ve edebi birikimle diyalog giriyor devreye. Metni bir bütün olarak okur için zorlu hale getiren de bu özelliği. Nooteboom'un araya Poseidon'u da yerleştirdiği düşünsel diyaloguna eşlik edebilmek için asgarinin üzerinde bir mitoloji bilgisi gerekiyor. Benim gibi o konuda pek bilgili ve meraklı değilseniz (ortalama okur?) zaman zaman sıkılma riski söz konusu.

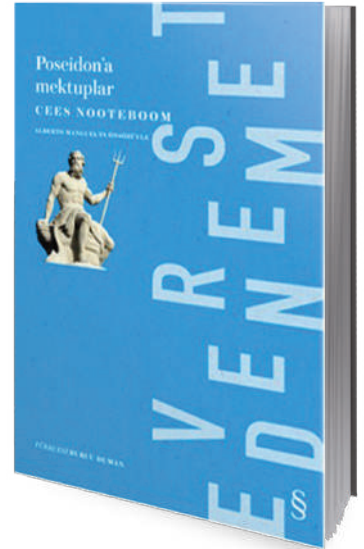
Tesadüfen, oturduğu lokantada önüne gelen peçetede -yazlarını geçirdiği adanın denizinin renginde, mavi harflerle- Poseidon yazmaktadır, denizlerin tanrısı!

Nooteboom dokuzuncu mektupta Poseidon'a isminin nereden geldiğini soruyor örneğin: "İsimler aslında nedir? Bir isim bir şeyi veya insanı adlandırır ama o kişi veya eşya aslında isim değildir. Hepimizin bir ismi vardır ama bizler isimlerimiz değilizdir. Bedenlerimizi terk ederiz, isimlerimizi beraberimizde götürmeyiz, onlar boş fişekler veya mezar taşlarındaki sözler gibi geride kalır. Ya da tam tersi, bedenimiz ölür ve olduğumuzu düşündüğümüz şey bedensizliğe dayanamaz ve doğumumuzdan önceki yokluğun

aynısında kaybolur. Bu konudan bahsetmemin nedeni, isminin nereden geldiğini bilmek istemem." Ya da, geçen gün Poseidon'un yuvasının yamacında taş topluyordum. Taş toplarken taşlardan başka bir şey düşünmem; büyülenirim onların güzelliği ile, hele de deniz suyu ile ıslanmış, cilalı gibi görünen, asırlarca suyun, rüzgarın heykeltraşlığı ile yontulmuş değişik renklerdeki taşlar... Tam da üzerine geldi işte "Taş" başlıklı bölüm: "Bazı nesnelerin

cazibesini, özellikle de nesnel değerleri yoksa, bazen açıklamak imkansızdır. Kolaylık olsun diye taş diye adlandırdığım bir şeyden bahsediyoruz ama aslında o bir taş değil...Suyun geride bıraktığı her şeyi üzerinde barındıran eğimli bir tepecik, dallar, kütükler, bir balık ölüsü, boş plastik şişeleri ve taşlar vardı. Ve benim taşım. Kırmızı renginden ötürü hemen gözüme çarptı, ama yalnızca kırmızı değildi. Daha çok bilinmeyen bir alayın taşlaşmış sancağıydı." Ya da, "Unutmak belleğin yitik kardeşidir, iki kardeşten, mülkiyetine sahip olduğunu düşündüğün şeyi büyük bir iradeyle yöneten uyumsuz olanıdır. Hatıra, nihayetinde kendi topladığın ve kaydettiğindir, onu kaybettiğinde sanki sanden bir şey çalınmış olur," diyor Ekvador'da, Kızılderililerin dibi olmadığını söyledikleri Quilotoa kraterinin kenarında iken, Theseus ile ilgili bir şeyin aklına gelmesini anlatırken. Bu tür metinlerin bir işlevi de bu herhalde, yazarın hatırladıklarının çağrışımları ile bizlerde de hatırlama süreçlerini tetikleme potansiyeli taşımaları.

Nooteboom severlerin kitabı çoktan edindiklerine eminim, yeni tanışacaklar için uygun bir ilk kitap olmayabilir, ama mitoloji severler kaçırmassınlar. Kitabın sonundaki "Notlar ve Resimler" bölümü ile ilgili de son bir not: Kitabı detaylı olarak karıştırmadan okumaya başlarsanız, öyle bir bölüm olduğundan haberiniz olmuyor, zira metnin içinde, altında bir gönderme, referans yok! Sonra kitabı bitiriyorsunuz, ve bingo! Neredeyse her metinle ilgili bir görsel veya ilave notlar, elbette onlar ancak okuma sürecinde zıplandığında anlamlı. Kitabın orijinali de böyle mi bilmiyorum, ama böylesi pek olmamış. ■

POSEIDON'A MEKTUPLAR

Cees Nooteboom

Everest Yayınları

Çeviren: Burcu Duman

HIFZI TOPUZ'UN MASASINDAN

Hıfzı Topuz, eserlerini, birçoğumuzun belki de ortaokul yıllarından hatırlayacağı mavi çizgili A4 kağıdına özel (ucu kesik) bir dolmakalemle yazıyor. Dolayısıyla, bir süredir örneğine pek rastlamadığımız şekilde bilgisayarsız bir çalışma masasıyla karşılaştık. Odanın uzak bir köşesinde yeşil bir daktilo duruyordu yalnızca.

Ve işte bu masadan çıkmış bir metin;
Hıfzı Topuz'un halen üzerinde çalıştığı kitabından tadımlık bir alıntı:

O akşam Safiye Sultan'ın ertesi gün tahtta çıkacak olan oğlu III. Mehmet'le konuştukları en önemli konu padişahın 19 kardeşinin durumuydu. Safiye Sultan, oğluna; “Elbette sen de bir zamanlar babanın yaptığı gibi öteki şehzadelerin canlarına kıymak zorundasın,” dedi. “Rahmetli baban Sultan Murat, beş kardeşini boğdurmadı mı? Biliyorum bu çok zalim bir iş, ama sen onları yok etmezsen, onlardan biri yarın seni tahtından edebilir. Geleneklere uymak zorundasın. Zaten kardeşlerin hiçbir zaman bir arada olmadın ki... Onlar benim oğlum değil. Babanın yüzden fazla çocuğunun olduğunu biliyorum. Neyse ki bunlar uzun ömürlü olmadı. Çoğu genç yaşta

vefat etti. Hayatta olan 19 erkek kardeşinin sen hangisini tanıyorsun?”

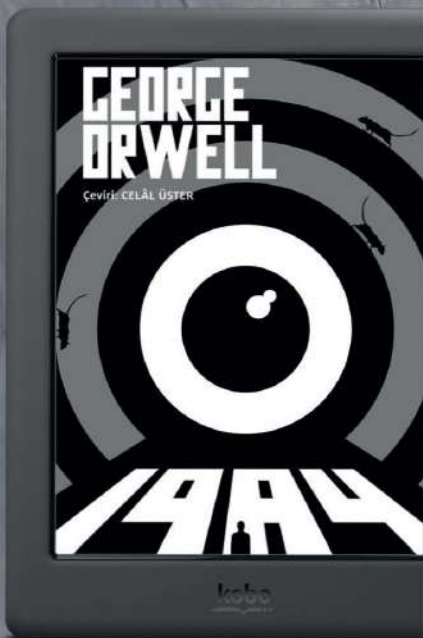
Ertesi sabah sarayın gözden uzak bir yerinde 19 şehzadenin boyunlarına yağlı kement geçirildi; birbirlerinin gözleri önünde canlarına kıydılar. Padişah'tan gebede kalan, henüz bebeklerini doğurmamış olan cariyeler de boğduruldu, cesetleri çuvalara konuldu ve sabahın erken saatlerinde Sarayburnu Topkapı Sarayı açıklarından denize bırakıldı.

O sırada haremde bütün kadınlar, hasekiler, gözdeler, ikballer, cariyeler hıçkırıklarla ağlıyorlardı. O gün Ayasofya Camii'nde hepsinin bir arada cenaze namazları kılındı. Ardından da Topkapı Sarayı'nda padişahın cülûs töreni düzenlendi.

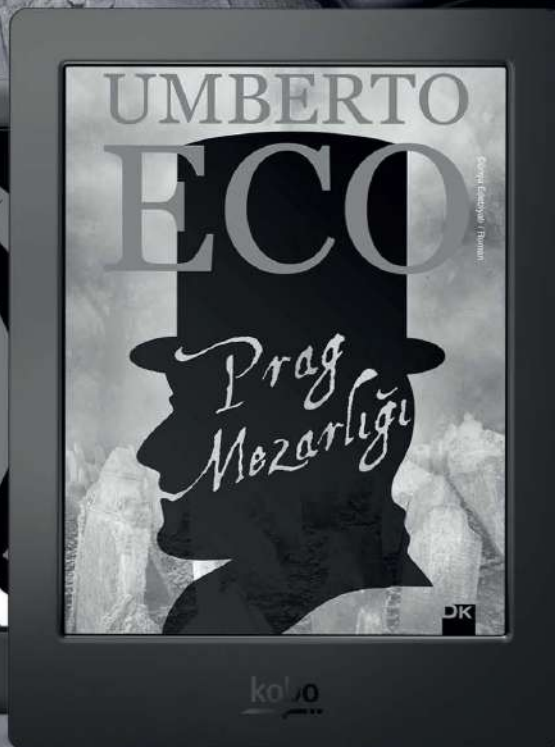
E-Kitap Devi

kobo

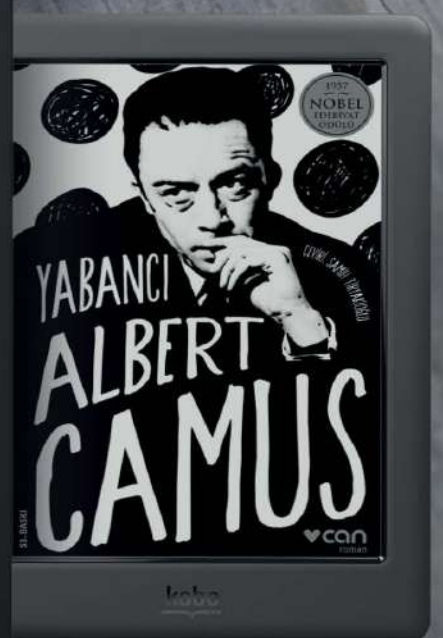
idefix'te!

koboglo^{HD}

kobo aura^{H2O}

kobotouch^{2.0}

Sen benim bir parçamsın...

Japonya'dan bir Yunan adasına uzanan, üç kişiyi birbirine kenetleyen bir aşkın hikâyesi. Haruki Murakami'den düşlerinize sızacak bir roman...

